

Analiza funkcionalno-prostorne strukture kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine

Sviben, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:266726>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Ivan Sviben

**Analiza funkcionalno-prostorne strukture kao aspekta
budućeg razvoja Grada Krapine**

Diplomski rad

**Zagreb
2019.**

Ivan Sviben

**Analiza funkcionalno-prostorne strukture
kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine**

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra geografije

Zagreb

2019.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: Prostorno planiranje i regionalni razvoj* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Jelene Lončar

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Analiza funkcionalno-prostorne strukture kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine

Ivan Sviben

Izvadak: Osnovni je cilj rada utvrđivanje funkcionalno-prostorne strukture Grada Krapine. U radu je poseban naglasak stavljen na utvrđivanje prostornog rasporeda te dostupnosti poslovnih i upravnih funkcija lokalnom stanovništvu. Funkcionalno-prostorna struktura Grada Krapine utvrđena je terenskim kartiranjem, a prostorni raspored objekata s poslovnim i upravnim funkcijama kartografski je vizualiziran pomoću ArcGIS softvera. Rezultati ovih analiza mogu biti važni u planiranju budućeg razvoja Grada Krapine usklađenog s potrebama lokalnog stanovništva kao i u izradi budućih prostorno-planskih i strateških dokumenata promatranog prostora. Radi bolje procjene i ocjene utjecaja funkcionalno-prostorne strukture na zadovoljenje određenih domena života, tj. potreba lokalnog stanovništva provedeno je anketno istraživanje u kojem je sudjelovalo lokalno stanovništvo.

74 stranice, 26 grafičkih priloga, 8 tablica, 65 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: funkcionalno-prostorna struktura, gradske funkcije, Grad Krapina, kvaliteta života, prednosti i nedostaci života u Gradu Krapini

Voditelj: doc. dr. sc. Jelena Lončar

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Jelena Lončar
doc. dr. sc. Vedran Prelogović
doc. dr. sc. Dubravka Spevec

Tema prihvaćena: 8. 2. 2018.

Rad prihvaćen: 7. 2. 2019.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

**The Analysis of the Functional-Spatial Structure as an Aspect of the Future
Development of the City of Krapina**

Ivan Sviben

Abstract: The principal aim of this thesis is to define the functional and spatial structure of the City of Krapina, with special emphasis on identifying the spatial distribution and the availability of business and administrative function to the local population. The functional and spatial structure of the City of Krapina was established by in-field mapping, while the spatial distribution of business and administrative function was cartographically visualized by the use of ArcGIS software. The results of these analyses may be relevant for the planning of future development of the City of Krapina in terms of benefits to the local population, as well as in the preparation of the spatial and urban planning and strategic documentation of the explored area in the future. In order to give a better evaluation and judgment of the influence of the functional and spatial structure on the fulfillment of certain domains of life, i.e. certain needs of the local population, a survey among the local population was conducted.

74 pages, 26 figures, 8 tables, 65 references; original in Croatian

Keywords: functional and spatial structure, urban functions, City of Krapina, quality of life, advantages and disadvantages of life in the City of Krapina

Supervisor: Jelena Lončar, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Jelena Lončar, PhD, Assistant Professor
Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor
Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 08/02/2018

Thesis accepted: 07/02/2019

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj:

1. UVOD	1
1.1. Prostorni obuhvat istraživanja.....	2
1.2. Ciljevi i zadaci istraživanja.....	4
1.3. Pregled dosadašnjih istraživanja.....	4
1.4. Metode istraživanja.....	6
1.5. Hipoteze rada.....	7
2. HISTORIJSKO-GEOGRAFSKI RAZVOJ GRADA KRAPINE	8
2.1. Indeks razvijenosti.....	10
3. FUNKCIONALNO-PROSTORNA STRUKTURA	11
3.1. Glavni faktori formiranja funkcionalno-prostorne strukture istraživanog prostora.....	11
3.1.1. Fizičko-geografska obilježja istraživanog prostora.....	12
3.1.2. Udaljenost od gradskog centra.....	14
3.1.3. Blizina pristupnih prometnica prema gradskom centru.....	17
4. ANALIZA TERENSKOG KARTIRANJA	19
4.1. Prostorni razmještaj kartiranih objekata.....	19
4.1.1. Sjevereni dio istraživanog prostora.....	21
4.1.2. Središnji dio istraživanog prostora.....	24
4.1.2.1. Gradski centar.....	28
4.1.3. Južni dio istraživanog prostora.....	33
4.2. Funkcija stanovanja.....	38
5. UČINCI FUNKCIONALNO-PROSTORNE STRUKTURE NA STANOVNIŠTVO I NASELJENOST GRADA KRAPINE	39
5.1. Kretanje ukupnog broja stanovnika 1961. - 2011. godine.....	39
5.2. Gustoća naseljenosti.....	43
5.3. Dnevne unutargradske migracije.....	45
6. ANKETNO ISTRAŽIVANJE - ZADOVOLJSTVO POJEDINIM DOMENAMA ŽIVOTA U GRADU KRAPINI	47
6.1. Analiza rezultata anketnog istraživanja.....	48
6.2. Analiza pitanja otvorenog tipa.....	56
6.2.1. Prednosti života u Gradu Krapini.....	56
6.2.2. Nedostaci života u Gradu Krapini.....	58
6.2.3. Stav stanovništva o trenutačnoj poduzetničkoj „klimi“ i mogućnostima zapošljavanja.....	60
6.2.4. Stav stanovništva o razvoju Grada Krapine u budućnosti.....	62
7. RASPRAVA	63
8. ZAKLJUČAK	67
LITERATURA I IZVORI	70
Literatura.....	70

Izvori	74
Prilozi	viii
Popis slika.....	viii
Popis tablica.....	ix
Anketni upitnik	x

Zahvala:

Krajem rujna 2013. godine, kada sam započinjao svoj studentski život, nisam mogao pretpostaviti da će razdoblje do veljače 2019. godine biti toliko sadržajno i da će tako brzo proletjeti. Bilo je to turbulentno razdoblje u kojem sam bolje upoznao sebe te postao bogatiji za nova života iskustva i prijateljstva.

Sada, na završetku svog studentskog puta, shvaćam koliko su mi se studentske obveze i Geografski odsjek uvukli pod kožu. Predavanja, misli i ljubav prema geografiji, koju su doc. dr. sc. Stjepan Šterc, izv. prof. dr. sc. Aleksandar Lukić i prof. dr. sc. Dane Pejnović, svaki na svoj jedinstven način, prenosili na studente, zauvijek su me učinili geografom.

Zahvaljujem svojoj mentorici doc. dr. sc. Jeleni Lončar na izdvojenom vremenu, trudu, pristupačnosti i stručnim savjetima koji su mi pomogli pri izradi diplomskog rada.

Posebno zahvaljujem svojoj obitelji na podršci tijekom čitavog studiranja. Vi ste mi glavni motiv i snaga za dalje.

Zahvaljujem također Gabici – „ti si bila skolnište za svaki loš dan“, „fantomu slobode“ Majdi, „Pesima“, „ekipi s basketu“, Luki, Petri, Antoniju, Matku, glavnom suučesniku u promišljanju i razvijanju geografske misli – Kristini, Hrvoju, Mislavu i ostalim prijateljima, kolegama i profesorima na svim nezaboravnim studentskim trenucima.

1. UVOD

U naslovu se rada spominje pojam funkcionalno-prostorne strukture koji je važno u početnima razmatranjima definirati. Naime, funkcionalno-prostornu strukturu grada valja najprije promatrati s aspekta funkcija koje grad ima. Kada rasvjetljavamo pojam gradskih funkcija i funkciju grada u cjelini, moramo svakako poći od definicije grada. Ako grad shvaćamo kao kompaktno sagrađeno veće naselje, u proizvodnim i uslužnim djelatnostima u kojima radi većina aktivnog stanovništva, i to ne samo za vlastite, nego i za potrebe stanovništva šireg prostora, onda iz ove definicije razabiremo i funkcije tako shvaćena grada (Vresk, 2002). Funkcionalno-prostorna struktura stoga je jedna od komponenata složene prostorne strukture grada koja doživljava stalne promjene te se odražava u načinu iskorištavanja gradskog zemljišta. Njezini su elementi institucionalizirane proizvodne i uslužne djelatnosti razmještene u gradskom prostoru (Vresk, 2002).

Gradske funkcije od posebnog su interesa geografskog proučavanja. Istraživanje potiču, ne samo znanstveni interes, već i praktične potrebe. Gradovi su mjesta koncentracije i centri polarizacije. Razumljivo je stoga da je bez poznavanja gradskih funkcija i njihova utjecaja teško objasniti prostorne promjene i poduzeti planske akcije prostornog uređenja i regionalnog razvoja (Vresk, 1996).

Krapinsko-zagorska je, uz Ličko-senjsku koja se najčešće percipira kao rijetko naseljeni prostor snažno pogođen dugogodišnjim negativnim demografskim procesima, jedina županija koja na svom prostornom obuhvatu nema grad snage regionalnog centra (Lukić, 2012). Iako je jedna od najmnogoljudnijih i najgušće naseljenih županija, nije uspjela razviti nijedno veće naselje koje bi predstavljalo središte u funkcionalnom smislu. Grad Krapina najveći je grad i administrativno središte Krapinsko-zagorske županije, a ujedno je i najmanje županijsko središte u Hrvatskoj (Ilić, 1991). Iako je tradicionalni centar Hrvatskog zagorja, nije se uspjela nametnuti i kao vodeći, dijelom zbog blizine glavnog grada Zagreba i zbog podjele dijela važnijih središnjih funkcija s ostalim naseljima, prvenstveno s prometno bolje položenim Zabokom (opća bolnica) te sa Zlatarom (županijski sud) (Lukić, 2012). Na specifičan razvoj Krapine također je velikim dijelom utjecao i položaj u kotlini. Ilić (1991) ističe kako su takve reljefne karakteristike umanjile predispozicije za razvoj Krapine zbog smanjenih mogućnosti za fizičko širenje grada. Upravo ovakav splet razvojnih specifičnosti ovog prostora glavni je razlog pristupanja istraživanju funkcionalno-prostorne strukture, odnosno funkcionalne opremljenosti Grada Krapine, njezina utjecaja na

zadovoljstvo stanovništva grada pojedinim domenama života i izazovima u budućem planiranju razvoja grada.

1.1. Prostorni obuhvat istraživanja

Krapina, brojem stanovnika najveći grad Krapinsko-zagorske županije, u nodalno-funkcionalnom smislu gravitira Zagrebu. Grad Krapina u suvremenoj administrativno-teritorijalnoj podijeli Republike Hrvatske čini jedinicu lokalne samouprave koja obuhvaća ukupno 23 naselja.

Sl. 1. Prometno-geografski položaj Krapine

Izvor: izradio autor

Kao i čitava Krapinsko-zagorska županija, Krapina se nalazi na krajnjem sjeverozapadu Hrvatske, odnosno na 46,1° sjeverne geografske širine i 15,9° istočne geografske dužine. Grad Krapina na sjeveru graniči s općinama Đurmanec i Jesenje, na istoku s općinama Radoboj i Mihovljan, na zapadu s općinom Petrovsko, a na jugu s općinama Sveti Križ Začretje i Krapinske Toplice (sl. 1.).

Tab. 1. Naselja Grada Krapine i njihova površina

Naselje	Površina (km²)
Bobovje	1,10
Doliće	2,52
Donja Šemnica	6,28
Gornja Pačetina	2,31
Krapina	2,55
Lazi Krapinski	0,73
Lepajci	1,47
Mihaljekov Jarek	0,79
Podgora Krapinska	0,98
Polje Krapinsko	1,70
Pretkovec	0,96
Pristava Krapinska	1,67
Strahinje	1,71
Straža Krapinska	0,41
Škarićevo	7,71
Šušelj Brijeg	0,50
Tkalci	1,78
Trški Vrh	1,27
Velika Ves	3,26
Vidovec Krapinski	1,71
Vidovec Petrovski	1,71
Zagora	1,81
Žutnica	2,60
Ukupno	47,53

Izvor: Središnji registar prostornih jedinica, DGU

Prema posljednjem popisu stanovništva Republike Hrvatske iz 2011. godine, u Krapini je živjelo 12.480 stanovnika, što je smanjenje od 3,6 %, odnosno 470 manje popisano stanovnika u odnosu na 2001. godinu. S obzirom da površina područja koje obuhvaća Grad Krapina iznosi 47,53 km², gustoća stanovništva Krapine iznosi nešto više od 262 st/km². Brojem stanovnika dominira gradsko naselje Krapina sa 4.471 stanovnikom. To je ujedno i jedino naselje s više od 1.000 stanovnika.

1.2. Ciljevi i zadaci istraživanja

Glavni je cilj ovoga rada utvrditi te potom analizirati trenutno stanje funkcionalno-prostorne strukture Grada Krapine s naglaskom na dostupnost pojedinih funkcija stanovništvu Krapine, ponajprije poslovnih i upravnih. Utvrđivanje funkcionalno-prostorne strukture doprinjet će razumijevanju procesa, veza i odnosa na proučavanom prostoru, što je ključ za pravilno planiranje budućeg razvoja grada. Na taj će se način također pokušati identificirati ključni problemi, odnosno izazovi budućeg planiranja razvoja Grada Krapine.

Jedan je od ciljeva rada provođenjem anketnog istraživanja istražiti zadovoljstvo stanovništva Krapine dostupnošću pojedinih usluga, ali i kvalitetom okoliša i stanovanja te osjećajem sigurnosti. Slavuj (2011) u svojoj doktorskoj disertaciji zaključuje kako je „ključan faktor u valorizaciji kvalitete života domena dostupnosti usluga i sadržaja“. Anketnim upitnikom se također želi istražiti koje su, prema mišljenjima stanovništva, glavne prednosti, a što glavni nedostaci života u Krapini, koliko je stanovništvo grada zadovoljno njegovim dosadašnjim razvojem i mogućnošću aktivnog uključivanja u planiranje budućih razvojnih gradskih aktivnosti i sl. Na temelju analiza odgovora ispitanika iz anketnog upitnika u završnom će se dijelu identificirati glavni razvojni problemi u Gradu Krapini te će predložiti smjernice za održivi i prosperitetan razvoj Krapine koji će biti u skladu s potrebama stanovnika.

1.3. Pregled dosadašnjih istraživanja

Iako je u prošlosti objavljen velik broj geografskih radova o Krapinsko-zagorskoj županiji i Hrvatskom zagorju, funkcionalno-prostorna strukture Grada Krapine kao administrativnog središta i tradicionalnog centra Krapinsko-zagorske županije do sada nije istraživana. Temi, ciljevima i prostoru istraživanja ovog rada najrodniji su radovi Dražena Njegača koji se bavi problematikom funkcionalne diferencijacije naselja i centralnomjesne

organizacije Hrvatskog zagorja (1999) te oblicima prostorne mobilnosti stanovništva Hrvatskog zagorja (1995). Njegač je također zajedno s Gašparovićem i Stipeševićem proučavao promjene u funkcionalno-prostornoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine (2010). Istraživanjima o funkcionalno-prostornoj strukturi, funkcionalnoj opremljenosti gradova u Hrvatskoj te srodnim urbanim i planerskim temama općenito se najviše bavio Milan Vresk (1986, 1990, 1996, 1997, 2002) te su njegovi radovi svojevrsan teorijski temelj za suvremena istraživanja o ovoj temi. Sadržajno je vrlo opsežna Lukićeva (2012) knjiga *Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske* koja diferencira urbana i neurbana naselja te istražuje funkcionalnu opremljenost središnjih naselja. Prelogović i Lukić (2011) proćavali su funkcionalno-prostornu strukturu ivanićgradskog podgrađa kao elementa urbanog identiteta. Srodnim su se temama o gradskim funkcijama i socio-ekonomskim obilježjima gradova također bavili Marinković (2018), Radeljak-Kaufmann (2015), Stiperski, Novak i Gajski Stiperski (2015), Lonćar i Valoćić (2011), Prelogović (2004, 2008) Baćić (2003a, 2003b, 2005) Sić (2007), Prelogović, Lukić i Pejnović (2005) Bićkup (2002) i dr.

Dio podataka o prirodno-geografskim i demogeografskim obilježjima Krapine moguće je naći u radovima kojima su prostori istraživanja bili Krapinsko-zagorska županija, Hrvatsko zagorje i Republika Hrvatska. Takvim su se radovima bavili Nejašmić i Toskić (2013), Spevec (2009, 2011), Orećić, Njegać i Filipćić (2010), Ilić (2002), Orećić (1995), Ilić, Njegać, Orećić i Toskić (1993), Dugaćki (1974) i dr. U geografskim je radovima demogeografska problematika vrlo česta, a među važnijom literaturom treba istaknuti *Prostorne znaćajke demografskih resursa i potencijala Krapinsko-zagorske, Varaćdinske i Mećimurske županije* (Spevec, 2011).

Historijsko-geografski razvoj Krapine u svojim su diplomskim radovima proućavale Grozaj (1997) i Flegar (2014), a srodnim su se temama također bavili Vućetić (2004, 2007) i Marković (2001, 2003). Vaćnija je literatura o prošlosti Krapine knjiga Ljudevita Gaja *Die Schlösser bei Krapina* koju je objavio 1826. godine te se od tada počeo širiti interes za Krapinu i njezin Stari grad. Taj Gajev prvijenac o krapinskim tvrćdavama nema historiografske vrijednosti, ali je potaknuo interes među istraživaćima za prošlost Krapine. Do sada su objavljene četiri monografije, vrlo važne za Krapinu, dr. Stjepana Ortnera (1899), Antuna Kozine (1960), monografija urednika Antuna Kozine *Krapinskih osam stoljeća* (1998) i monografija urednice Agneze Szabo *Krapina-grad povijesti i kulture* (2004). Potrebno je istaknuti da monografije imaju trajnu vrijednost jer su izvorište informacija o

povijesnim zbivanjima, zaslužnim građanima, piscima, umjetnicima te sveobuhvatnom razvoju grada (Flegar, 2014).

1.4. Metode istraživanja

Na temelju postavljenih ciljeva istraživanja određen je i metodološki okvir istraživanja. Glavna metoda koja je korištena za prikupljanje prostornih podataka bila je terensko kartiranje i istraživanje. Terenskim su kartiranjem utvrđene lokacije poslovnih i upravnih djelatnosti na prostoru Grada Krapine na temelju čega je stvorena prostorna baza podataka koja je kasnije služila za utvrđivanje i analizu funkcionalo-prostorne strukture. Kartirani objekti poslovnih i upravnih funkcija podijeljeni su u nekoliko skupina, a to su: trgovina za kratkoročne potrebe, trgovina za dugoročne potrebe, ugostiteljski objekti, profesionalne usluge, obrti i osobne usluge, financijsko poslovanje, proizvodnja, turistički i smještajni objekti, komunalne usluge, tijela državne uprave, obrazovanje i kultura, zdravstvene ustanove, napušteni objekti te ostali objekti.

Skupina „trgovina za kratkoročne potrebe“ uključuje trgovine mješovitom robom (npr. Konzum), sve specijalizirane trgovine hranom i /ili pićem, cvjećarnice, kioske i sl. Skupina „trgovine za dugoročne potrebe“ uključuje trgovine s odjećom i obućom, namještajem, suvenirima, tehničkom robom, papirnice, knjižare, ljekarne i sl. Skupina „obrti i osobne usluge“ uključuje postolare, razne mehaničarske radionice, krojače, kozmetičke salone, frizere i sl. dok „financijsko poslovanje“ uključuje banke i bankomate, osiguravajuća društva te poštu. Pod „profesionalnim uslugama“ podrazumijevaju se javni bilježnici, odvjetnički uredi, privatne liječničke i stomatološke ordinacije, optike, konzultatske tvrtke, softverske tvrtke i sl. U skupini „ostali objekti“ pridruženi su objekti koji po funkcionalnosti nisu mogli biti pridruženi niti jednoj navedenoj skupini¹. Nazivi ostalih kartiranih skupina objekata jasno upućuju koji su objekti uključeni unutar njih pa ne ih zato treba posebno objašnjavati.

Terensko je kartiranje provedeno u periodu 12. - 24. kolovoza 2018. godine, a u još tri obilaska (12. i 13. studenog te 16. prosinca) dodatno su utvrđeni prostorni odnosi te provjereni pojedini kartirani objekti. Na istraživanom je prostoru ukupno evidentiran 431

¹ Terenskim kartiranjem ukupno je evidentirano četiri objekta iz skupine „ostali objekti“, a to su tri sportske kladionice i jedna kockarnica. Sva su četiri objekta locirana u gradskom centru.

objekt s poslovnom i upravnom funkcijom te još 25 napuštenih objekata. Prostorna analiza i vizualizacija kartiranih objekata obavljena je u programu *ArcGIS* (verzija 10.1.).

Druga vrlo važna metoda koja je korištena u ovom radu je metoda anketnog istraživanja. Osnovni je cilj anketnog istraživanja bio istražiti koliko neposredni životni prostor zadovoljava potrebe i očekivanja stanovnika koji žive u tom prostoru, tj. analizirati koliko su stanovnici zadovoljni pojedinim domenama života u Gradu Krapini. Anketiranje se provodilo u dva navrata - početkom listopada 2018. godine (8. - 13. listopad) i studenog (2. - 5. studeni), a anketa je bila anonimna. U njoj su ukupno sudjelovala 132 ispitanika, pri čemu su jedini uvjeti za sudjelovanje bili da ispitanici žive u Gradu Krapini te da su punoljetni. Ukupno je 95 ispitanika anketu ispunilo „metodom lice u lice“, a njih 37 putem *online*-upitnika. *Online*-anketni upitnik izrađen je *Google* alatom za obrasce (ankete) pod uslugom *Google* dokumenti te je proširen „metodom snježne grude“² putem *emaila* i *Facebooka*.

Uz teorijsku analizu relevantne znanstvene literature koja se bavi analizom funkcionalno-prostorne strukture i funkcionalne opremljenosti određenih prostora, prostornim planiranjem i sl., u radu su također analizirani podaci prikupljeni iz *Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine*. Za razumijevanje planiranja funkcionalnosti istraživanog prostora kroz povijest korištena je prostorno-planska dokumentacija iz razdoblja prije 1990. godine čiji su tekstualni i grafički dijelovi prikupljeni u *Upravnom odjelu za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i komunalno gospodarstvo Grada Krapine*.

1.5. Hipoteze rada

U radu su na temelju dosadašnjih spoznaja istraživanog prostora i proučavanja relevantne literature postavljene sljedeće hipoteze:

1. Ulica Ljudevita Gaja je funkcionalno najopremljenija ulica na prostoru Grada Krapine.

² „Metoda snježne grude“ temelji se na početnom odabiru uskog kruga ljudi potrebnih karakteristika koji dalju sami šire uzorak, upućujući istraživača na osobe koje bi također mogao ispitati.

2. Naselja s većim brojem evidentiranih objekata s poslovnim i upravnim funkcijama imaju pozitivnija demografska obilježja (naglasak na ukupnom kretanju broja stanovnika i gustoći naseljenosti).
3. Grad Krapina nije homogena cjelina po pitanju zadovoljstva građana izdvojenim domenama života. Stanovništvo naselja Krapine zadovoljnije je dostupnošću izdvojenih domena života od stanovništva ostalih naselja.
4. Većina anketirane populacije nije zadovoljna trenutnom poduzetničkom „klimom“ i mogućnostima zapošljavanja u Gradu Krapini.

2. HISTORIJSKO-GEOGRAFSKI RAZVOJ GRADA KRAPINE

Valorizacija prostora kroz povijest (vrijeme) dovodi do složenog i interdisciplinarnog postupka izdvajanja i definiranja prevladavajućih faktora, bilo prirodnog, bilo društvenog uvjetovanja, koji su svojim odrazom, učinkom, dominacijom i sl., utjecali na uočavanje određene logike u razvoju i organizaciji prostora i prostornih zakonitosti te uvelike doprinijeli razumijevanju suvremene objektivne prostorne stvarnosti i funkcionalnosti (Šterc, 2015). U ovom će se poglavlju pokušati identificirati i objasniti glavne faktore koji su utjecali na formiranje današnje funkcionalno-prostorne strukture Grada Krapine. Vresk (2002) ističe kako je razvoj funkcionalno-prostorne strukture dugotrajan i vrlo složen proces, uvjetovan prirodnim i socijalnim čimbenicima te podložan stalnoj promjeni. Nužno je stoga prije same analize u kratkim crtama opisati ključne događaje u povijesti Krapine te njihov utjecaj na razvoj Krapine s ciljem boljeg razumijevanja trenutnih procesa, veza i odnosa koji su aktivne sastavnice funkcionalno-prostorne strukture Krapine.

Krapina se razvijala kao urbano središte od kraja 12. stoljeća, ali naseljenost na ovom prostoru potvrđuju brojni arheološki nalazi poput nalazišta neandertalnskog čovjeka na brdu Hušnjakovu te ostatci iz rimskog doba. Današnja se Krapina, međutim, oblikovala tek u novije vrijeme prolaskom značajnih prometnica. Za temu ovoga rada bitnije je istaknuti da je industrija (tekstilna, drvna, keramička, metaloprerađivačka, tiskarska) kroz povijest imala vrlo značajnu ulogu u gospodarskom razvoju ovoga kraja. Intenzivniji razvoj industrije počinje u 19. stoljeću, a najveći rast industrijske proizvodnje bilježi se nakon Drugog svjetskog rata. Starija industrijska zona smještena je u samom gradskom središtu te u sjevernom dijelu grada i prigradskom naselju Žutnica, dok se novija industrijska zona razvija

južno od povijesne jezgre. Prvi značajniji poticaj gospodarskom jačanju i demografskom rastu na ovom području bio je otvaranje krapinskih ugljenokopa sredinom 1870-ih godina.

Mogućnost prometnog povezivanja uvjetuje raspored privrednih djelatnosti u prostoru, odnosno njihovu lokaciju. Promet je stoga jedan od čimbenika socijalnog prestrukturiranja stanovništva jer omogućava njegovo prostorno kretanje, prije svega dnevnu migraciju na rad (Njegač, 1993). Prvi značajniji poticaj za jači gospodarski razvoj bio je prolazak pruge Zagreb – Zaprešić – Zabok – Celje (Slovenija) čija je izgradnja započela 1886., dok je dionica do Krapine završena je 1890. godine. Pruga je 1930. godine preko Lupinjaka produžena do Rogatca. Time je željeznička pruga dolinom Krapinčice i probojnicom između Strahinjčice i Brezovice spojila dolinu Krapine i Štajersku (Grozaj, 1997, preuzeto iz Flegar, 2014).

Razvojem prometne mreže i industrije od sredine 19. stoljeća jače se naseljavaju najniži dijelovi te dolazi do prerazmjешtanja naselja s padina na terase i poloje pa upravo prometno povoljnije smještena naselja u dolinama dobivaju na važnosti (Spevec, 2011), odnosno funkcionalno jačaju. To je bio slučaj i s naseljima na prostoru današnjeg grada Krapine i glavni poticaj širenju grada izvan glavnog gradskog središta. Uz željezničku prugu, grade se industrijska poduzeća, što govori o njihovoj ovisnosti o dovozu sirovina željeznicom (Grozaj, 1997, preuzeto iz Flegar, 2014). U naselju je Žutnica 1925. godine osnovan pogon za proizvodnju vunениh tkanina i odjeće od vune pod nazivom Krapinska tekstilna industrija, koja je za svojih najuspješnijih dana imala preko 2.500 zaposlenih radnika (Flegar, 2014). Zapošljavanjem većeg dijela stanovništva grada i njegove okolice u tekstilnoj proizvodnji dolazi do rasta životnog standarda građana, a time i do naglog razvoja društvenih djelatnosti u gradu (Kolar, 2004, preuzeto iz Flegar, 2014).

Nakon Drugog svjetskog rata, uslijed brojnih socijalnih i gospodarskih promjena, razvojem postojećih i pojavom novih grana gospodarstva u pojedinim (većim) naseljima te razvojem prometne mreže došlo je do prerazmjешtaja stanovništva (Spevec, 2011). U 1950-ih godinama izgrađene su prve stambene zgrade južno i sjeveroistočno od gradske jezgre, a nova stambena naselja na sjeveru i jugu nastaju 1960-ih. Vrhunac je proizvodnje u krapinskim ugljenokopima s najviše zaposlenih bio 1964. kada je bilo zaposleno 302 radnika te je proizvedeno 41.100 tona ugljena. Najveći potrošač ugljena bila je industrija (69 %) na području Zagreba, Bjelovara, Križevaca, Krapine, Zaboka i Oroslavja. Drugi najveći potrošač bila je željeznica (28 %), a vrlo se malo (3 %) koristilo za široku potrošnju. Krajem

1960-ih ugljenokopi su imali sve veće poteškoće u proizvodnji i eksploataciji pa su u konačnici zatvoreni 1972. godine (*Enciklopedija Hrvatskog zagorja*, 2017). To je vrijeme formiranja novih zona individualne stambene izgradnje te tada Krapina počinje fizički srastati s naseljima Strahinje, Žutnica, Podgora Krapinska i Doliće na sjeveru, Tkalci na zapadu te Bobovje, Mihaljekov Jarek, Polje Krapinsko i Velika Ves na jugu. Proizvodni pogoni tvornice „Jedinstvo“ postaju najpoznatiji gospodarski subjekt Krapine do danas.

Prolaskom je Zagorske magistrale 1964. godine Krapina fizički srasla s okolnim prigradskim naseljima. Prolaskom suvremene autoceste (A2) Zagreb – Krapina – Macelj 1996. godine, Krapina je brzo i učinkovito povezana sa Zabokom – drugim najvećim gospodarskim središtem Županije, glavnim gradom Zagrebom i slovenskom granicom, čime je ojačana funkcionalna i regionalna važnost grada. Autocesta se poklapa s međunarodnim cestovnim pravcem E59 (Nünberg – Linz – Graz – Macelj – Zagreb – Split) koji je dio *Phyrnske* autoceste koja povezuje srednju i jugoistočnu Europu. Takvim su valoriziranjem prometno-geografskog položaja stvoreni uvjeti za gospodarsko aktiviranje pojedinih područja i naselja, bilo vrednovanjem postojećih ili pak osnivanjem novih ekonomskih sadržaja (Sić, 2009).

Međutim, zadnjih tridesetak godina, naročito od 1991. godine, u ovom kraju su se zbile korjenite društvene i gospodarske promjene. Proces privatizacije devedesetih godina dovodi do gašenja proizvodnje u većem dijelu krapinskih poduzeća. Njihovim odlaskom u stečaj naglo se smanjuje zaposlenost, što uzrokuje promjenu socijalnog statusa stanovništva (Kolar, 2004, preuzeto iz Flegar, 2014). Međutim, usprkos krizi tranzicije, Krapina se i dalje razvija (Feletar, 1998, preuzeto iz Flegar, 2014) diverzificirajući gospodarstvo.

2.1. Indeks razvijenosti

Za potrebe ovog rada kao usporedba trenutne razvijenosti Grada Krapine u odnosu na ostale jedinice lokalne samouprave uzet je indeks razvijenosti³. Indeks je osmišljen s ciljem ujednačavanja metodologije mjerenja stupnja razvijenosti⁴ jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prema trenutačno važećem modelu izračuna, jedinice

³ Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te se na temelju odstupanja vrijednosti pokazatelja od državnog prosjeka jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave razvrstavaju u skupine razvijenosti (URL 1)

⁴ Za izračun se koristi 6 pokazatelja: 1) prosječni dohodak po stanovniku, 2) prosječni izvorni prihodi po stanovniku, 3) prosječna stopa nezaposlenosti, 4) opće kretanje stanovništva, 5) stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje), 6) indeks starenja (URL 1)

lokalne samouprave razvrstavaju se u osam skupina razvijenosti prema distribuciji ranga, pri čemu se uvijek polazi od prosječnog praga razvijenosti (indeks 100). Skupine razvijenosti predstavljaju jednake dijelove (polovine, odnosno četvrtine) u razdiobi po veličini uređenih nizova iznadprosječnih i ispodprosječnih vrijednosti indeksa razvijenosti (URL 1). Grad Krapina prema trenutačno važećem indeksu razvijenosti koji je izračunat za razdoblje 2014. - 2016. godine spada u 7. skupinu⁵ s vrijednošću indeksa 104,990. Jedinice lokalne samouprave koje imaju veću vrijednost indeksa razvijenosti od Krapine su Zabok (107,746; 8. kategorija) i Stubičke Toplice (106,568; 7. kategorija). S obzirom da se u gadovima razvijaju funkcije koje koristi i stanovništvo iz okolice te da u realnom prostoru grad ne završava administrativnim granicama, nužno je istaknuti da svih sedam Krapini susjednih jedinica lokalne samouprave imaju manje vrijednosti indeksa razvijenosti od Krapine⁶.

3. FUNKCIONALNO-PROSTORNA STRUKTURA

Funkcionalno-prostorna struktura grada u znanosti je određena kao odraz načina iskorištavanja zemljišta, koji se u urbanom tkivu očituje kao isticanje zona različitih veličina i oblika kojima se koriste pojedine gradske djelatnosti (Prelogović i Lukić, 2011). Tako se u gradu obično ističu zone stanovanja, rada, rekreacije, poslovne zone (koje se, pak, mogu dijeliti na trgovačke, financijske, ugostiteljske i dr.) (Vresk, 2002). Ona je vrlo složena i podložna stalnoj promjeni. Njezin je razvoj uvjetovan prirodnim i socijalnim čimbenicima. Gradove općenito treba promatrati kao mjesta rada i stanovanja. U njima stanovništvo mora imati organizirane sve funkcije svojeg opstojanja (Vresk, 2002).

Funkcionalno-prostorna struktura se u cjelini može utvrditi kartiranjem kategorija iskorištavanja, odnosno namjene površina za pojedine funkcije.

3.1. Glavni faktori formiranja funkcionalno-prostorne strukture istraživanog prostora

U ovom će se poglavlju prikazati najbitniji faktori koji su utjecali na lokaciju objekata poslovnih i upravnih funkcija u Gradu Krapini. Glavne gospodarske djelatnosti i funkcije su sve do 1950-ih i 1960-ih godina ostale većinom koncentrirane u gradskoj jezgri i okolnim ulicama. Međutim, zbog potreba za širenjem grada i relokacije industrije iz gradske jezgre nametnula se potreba za promjenama u planiranju daljnjeg razvoja grada Krapine. Sve je

⁵ U VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave (URL 1)

⁶ Krapinske Toplice (103,796 , 6.kat.), Sveti Križ Začretje (101,499 , 5.kat), Radoboj (101,274 , 5.kat.), Đurmanec (100,177 , 5.kat.), Jesenje (100,144 , 5.kat.), Mihovljan (98,413, 4.kat.) i Petrovsko (98,211 , 4.kat.) (URL 1)

dovelo do određenih promjena u planiranju i lociranju poslovnih djelatnosti na prostoru Krapine. Vrlo je važan faktor za poslovne subjekte izbor lokacije. Brojni se faktori moraju uzeti u obzir kod odabira lokacije. Možemo izdvojiti tri faktora; blizinu kljenata, ekonomsku razvijenost prostora i dinamičnost lokalnog tržišta (Lončar, 2008.). S druge strane, neki su faktori prirodno uvjetovani (npr. reljef, prirodna i vodna bogatstva) te na taj način također diktiraju intenzitet utjecaja drugih faktora (npr. prometna povezanost, naseljenost koja utječe na blizinu korisnika i radne snage i sl.). Jedno od ključnih polazišta koje treba imati na umu prije analize glavnih faktora lokacije kartiranih objekata spomenuto je u uvodnom analiziranju glavnih demografskih obilježja istraživanog prostora, a to je da u gradskom naselju na površini koja zauzima samo 2,55 % od ukupne površine Grada Krapine živi 35,8 % stanovnika.

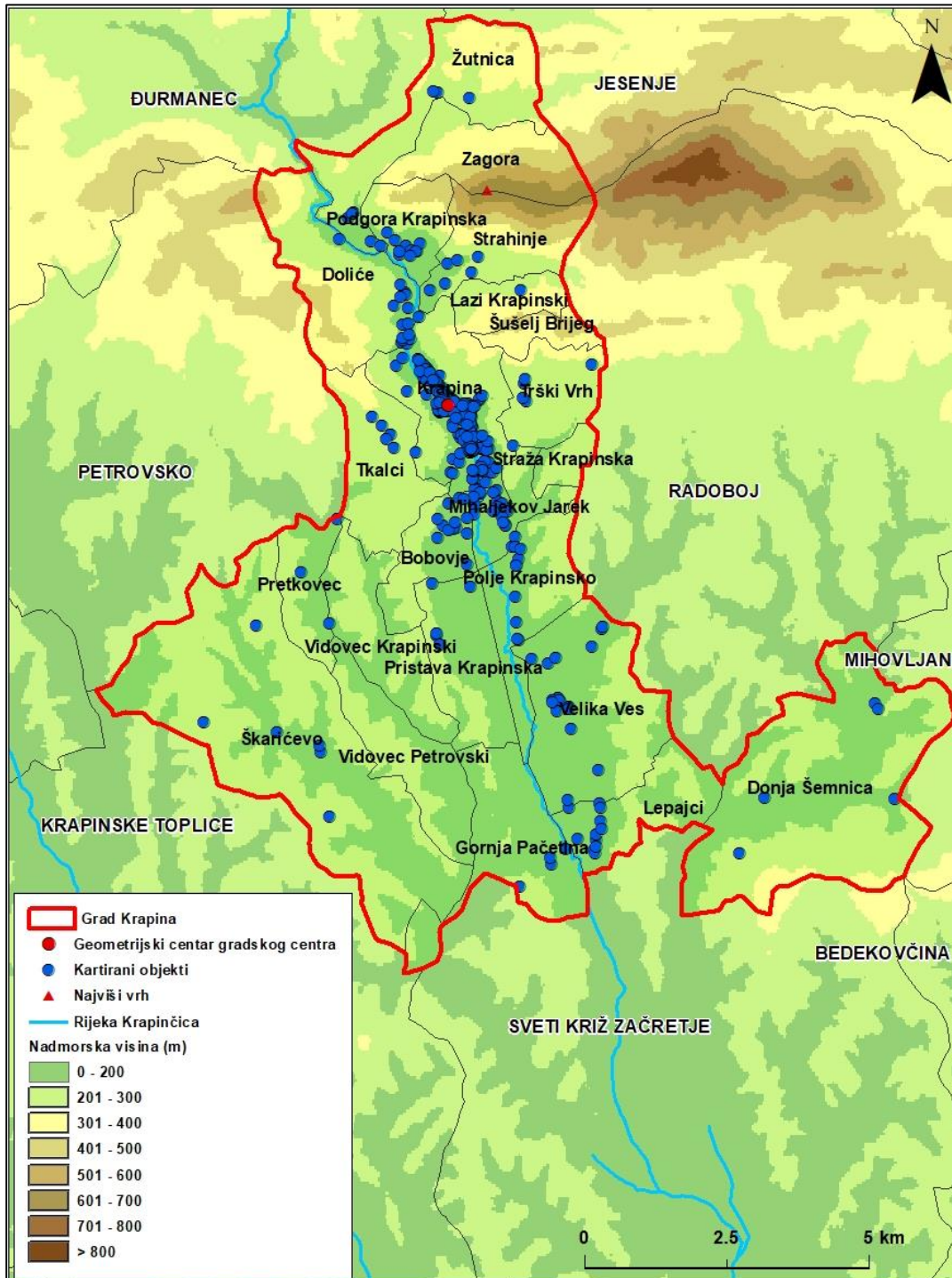
Istaknuti i analizirani faktori imali su važan utjecaj na lociranje objekata s poslovnim i upravnim funkcijama te ih je zato nužno prikazati u kratkim crtama zbog boljeg razumijevanja kasnijih analiza sadržaja u radu.

3.1.1. Fizičko-geografska obilježja istraživanog prostora

Utjecaj prirodno-geografske osnove od presudnog je značenja za djelatnosti čovjeka i društva, poglavito za funkcionalnu organizaciju prostora. Što su prirodni uvjeti povoljniji i pogodniji te što je veći stupanj iskorištavanja i preobrazbe prvobitne sredine, prostor je naseljeniji i razvijeniji (Friganović, 1990). Fizički, tj. prirodno-geografski čimbenici obuhvaćaju sva reljefna, hidrološka, klimatska i pedološko-vegetacijska obilježja prostora, odnosno sve one prirodne datosti koje utječu na naseljavanje, iskorištavanje zemljišta i razvoj djelatnosti, a time posljedično i na smjerove širenje izgrađenih gradskih zona (Crljenko, 2012). Na istraživanom prostoru prirodno-geografski čimbenik koji je najviše utjecao na lokaciju poslovnih i upravnih funkcija bio je reljef.

O reljefu ovise bitne prednosti naselja i mogućnosti jačanja njegovih funkcija (Roglić, 2007). Bez poznavanja reljefne osnove ne mogu se razumjeti ni uspješno analizirati prednosti položaja i smještaja naselja, kao i faktori razvoja naselja. Najvažniji je pokazatelj hipsometrijska podjela, a u izvjesnom smislu to je i sintetički pokazatelj, jer nadmorska visina dobrim dijelom determinira klimatske prilike (preko kojih utječu na režim vodotoka, pedološki sastav, vegetacijski pokrov), a značajno utječu i na poljoprivrednu proizvodnju, promet, turizam, izgradnju naselja i neke druge ekonomske pojave (Jelen, 1978).

Reljefna obilježja prostora Grada Krapine i nepostojanja većih naselja, osim Krapine u kojoj je koncentrirano gotovo 70 % svih poslovnih i upravnih funkcija, posljedično su utjecala da je na najnižim prostorima do 200 metara nadmorske visine locirano čak 93,4 % kartiranih objekata. Svi ostali objekti, ukupno njih 30 (6,6 %), nalaze se u prostorima između 201 i 300 metara nadmorske visine.

Sl. 2. Hipsometrijska karta
Izvor: izradio autor

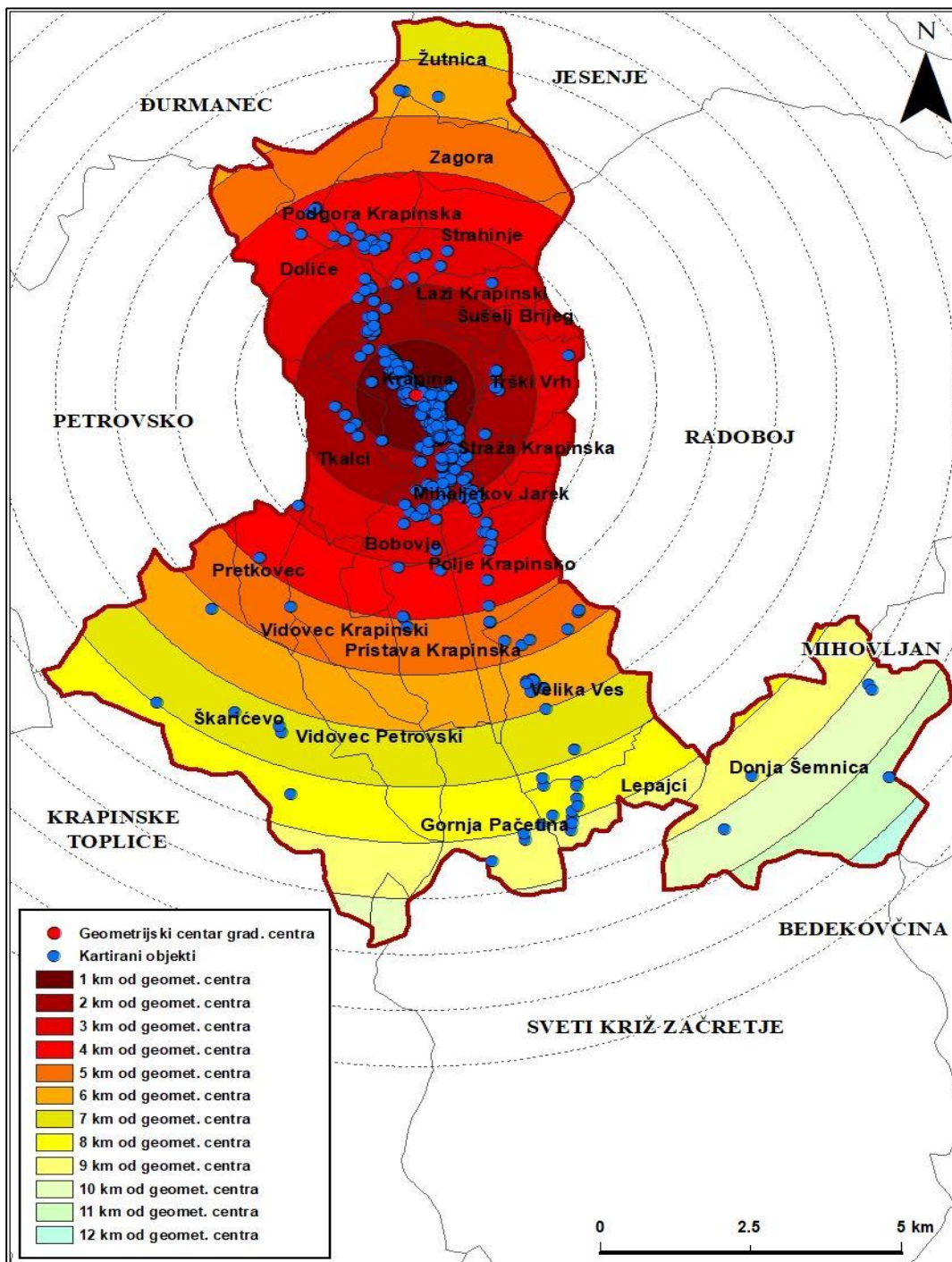
Na višim je nadmorskim visinama teže organizirati poslovanje, naročito proizvodnih objekata, osim ako nisu primarno vezani za iskorištavanje nekih prirodnih resursa koji su karakteristični za više nadmorske visine. Osim toga, lociranje poslovnih objekata na višim nadmorskim visinama u pravilu smanjuje dostupnost za potencijalne korisnike. Ovakvi podaci također nisu iznenađujući jer se današnje gradsko središte nalazi u dolini rijeke Krapinčice, gdje je do sredine 20. stoljeća bila mnogo veća koncentracija poslovnih djelatnosti. S obzirom na lokaciju gradskog centra u dolini Krapinčice, tj. ishodišta gradskog širenja te na relativno mali vremenski odmak od početka intenziviranja gradskog širenja, ne iznenađuje kako su današnji poslovni objekti koji se nalaze izvan gradskog središta prisutni upravo u najnižim dijelovima istraživanog prostora. U tim je dijelovima grada također najveća gustoća naseljenosti, što je bitno u planiranju lokacije poslovnih objekata zbog blizine potencijalnih korisnika.

3.1.2. Udaljenost od gradskog centra

Drugi izuzetno važan faktor lokacije poslovanja na prostoru Krapine je udaljenost od gradskog centra. Naime, upravo su fizičko-geografska obilježja determinirala širu lokaciju koja se kroz određeno vremensko razdoblje razvila kao gradsko središte, odnosno koja je postala ishodište prostornog širenja Krapine.

Za oblikovanje funkcionalno-prostorne strukture posebno se naglašava značenje vrijednosti gradskog zemljišta. Vrijednost se gradskog zemljišta dovodi u vezu s blizinom središta grada, koje ima fokusno značenje s najvećom dostupnošću u gradu (Alonso, 1960, preuzeto iz Vresk, 1986.). Skuplje zemljište, odnosno lokacije u središtu grada, imaju one funkcije koje na malim površinama imaju veliku učinkovitost poslovanja. Od središta prema rubu grada vrijednosti se zemljišta u pravilu smanjuju pa se zbog toga smanjuje intenzitet iskorištavanja. Bez obzira što ovaj teoretski pristup pretpostavlja homogena obilježja grada, s njim se, s naravnim izvjesnim modifikacijama zbog utjecaja drugih faktora, može objasniti način korištenja zemljišta, odnosno razvoj funkcionalno-prostorne strukture grada (Vresk, 1986).

Na sl.3. jasno se može vidjeti kako se u istraživanom prostoru realiziraju teorijske pretpostavke, odnosno kako se broj kartiranih objekata smanjuje s udaljavanjem od gradskog centra. Točka iz koje je prikazana udaljenost od geometrijskog centra izračunata je nakon izdvajanja gradskog centra.

Sl. 3. Udaljenost kartiranih objekata od geometrijskog centra Krapine
Izvor: izradio autor

U izdvojenom gradskom centru najveća je koncentracija poslovnih i upravnih funkcija u Gradu Krapini, stoga je točka koja je izračunavana kao geometrijski centar izdvojenog gradskog centra⁷ uzeta kao ishodišna⁸. Unutar jednog kilometra udaljenosti od

⁷ Kasnije će se u radu koristiti samo termin geometrijski centar

⁸ Način izdvajanja gradskog centra analizirat će se kasnije u radu na temelju analize terenskog kartiranja objekata s poslovnom i upravnom funkcijom

geometrijskog centra nalaze se čak 253 kartirana objekata, odnosno 58,7 % svih kartiranih objekata s poslovnom ili upravnom funkcijom.

Tab. 2. Udaljenost kartiranih objekata od geometrijskog centra Grada Krapine

Udaljenost od geometrijskog centra gradskog centra	Broj kartiranih objekata
0 – 1 km	253 (58,7 %)
1 – 2 km	71 (16,5 %)
2 – 3 km	43 (10 %)
3 – 4 km	16 (3,7 %)
4 – 5 km	10 (2,3 %)
5 – 6 km	12 (2,8 %)
6 – 7 km	5 (1,2 %)
7 – 8 km	11 (2,6 %)
8 – 9 km	7 (1,6 %)
9 – 10 km	2 (0,4 %)
10 – 11 km	1 (0,2 %)
11 – 12 km	0 (0 %)

Izvor: terensko kartiranje

Pravilnost pada broja kartiranih objekata s poslovnim i/ili upavnim funkcijama prisutna je do prostora na udaljenosti između 5 i 6 kilometara od geometrijskog središta Krapine (tab. 2.). Na udaljenosti između 6 i 7 kilometara od geometrijskog središta ponovno pada broj kartiranih objekata s poslovnim i upavnim funkcijama. Na tom je dijelu prisutno samo 5 objekata s poslovnim i/ili upavnim funkcijama. Na prostoru između 7 i 8 kilometara udaljenosti od gradskog centra broj kartiranih objekata s poslovnim i/ili upavnim funkcijama ponovno raste, i to više od dvostruko (11). Razlog je tome što ovaj prostor obuhvaća dijelove funkcionalno jačih naselje Velike Vesi i Lepajca. Veći je broj kartiranih objekata u ovim naseljima posljedica također učinka boljeg prometno-geografskog položaja u odnosu na ostala udaljenija naselja (izlaz s autoceste Zagreb - Macelj u Velikoj Vesi i položaj na glavnoj pristupnoj cesti prema Krapini⁹) i blizine poduzetničke zone¹⁰. Nakon

⁹ Posljednično utjecalo na lociranje nešto većeg broja ugostiteljskih i smještajnih objekata

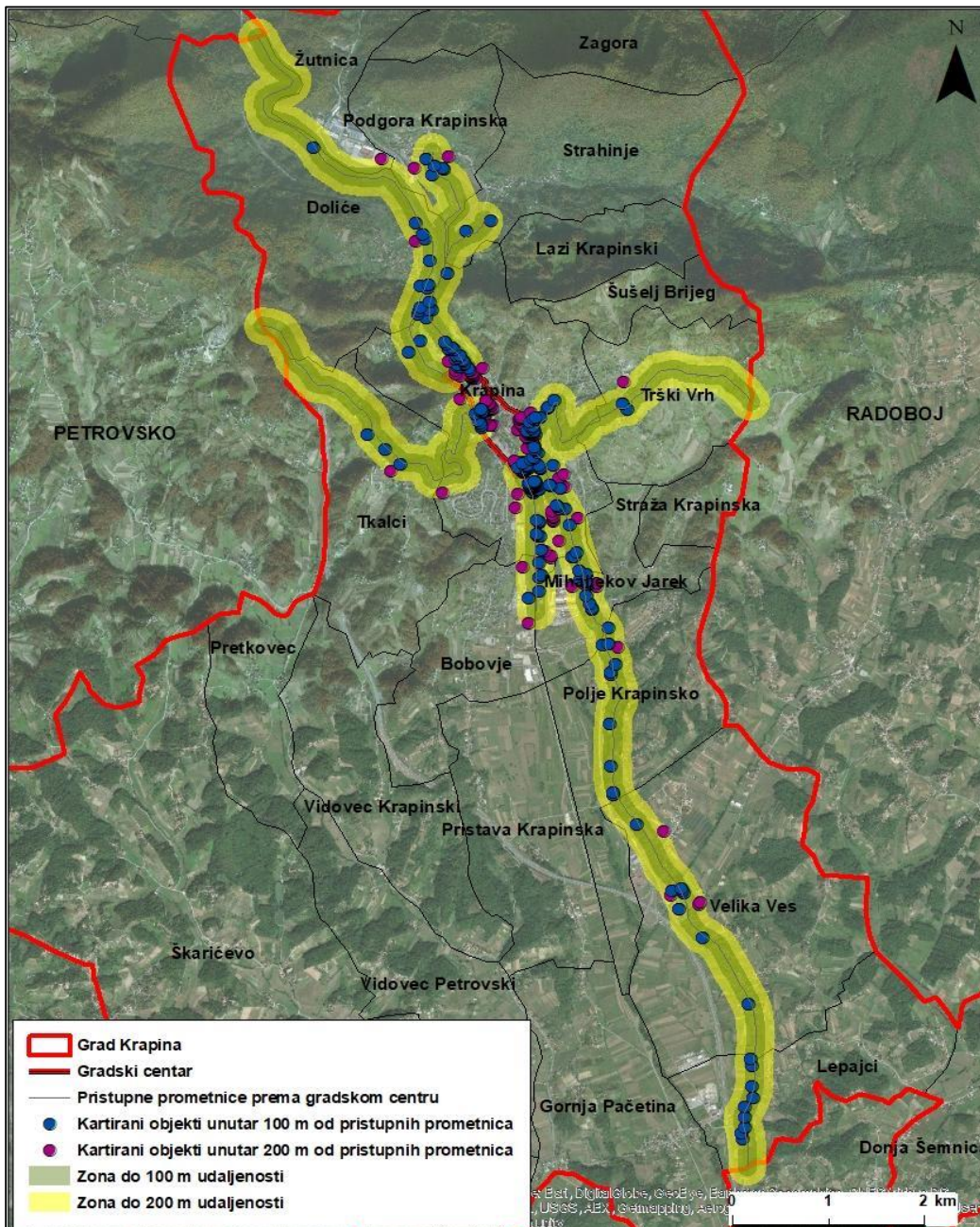
¹⁰ Bitan faktor lociranja nešto većeg broj trgovina i jednog proizvodnog pogona

ove, samo naizgled, prostorne nelogičnosti, nastavlja se pravilno smanjivanje broja kartiranih objekata udaljavanjem od geometrijskog centra Grada Krapine.

3.1.3. Blizina pristupnih prometnica prema gradskom centru

Mogućnost prometnog povezivanja uvjetuje raspored privrednih djelatnosti u prostoru, odnosno njihovu lokaciju. Promet je stoga jedan od čimbenika socijalnog prestrukturiranja stanovništva jer omogućava njegovo prostorno kretanje, prije svega dnevnu migraciju na rad (Njegač, 1993). Naselja duž važnijih prometnica se na njihovim križištima brže razvijaju i ekonomski bolje napreduju od onih u slabo povezanim i izoliranim područjima. Naravno da nije samo dobar prometni položaj zaslužan za npr. povećanje broja stanovnika nekog naselja, međutim, dobra dostupnost tog naselja dovodi do koncentracije različitih funkcija, otvaranja novih radnih mjesta i priljeva radne snage (Ilić, 1995). Kroz pregled najvažnijih događaja u historijsko-geografskom razvoju Krapine jasno se moglo vidjeti kako je prometno povezivanje sa Zagrebom i ostatkom današnje Krapinsko-zagorske županije imalo vrlo važnu ulogu u gospodarskom razvoju Krapine. Naselja su kroz koja prolaze glavne pristupne prometnice prema gradskom centru funkcionalno su najopremljenija na istraživanom prostoru, no to će detaljnije biti analizirano kasnije u radu.

Na sl. 4. prikazane su zone do 100 i 200 metara udaljenosti od glavnih pristupnih prometnica prema gradskom centru. Prometnice uključene u analizu su one koje ulaze izravno u gradski centar. U zoni do 100 metara udaljenosti od tih prometnica nalazi se 210 kartiranih objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama, što je 46,1 % od ukupnog broja terenskim kartiranjem evidentiranih objekata. U zoni do 200 metara udaljenosti od glavnih pristupnih prometnica prema gradskom centru nalazi se ukupno 320 kartiranih objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama, što je 70,2 % od ukupnog broja evidentiranih objekata.

Sl. 4. Kartirani objekti na udaljenostima od 100 i 200 metara od glavnih pristupnih prometnica prema gradskom centru

Izvor: izradio autor

Izdvojene su prometnice izuzetno važne za organizaciju naselja¹¹ kroz koja prolaze. Naime, u devet naselja kroz koja prolaze izdvojene prometnice nalazi se ukupno 93 evidentiranih objekata¹². To znači da je prosječno u ovim naseljima kartirano nešto više od 10 objekata. To ukazuje kako su prostori ovih naselja iznadprosječno funkcionalno

¹¹ Velika Ves (18 kart. objekata), Mihaljekov Jarek (16 kart. objekata), Polje Krapinsko (11 kart. objekata), Lepajci (11 kart. objekata), Podgora Krapinska (10 kart. objekata), Doliće (10 kart. objekata), Trški Vrh (6 kart. objekata), Strahinje (6 kart. objekata), Tkalci (5 kart. objekata)

¹² Funkcionalno najopremljenije gradsko naselje nije uzeto u ovu analizu s obzirom da je u terenskim kartiranjem evidentirano čak 318 objekata.

opremljeni u usporedbi s ostalim naseljima Grada Krapine¹³. Od 93 kartirana objekta na prostorima ovih naselja, njih 57 (61,3 %) locirano je do 100 metara¹⁴ udaljenosti od izdvojenih prometnica. Do 200 metara udaljenosti od izdvojenih prometnica u istim se naseljima nalazi 71 kartirani objekt, odnosno čak 76,3 % svih kartiranih objekata u navedenim naseljima. Primjerice, u naselju Polje Krapinsko do 100 metara udaljenosti od izdvojene prometnice nalazi se 10 od ukupno 11 kartiranih objekata, u Lepajcima 9 od ukupno 11, u Doliću 8 od ukupno 10 itd.

4. ANALIZA TERENSKOG KARTIRANJA

4.1. Prostorni razmještaj kartiranih objekata

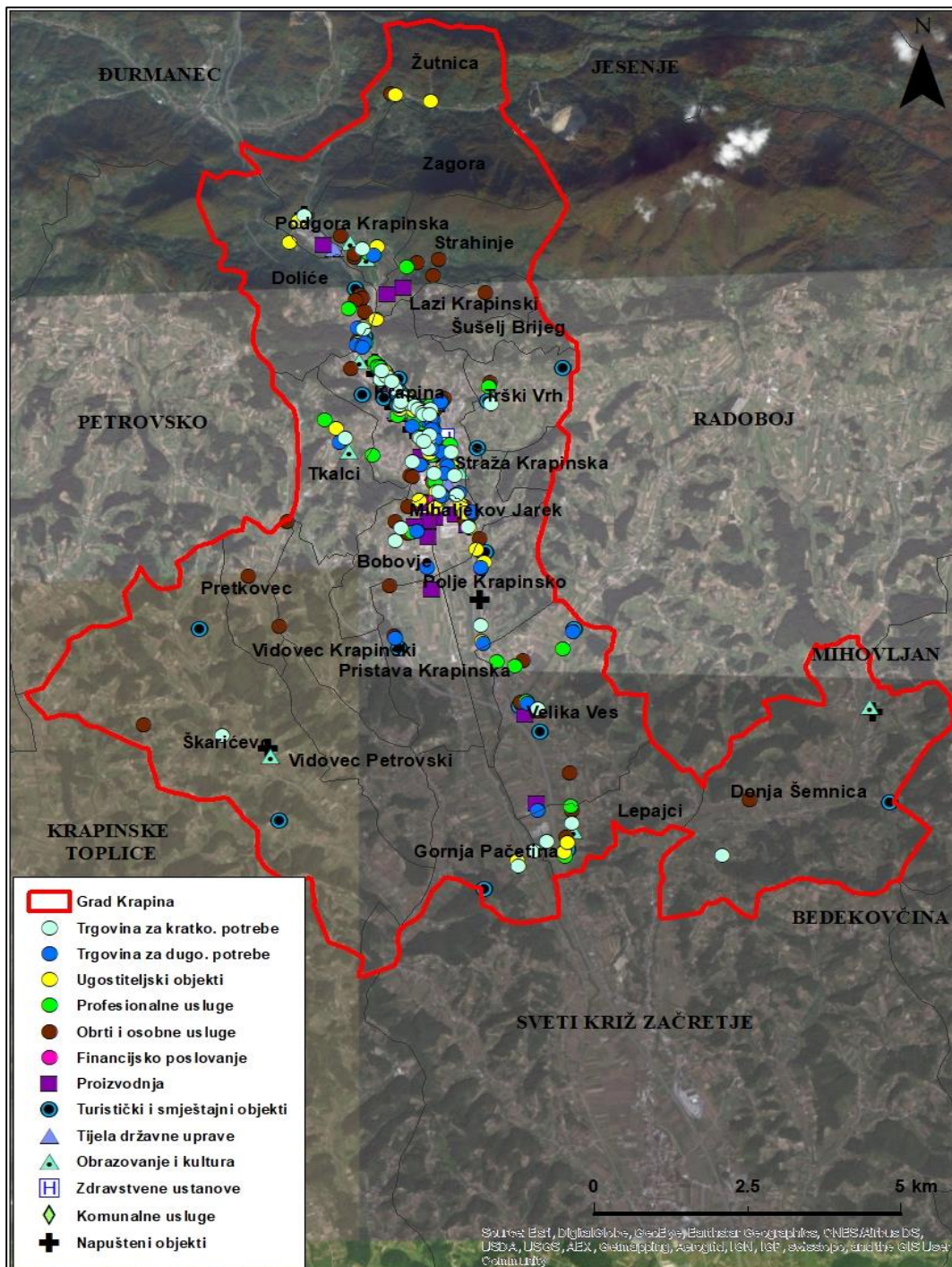
Radi utvrđivanja funkcionalno-prostorne strukture, koja je odraz historijsko-geografskog razvoja promatranog prostora te suvremenih društveno-gospodarskih procesa provedeno je terensko kartiranje čime je određen način korištenja gradskog prostora. Na taj je način stvorena prostorna baza podataka koja obuhvaća točnu lokaciju pojedinih objekata s poslovnim i upravnim funkcijama na prostoru Grada Krapine.

Već samim pogledom na sl. 5. koja prikazuje prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata jasno se može uočiti kako je naselje Krapina funkcionalno dominantno prema ostala 22 naselja. U naselju Krapina kartirano je 318 objekata od ukupno 456 kartiranih objekata. Drugim riječima, u samo jednom od ukupno 23 naselja kartirano je čak 69,7 % svih objekata. Ako idealizirano pretpostavimo da je u ostala 22 naselja prisutan jednak broj kartiranih objekata, tj. da su ostala naselja jednako funkcionalno opremljena, dobit ćemo rezultat koji kaže da se prosječno u ostalim naseljima nalazi samo između 6 i 7 objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama. To je dakako samo idealizirani statistički scenarij koji ne mora odgovarati prostornoj stvarnosti. U njoj su određena naselja funkcionalno u potpunosti neopremljena te samim time za stanovništvo neatraktivna. Neravnoteža u prostornom razmještaju kartiranih objekata još je izraženija ako broj kartiranih objekata prikažemo po jedinici površine. S obzirom da površina naselja Krapine iznosi 2,55 km², a grada Krapine 47,53 km², ovim načinom prikazivanja prostornog razmještaja kartiranih objekata dobit

¹³ Naselje Krapina nije uključeno u analizu.

¹⁴ Ova je udaljenost uzeta iz praktičnih razloga. S obzirom da su gotovo svi kartirani objekti koji se nalaze unutar 100 metara udaljenosti od izdvojenih prometnica locirani neposredno uz same prometnice, ova je udaljenost mogla npr. biti i 20 metara te bi rezultati vrlo malo razlikovali.

ćemo rezultat da je u naselju Krapini na 1 km² prisutno približno 120 kartiranih objekata, dok u prostorima izvan naselja Krapine, tj. prostorima ostalih naselja na istoj površini samo 3.

Sl. 5. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata

Izvor: izradio autor

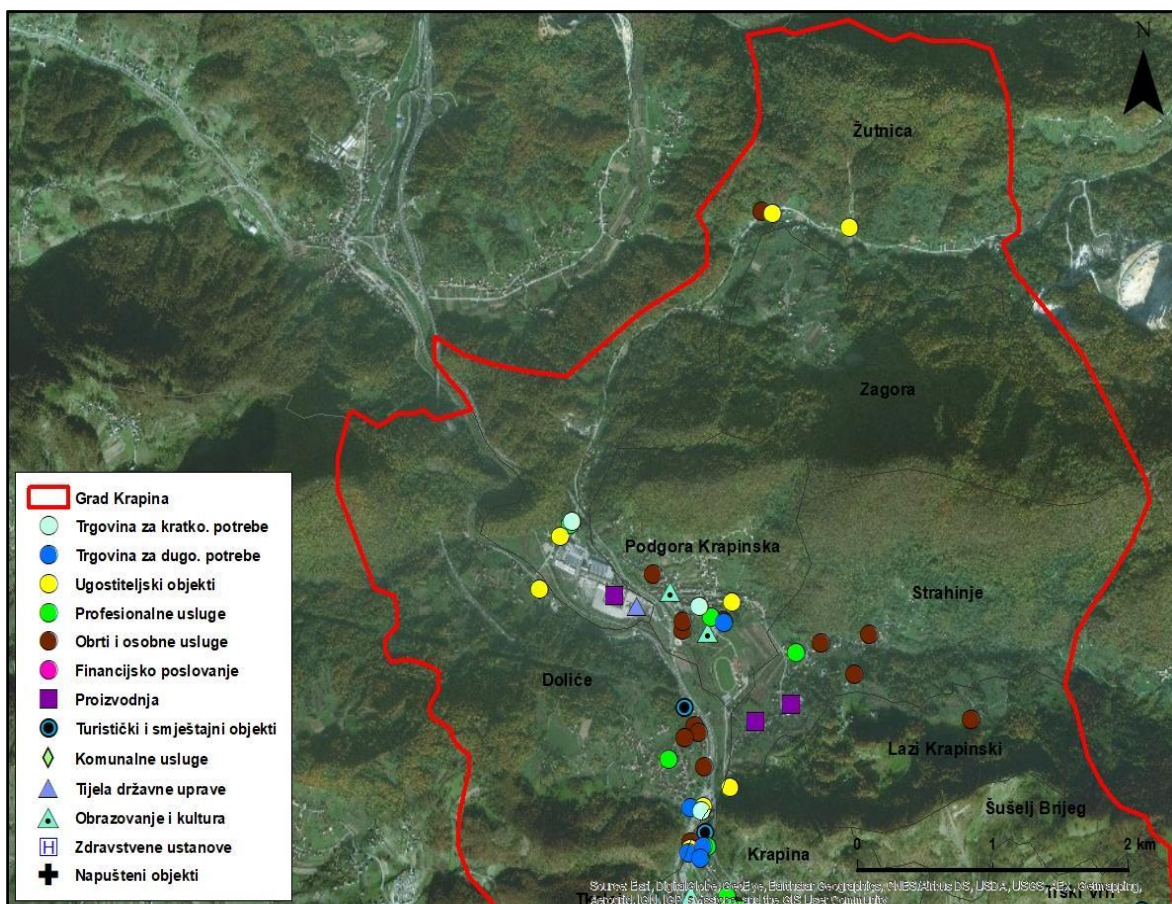
„Osim opremljenosti funkcijama, ključna je apsolutna i relativna dostupnost funkcija stanovništvu gravitacijskog područja; zajednički one se snažno odražavaju na kvalitetu

života stanovnika određenog područja. Značajke razmještaja stanovništva i centralnih funkcija nisu samo posljedica, već i ključan čimbenik društveno-gospodarskog razvoja. Posebno u slučaju izraženih depopulacijskih područja valja razmatrati dugoročne učinke povećanja, stagnacije ili smanjivanja opremljenosti centralnim funkcijama.“ (Radeljak-Kaufmann, 2015, 15).

Radi pojednostavljenja analize i bolje preglednosti kartiranog sadržaja promatrani prostor Grada Krapine podijeljen je na tri dijela – sjeverni, središnji i južni dio.

4.1.1. Sjeverni dio istraživanog prostora

Sjeverni dio istraživanog prostora obuhvaća naselja Žutnicu, Zagoru, Podgoru Krapinsku, Doliće, Strahinje i Laze Krapinske. Ukupna površina ovog dijela istraživanog prostora iznosi 10,35 km² (21,8 % ukupne površine Grada Krapine). U tim je naseljima ukupno evidentirano 35 poslovnih i upravnih objekata te jedan napušteni objekt.

Sl.6. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata na sjevernom dijelu istraživanog prostora

Izvor: izradio autor

Razlog su manjeg broja kartiranih objekata na ovome prostoru velike površine pod šumom te na višim nadmorskim visinama prvenstveno na istočnom, a manjim dijelom i na zapadnom dijelu izdvojenog istraživanog prostora. To je glavni razlog funkcionalne neopremljenosti i posljedično malog broja stanovnika u naseljima Zagori i Lazima Krapinskim. Naselja istraživanog prostora, u kojima je utvrđeno najviše objekata s poslovnom i upravnom funkcijom, Doliće (10), Podgora Krapinska (9), i Žutnica (8 + jedan napuštenih objekt). U tim se naseljima nalazi čak 77,8 % kartiranih objekata na ovom dijelu istraživanog prostora.

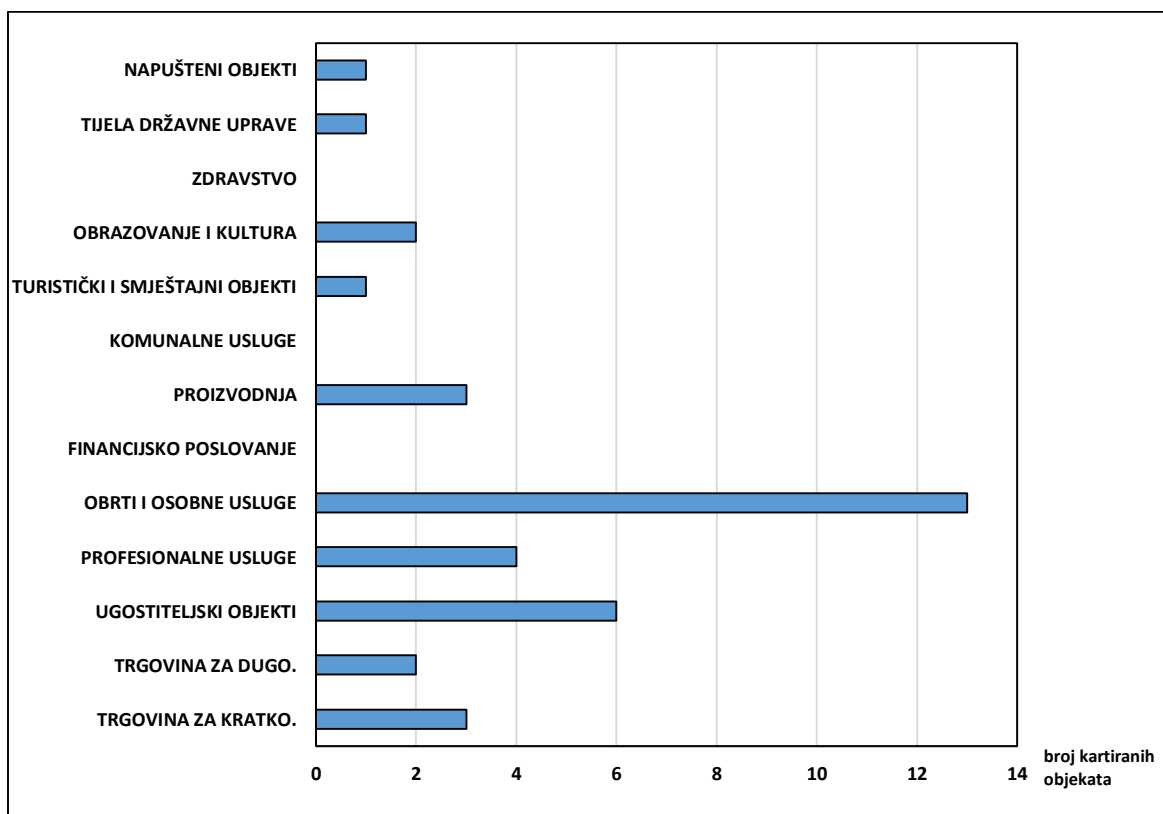
S obzirom na vrstu kartiranih objekata, odnosno njihove funkcije, može se ustvrditi kako sjeverni dio Krapine ima dosta izraženu industrijsku, odnosno proizvodnu i obrtničku funkciju. Industrijska funkcija ovog prostora datira još od početaka industrijalizacije Krapine kada je ovdje oformljena stara industrijska zona zbog blizine ugljenokopa i kamenoloma u današnjem naselju Doliće, koji su ovdje radili sve do 1972. godina (Enciklopedija Hrvatskog zagorja, 2017). Nakon zatvaranja na ovom su se prostoru formirale nove individualne stambene zone te tada započinje proces fizičkog srastanja današnjeg centra Krapine s naseljima Doliće, Strahinje, Podgora Krapinska i Žutnica. Najznačajniji je industrijski objekt na ovom izdvojenom dijelu istraživanog prostora tvornica „Krateks d.d.“ koja od 1990. godine posluje u Krapini te se bavi proizvodnjom ženske konfekcije. Ostala dva proizvodna objekta na ovom dijelu istraživanog prostora nalaze se u naselju Strahinje. Prvi proizvodni pogon „El-sjaj“ bavi se proizvodnjom proizvoda od PVC plastike (PVC ambalaže za nadgrobne lampione; i PET ambalaže za raznu upotrebu poput prehrane, kozmetike, sredstava za čišćenje i sl.). Drugi proizvodni pogon iz Strahinja je „Ekoment d.o.o.“ koji je trenutačno u stečaju.

Osim gospodarskog i industrijskog značaja za Grad Krapinu, ovaj prostor također ima izraženu rekreacijsku funkciju. Već u GUP-u iz 1988. godine dio je ovog prostora imao rekreacijsku namjenu. Godine 1987., naime, u sklopu Univerzijade u Zagrebu izgrađeno je nogometno igralište s atletskom stazom te pomoćnim igralištem koje danas koristi NK Zagorec Krapina, a kasnije su neposredno uz nogometno igralište izgrađeni i teniski tereni.

Među kartiranim objektima brojem dominiraju „obrti i osobne usluge“ (sl. 7.). Od ukupno 13 kartiranih objekata iz skupine „obrti i osobne usluge“ najviše (4) ih se nalazi u naseljima Doliće i Podgora Krapinska, 3 u naselju Strahinje te po jedan u Žutnici i Lazima Krapinskim. Specifičnost je ovog dijela istraživanog prostora što se ovdje nalazi jedino

naselje, osim naselja Krapina, u kojem postoje i dječji vrtić i osnovna škola. To je naselje Podgora Krapinska. Prisutnost dječjeg vrtića (Dječji vrtić „Mali kaj“) i osnovnoškolskog obrazovanja u Područnoj školi Augusta Cesarca vrlo je važna za kvalitetu života stanovništva ovog i obližnjih naselja. Važno je također naglasiti kako u naselju Žutnica, nalazi jedini kartirani objekt tijela državne uprave koji je lociran izvan gradskog naselja, a to je Carinska ispostava Krapina. S obzirom na blizinu graničnih prijelaza sa Slovenijom (Macelj, Lupinjak), utjecaj ovog kartiranog objekta vrlo je važan za zadovoljavanje potreba gospodarskih subjekata koji sudjeluju u carinskom poslovanju.

Druga najbrojnija skupina kartiranih objekata su „ugostiteljski objekti“ kojih je ukupno 6. Svi su ugostiteljski objekti na ovom prostoru kafići te su prisutni također u samo funkcionalno najopremljenijim naseljima, odnosno u naseljima Doliće, Podgora Krapinska i Žutnica. Trgovačke su funkcije prisutne samo u tri funkcionalno najopremljenija naselja, što je glavni poticaj dnevnom migriranju stanovništva u ostala tri naselja.

Sl. 7. Broj kartiranih skupina objekata na sjevernom dijelu istraživog prostora

Izvor: terensko kartiranje

Općenito, pravilnost koncentracije kartiranih objekata na ovom dijelu istraživog prostora vezana je za glavne prometnice i ulice pojedinih naselja. U tim dijelovima naselja dominantna je stambena funkcija, dok su poslovne funkcije, naročito obrti (autoservisi, razne

mehaničarske radionice, frizerski i saloni ljepote i sl.) te manjim dijelom profesionalne usluge, često locirane unutar ili u dvorištu privatnih kuća.

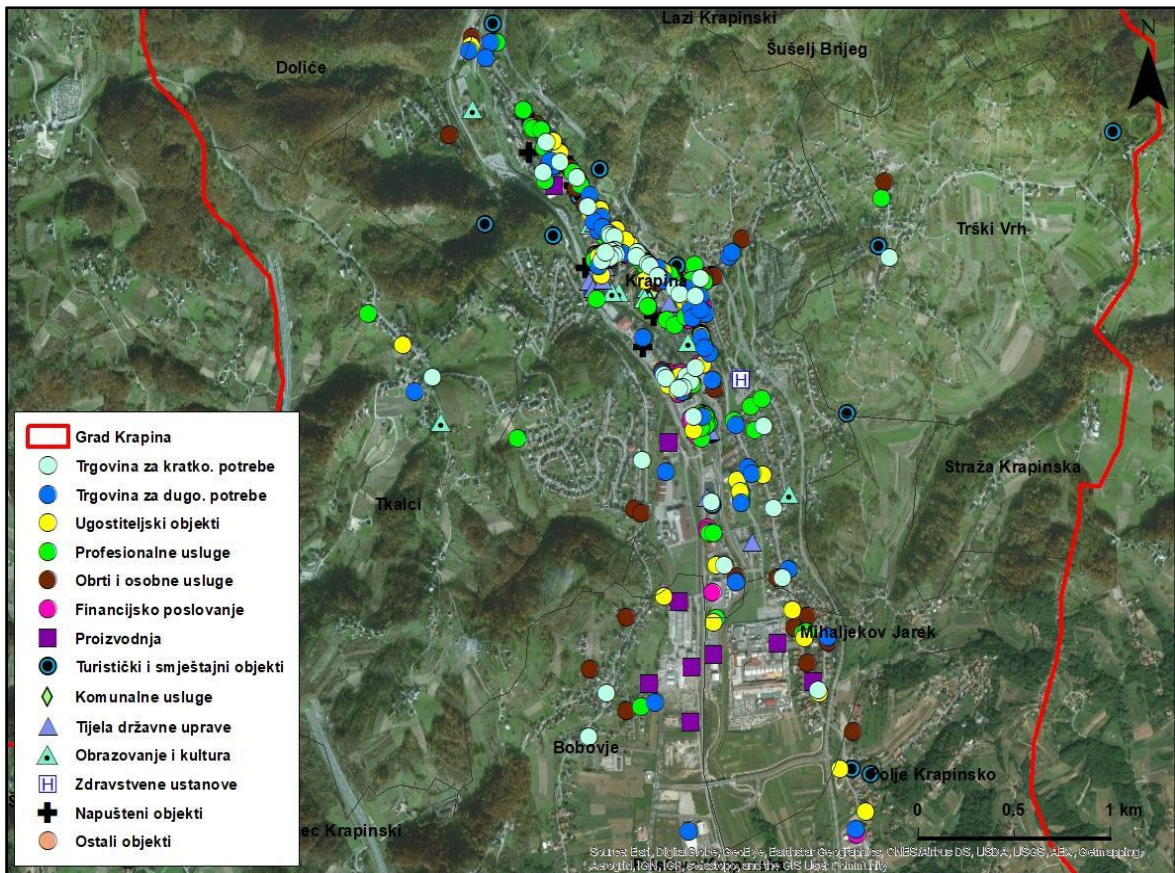
Sl. 8. Primjer mješovite namjene objekta (u prizemlju autolimarska radionica, a na katu stambeni prostor)

Izvor: fotografirao autor (19.1.2019.)

4.1.2. Središnji dio istraživnog prostora

Središnji dio istraživnog prostora obuhvaća gradsko naselje Krapinu te naselja Tkalci, Trški Vrh, Bobovje, Mihaljekov Jarek, Stražu Krapinsku i Šušelj Brijeg. Ukupna površina ovog dijela iznosi samo 8,4 km² (17,7 % ukupne površine Grada Krapine), ali na njemu živi više od polovice stanovnika Grada Krapine (6.323, 50,1 %). Logično je stoga kako je od tri izdvojena dijela istraživnog prostora, ovo prostor na kojem je evidentirano najviše poslovnih i uslužnih objekata (337) uz 21 napušteni objekt.

Na ovom se prostoru također nalaze dva od ukupno četiri naselja (na prostoru Grada Krapine) u kojima nije evidentiran niti jedan objekt s poslovnom i/ili upravnom funkcijom. To su površinom i brojem stanovnika dva najmanja naselja Grada Krapine - Šušelj Brijeg i Straža Krapinska.

Sl. 9. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata na središnjem dijelu istraživog prostora

Izvor: izradio autor

Najveća je koncentracija stanovništva na ovom prostoru posljedično utjecala na lociranje 7 obrazovnih institucija, jedine zdravstvene institucije (u sklopu koje se nalaze Dom zdravlja KZZ i Dom zdravlja Krapina), komunalno poduzeće („Kraikom d.o.o.“) koje pruža komunalne usluge na području bivše općine Krapina te gotovo svi objekti financijskog poslovanja i tijela državne uprave.

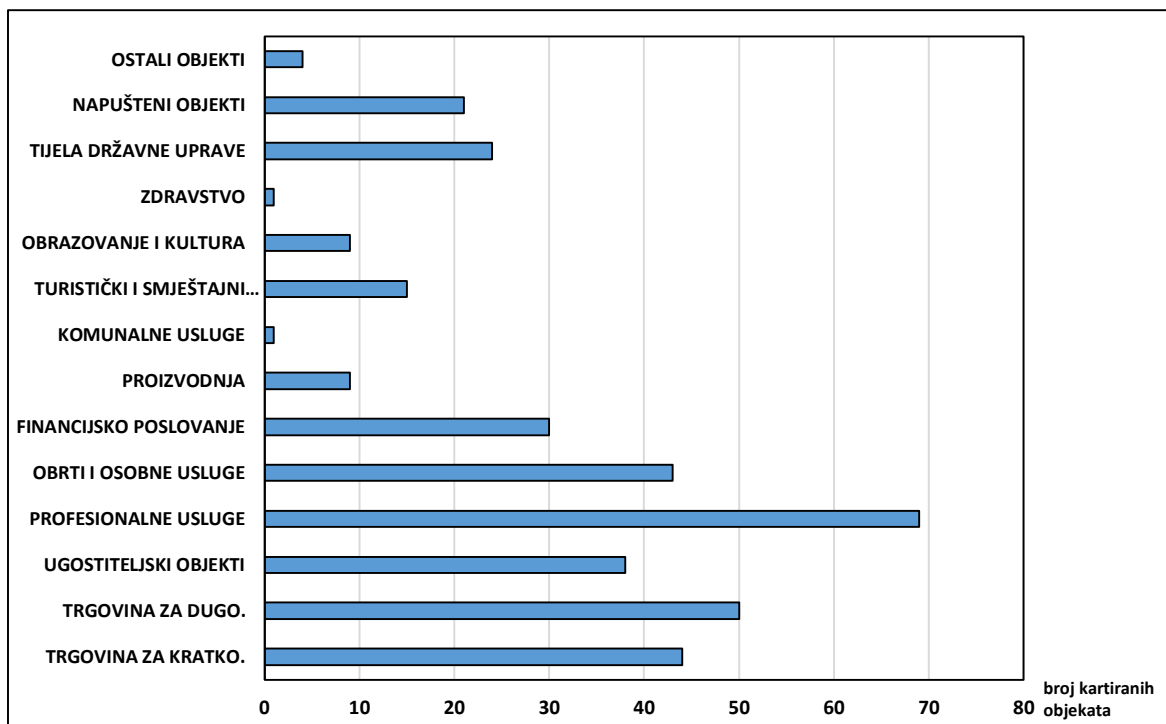
Među kartiranim objektima najviše je objekata iz skupine „profesionalne usluge“ (69). Iduće su po brojnosti kartiranih objekata skupine „trgovina za dugoročne potrebe“ (50), zatim „trgovina za kratkoročne potrebe“ (44), slijede „obrti i osobne usluge“ (43) i „ugostiteljski objekti“ (38). Navedene kartirane skupine pripadaju tercijarnim djelatnostima koje se nastoje locirati na mjestima najveće dostupnosti, odnosno u najfrekventnijim i funkcionalno naopremljenijim ulicama, stoga će se njihova struktura i prostorni razmještaj detaljnije analizirati kasnije unutar potpoglavlja *Gradski centar*.

Tab. 3. Proizvodni pogoni u sedišnjem dijelu istraživnog prostora

Naselje	Tvrtka	Djelatnost
Bobovje	„Mužek Kaminko d.o.o.“	proizvodnja stiropora, montaža kamina, izrada roštilja i peći
Bobovje	„Jari d.o.o.“	proizvodnja proizvoda od plastike
Bobovje	„Vatrostalac d.o.o.“	proizvodnja vatrostalnih praškastih materijala
Bobovje	„Esotehna d.o.o.“	proizvodnja rashladne i ventilacijske opreme
Krapina	„Kotka d.d.“	proizvodnja muške konfekcije
Krapina	„Proting Horvat d.o.o.“	proizvodnja i veleprodaja pamučnih krpa za čišćenje u industriji
Mihaljekov Jarek	„Jedinstvo d.o.o.“	proizvodnja kontejnera, metalnih konstrukcija i njihovih dijelova
Mihaljekov Jarek	„Hršak d.o.o.“	proizvodnja pokrova i fasada iz profiliranih limova te prateće limarije
Mihaljekov Jarek	„VIAL Profil d.o.o.“	proizvodnja vrata i prozora od metala

Izvor: terensko kartiranje

Ovdje je također dosta izražena proizvodna funkcija – kartirano je 9 proizvodnih pogona, od kojih je najviše (njih 4) locirano u naselju Bobovje. U naselju Mihaljekov Jarek locirana su 3 proizvodna objekta, a u Krapini 2. Najpoznatiji je proizvodni pogon na ovom dijelu istraživnog prostora definitivno onaj tvornice „Jedinstvo d.o.o.“ u Mihaljekovu Jarku. „Jedinstvo d.o.o.“ osnovano je 1952. godine i bavi se proizvodnjom kontejnera, metalnih konstrukcija i njihovih dijelova. Isprva je kao manja bravarska radionica bilo smješteno u Magistratskoj ulici, a kasnije je sagradila vlastiti proizvodni pogon na današnjoj lokaciji (Flegar, 2014).

Sl. 10. Broj kartiranih skupina objekata na središnjem dijelu istraživanog prostora
Izvor: terensko kartiranje

Jedan od 15 kartiranih objekata iz skupine „turistički i smještajni objekti“, koji se nalazi na ovom dijelu istraživanog prostora, vjerojatno najpoznatiji objekt u Krapini općenito, ujedno i prvi paleontološki spomenik prirode u Hrvatskoj (1948) jest Muzej krapinskih neandertalaca. Muzej se nalazi na brijegu Hušnjakovo na kojemu su pronađeni fosilni ostaci „krapinskog pračovjeka“ po kojemu je Krapina najpoznatija. Novi je Muzej otvoren u veljači 2010. godine, arhitektonski podsjeća na izvorno stanište pračovjeka (polušpilju) te također nudi razne dodatne sadržaje edukativnog karaktera poput virtualne šetnje muzejom uz audio vodiča, interaktivne karte te razne atraktivne efekte kojima se povećava doživljaj prošlosti (URL 2). Od ostalih atraktivnijih turističkih objekata na ovom dijelu nalaze se još krapinski Stari grad, Galerija grada Krapine i Muzej Ljudevita Gaja. Smještajne objekte čine hosteli i apartmani, a ukupno ih je 8, od kojih se 6 nalazi u naselju Krapina, a 2 u naselju Trški Vrh.

Ulica koja u radu na pripada izdvojenom gradskom centru, ali ima najizraženiju poslovnu i proizvodnu funkciju u Krapini je Ulica Frana Galovića. To je ulica duljine otprilike 1,5 kilometara koja se proteže od željezničke stanice Krapina i Ulice Ante Starčevića u smjeru juga prema gospodarskoj zoni. U Ulici Frana Galovića kartirano je najviše objekata s poslovnim i upravnim funkcijama, ukupno 52, te još 5 napuštenih objekata. Najviše kartiranih objekata u ovoj ulici pripada u kartiranu skupinu „profesionalne usluge“, njih 16 (28,1 %). Sljedeće najbrojnije skupine s 12 kartiranih objekata (21,1) %

pripadaju „financijskom poslovanju“¹⁵, a slijede *tijela državne uprave* s 10 kartiranih objekata (17,5 %). Od ostalih skupina kartiranih objekata ovdje je evidentirano je 5 napuštenih objekata, po 3 „ugostiteljska objekta“, „trgovine za kratkoročne potrebe“ i „obrta i osobnih usluga“. U kartiranim skupinama „trgovina za dugoročne potrebe“ i „proizvodnja“¹⁶ evidentirana su dva objekta, a preostali jedan objekt je iz kartirane skupine „turističkih i smještajnih objekata“. Važnost poslovne funkcije ove ulice za Krapinu je vrlo velika. To je jasno iz podatka da je ovo ulica u kojoj je evidentirano najviše objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama. Morfologija gradskog centra Krapine definirana je više od pola stoljeća te u njemu gotovo da i nema slobodnog prostora. Zato ne iznenađuje da je Grad Krapina krajem srpnja 2018. godine krenuo u izgradnju produžetka Ulice Frana Galovića kojim će se povezati cesta koja vodi sa Zagorske magistrale prema poduzetničkoj zoni i Krapini. Na taj se način planira rasteretiti promet kroz centar grada te povezati poduzetničku zonu s gradskim centrom.

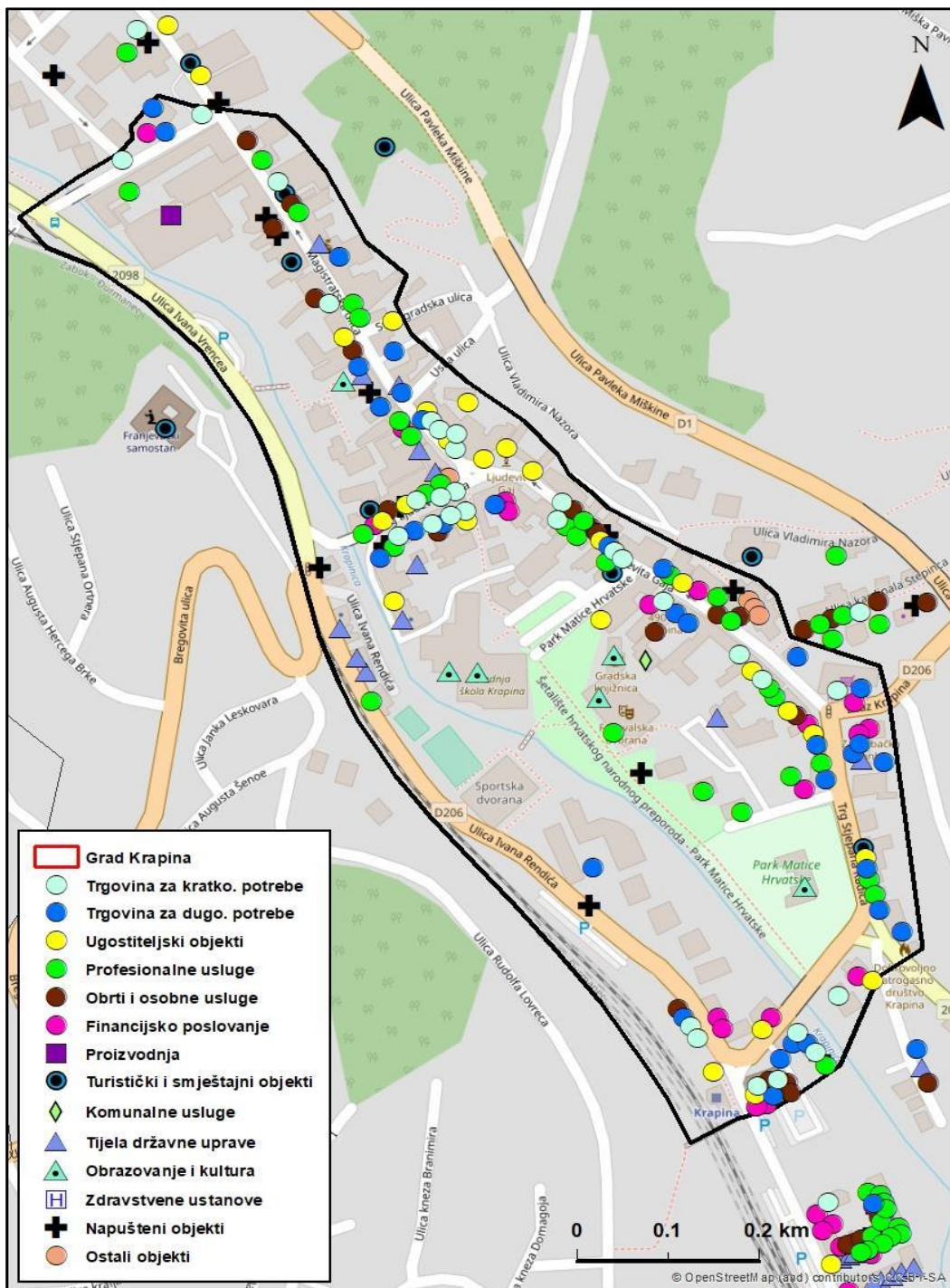
4.1.2.1. Gradski centar

Prostor središnjeg dijela koji posebno treba istaknuti i analizirati je gradski centar. Centar grada je mjesto gdje funkcije i urbanističke vrijednosti dostižu svoj maksimalni intenzitet (Maretić, 1996). Osim najintenzivnije koncentracije centralnih funkcija grada, neka su od obilježja gradskih centara velika gustoća izgrađenosti i urbanističkih vrijednosti, velika gustoća zaposlenosti i stanovanja, najveća vrijednost i iskorištenost gradskog zemljišta, veliki broj poslovnih ureda i specijaliziranih prodavaonica, prisutnost značajnih povijesnih građevina, sjecište linija javnog prometa, mjesto susreta građana i posjetitelja i sl. (Maretić, 1996).

Vodeći se navedenim obilježjima gradskih centara, doživljajem prostornih odnosa i rezultatima terenskog kartiranja, za potrebe ovog rada i kvalitetnije analize funkcionalno-prostorne strukture, izdvojen je prostor gradskog centra Krapine (sl. 11.). Izdvojeni gradski centar definiran je između Ulice Ante Starčevića – Trga Stjepana Radića – Ulice Ljudevita Gaja – Trga Ljudevita Gaja – Magistratske ulice – Ulice Dragutina Gorjanovića Krambergera – Celjske ceste – Ulice Ivana Rendića (sl.9.). Površina izdvojenog gradskog centra iznosi približno 0,45 km².

¹⁵ 4 osiguravajuće kuće („Wiener osiguranje“, „Croatia osiguranje“, „Jadransko osiguranje“ i „Euroherc osiguranje“) i bankomata (bankomati „NTL banke“ „Zagrebačke banke“, „PBZ-a“, „HPB-a“) i FINA

¹⁶ ranije u radu navedeni „Promoting Horvat“ i „Hršak d.o.o.“

Sl. 11. Razmještaj kartirane skupine objekata u izdvojenom gradskom centru Krapine
 Izvor: terensko kartiranje, Open Street Map

Vidljivo je kako je u Ulici Ivana Rendića manja koncentracija kartiranih objekata nego u ostalim ulicama i trgovima izdvojenog gradskog centra (sl. 11.). To je, međutim, ulica koja u svojem južnijem dijelu ima vrlo izraženu stambenu funkciju te također prostornom logikom pripada gradskom centru i vrlo je bitna za njegovu prostornu organizaciju. Maretić (1996) ističe kako se granice gradskog centra najčešće određuju zaokruživanjem širokom cestom koja istodobno omogućuje rješavanje prometnih problema.

Uz navedenu stambenu funkciju, prisutna su i tijela državne uprave te 2 objekta financijskog poslovanja. Ulica Ivana Rendića ima vrlo bitnu ulogu u organizaciji prometa u gradu. U ovoj se ulici nalaze dva najveća parkirališta u i oko gradskog centra te je također Ulicom Ivana Rendića najlakše osobnim automobilima i vozilima javnog gradskog prijevoza izaći iz gradskog centra (i prema sjevernim i južnim dijelovima grada). Osim svega navedenog, na Ulicu Ivana Rendića, u smjeru juga, veže se ranije spomenuta Ulica Frana Galovića - funkcionalno najopremljenija ulica u Krapini s izrazito naglašenom poslovnom funkcijom.

Dvije su važne karakteristike funkcija okupljenih u glavnom gradskom centru: one privlače svo stanovništvo grada i regije te omogućuju brojne interakcije. Te funkcije pripadaju tercijarnim djelatnostima. To su uprava, poslovanje, trgovina, ugostiteljstvo, kultura, obrazovanje, zabava i usluge (Maretić, 1996). Zahtjevi za lokacijom tercijarnih djelatnosti razlikuju se od zahtjeva lokacije industrije. Za tercijarne djelatnosti je to što veća dostupnost stanovništva (Vresk, 1990). Očekivano je stoga kako je i u Krapini glavina tercijarnih djelatnosti koncentrirana upravo u gradskom centru i u njegovoj neposrednoj blizini. Koncentracija poslovnih i upravnih funkcija u Krapini najveća je u najfrekventnijim ulicama gradskog centra te također u ulicama koje iz njega „izlaze“. Primjeri takvih ulica su npr. Ulica Frana Galovića, Ulica Dragutina Domjanića, Zagrebačka cesta, Ulica Kardinala Stepinca i Ulica Matije Gubca.

Raznovrsnošću i brojem kartiranih objekata, odnosno funkcija, unutar izdvojenog gradskog centra danas prednjači Ulica Ljudevita Gaja (tab. 4.). U prvoj polovici 20. stoljeća funkcionalno je nešto jača ipak bila Magistratska ulica. Međutim, zbog otvorenosti je glavni smjer širenja grada bio je prema jugu pa od druge polovice 20. stoljeća Gajeve ulica funkcionalno jača, a Trg Ljudevita Gaja postaje glavni gradski trg koji je povezoao dvije glavne gradske ulice. Kao specifičnost tadašnje Gajeve ulice javlja se diferencijacija po namjeni između njezine istočne i zapadne strane. Istočna strana, koja je ranije izgrađena ima stambenu namjenu, a na zapadnoj zbog blizine Krapinčice kao izvora energije (mlinovi) nastaju manufakture. Kasnije su tu smješteni i različiti novčarski zavodi. Magistratska ulica, nekadašnja srednjovjekovna jezgra, potpuno se izgrađuje kontinuiranom frontom pročelja. Ta ulica gubi funkciju gradskog središta, no zadržava rezidencijalnu i upravnu ulogu (Vučetić, 2004, preuzeto iz Flegar, 2014). Magistratska ulica danas ima vrlo izraženu upravnu funkciju jer su u njoj locirani Gradska uprava, Matični ured Krapina, sjedište Krapinsko-zagorske županije, Turistička zajednica Krapinsko-zagorske županije i Državna geodetska uprava.

Tab. 4. Broj i funkcije kartiranih objekata u funkcionalno opremljenijim ulicama Grada Krapine¹⁷

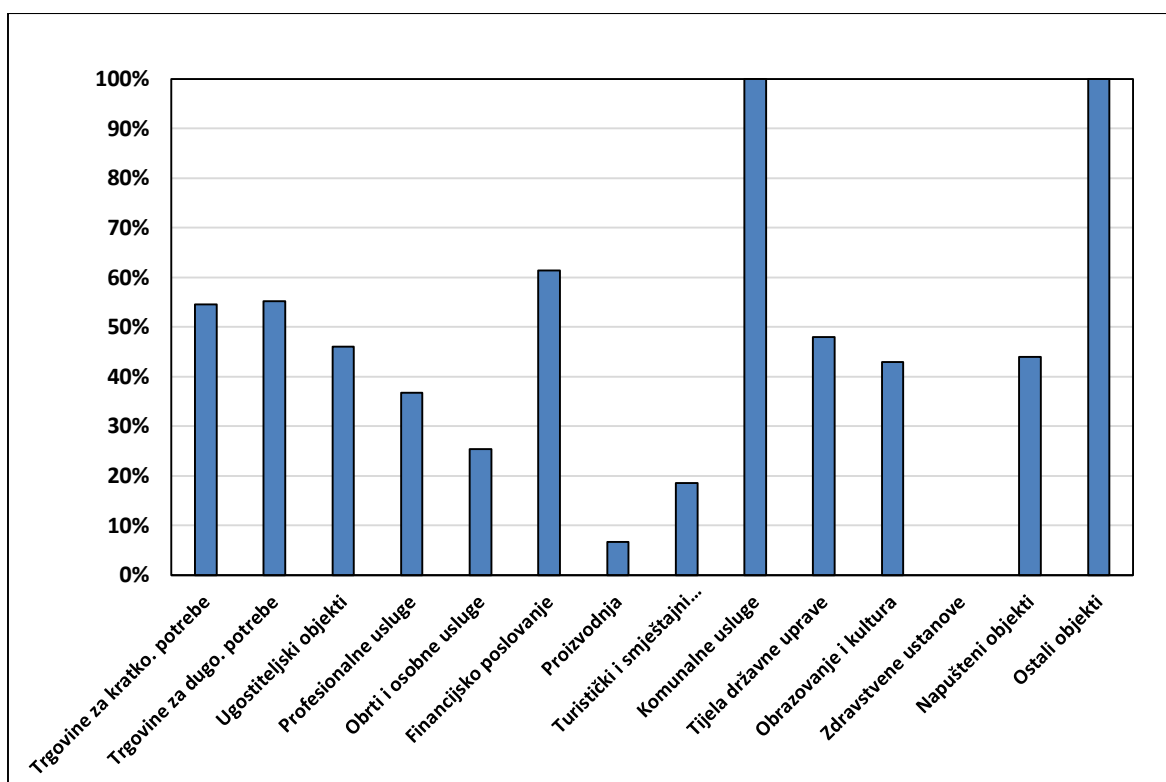
	Naziv ulice	Broj kartiranih objekata	Funkcije kartiranih objekata
1.	Ulica Frana Galovića	57	1. Profesionalne usluge – 16 2. Financ. posl. – 12 3. Tijela državne uprave – 10
2.	ULICA LJUDEVITA GAJA	53	1. Trg. za dugoročne potrebe – 11 2. Obrti i osobne usluge – 10 3. Profesionalne usluge – 9
3.	MAGISTRATSKA ULICA	40	1. Trg. za kratko., Trg. za dugo., Profesionalne usluge, Obrti i osobne usl. – 6 2. Tijela državna uprave – 5
4.	TRG LJUDEVITA GAJA	28	1. Trgovina za kratko. – 7 2. Ugostiteljski objekti – 6 3. Profesionalne usluge – 4
5.	ULICA ANTE STARČEVIĆA	19	1. Trgovina za kratko. – 5 2. Trgovina za dugo., Financijsko poslov. – 4
6.	Ulica Matije Gubca	18	1. Profesionalne usluge -6 2. Ugostiteljski objekti; Napušteni objekti – 3
7.	TRG STJEPANA RADIĆA	13	1. Profesionalne usluge – 5 2. Trgovina za dugo. – 3 3. Financijsko poslovanje – 2
8.	ULICA IVANA RENDIĆA	13	1. Tijela državne uprave – 3 2. Trgovina za kratko.; Trgovina za dugo., Financijsko poslovanje – 2
9.	Zagrebačka cesta	10	1. Trgovine za dugo – 4 2. Trgovina za kratko.; Profesionalne usl. – 2
10.	Ulica kardinala Stepinca	10	1. Profesionalne usluge; Obrti i osobne usluge – 4 2. Trgovina za kratko.; Napušteni obj. – 1
11.	ŠETALIŠTE HRV.NAR.PREPORODA	7	1. Obrazovanje i kultura – 4 2. Ugostiteljski obj.; Profesionalne usl.; Napušteni obj. – 1
12.	ULICA D.G.KRAMBERGERA	7	1. Trg. za kratko.; Trg. za dugo. – 2 2. Profesionalne usl.; Financ. posl.; Proizvodnja – 1

Izvor: terensko kartiranje

U gradskom je centru terenskim kartiranjem evidentirano 180 od ukupno 431 objekta s poslovnim i/ili upravnim funkcijama, odnosno 41,8 %. Skupine kartiranih objekata čija je prisutnost u gradskom centru veća od 50 % od ukupnog broja kartiranih objekata u istim skupinama na prostoru Grada Krapine su „objekti financijskog poslovanja“ (61,3), „trgovine za dugoročne potebe“ (55,2 %) i „trgovine za kratkoročne potrebe“ (54,5 %).

¹⁷ Velikim su slovima označene ulice koje se nalaze unutar izdvojenog gradskog centra

Zbog svoje funkcionalne snage gradski se centar sa sociološkog aspekta često prikazuje kao mjesto susreta ljudi i interakcije raznih gradskih funkcija. Iz tog razloga ne iznenađuje kako je u gradskim centrima najveća koncentracija ugostiteljskih objekata koji služe kao mjesta okupljanja ljudi. Tako se primjerice u izdvojenom gradskom centru Krapine nalaze čak 23 ugostiteljska objekta, odnosno čak 45 % (sl. 12.) ukupnog broja kartiranih ugostiteljskih objekata na prostoru Grada Krapine. Prostori veće koncentracije ugostiteljskih objekata unutar gradskog centra smješteni su na glavnom gradskom trgu - Trgu Ljudevita Gaja, te nasuprot željezničkog i autobusnog kolodvora .

Sl. 12. Udio kartiranih skupina objekata u izdvojenom gradskom centru od ukupnog broja kartiranih objekata

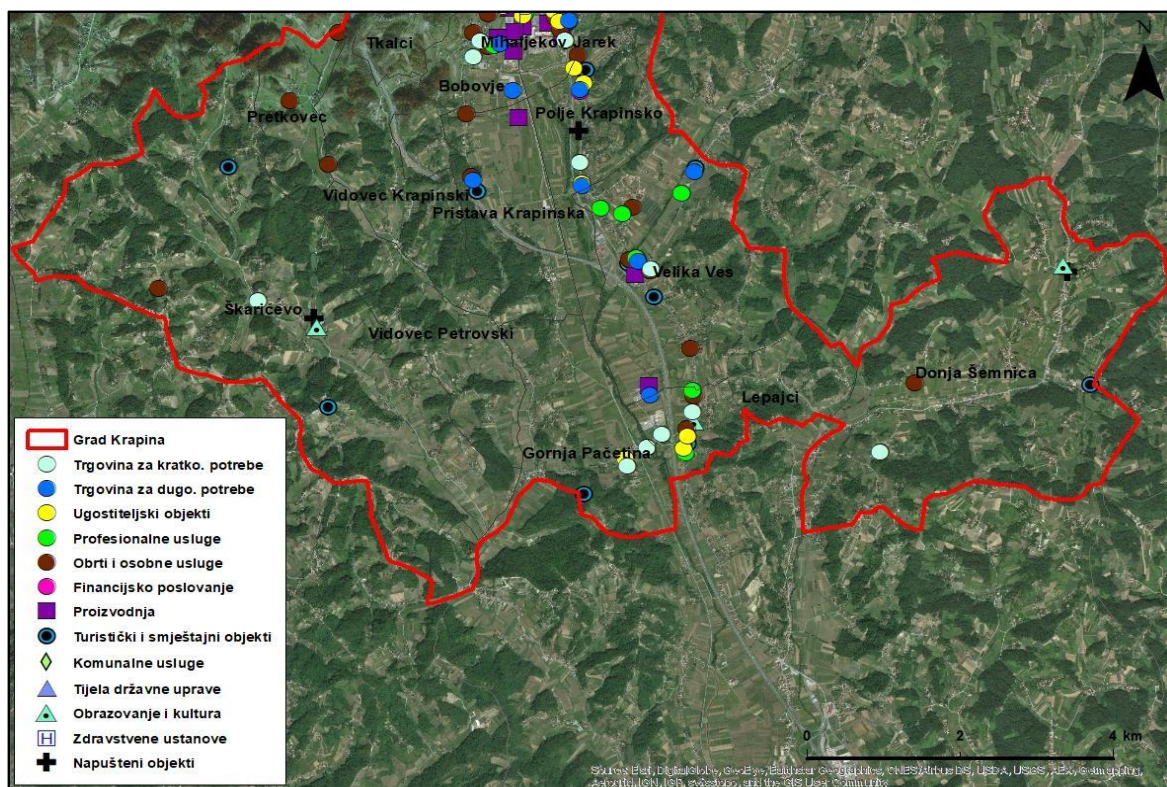
Izvor: terensko kartiranje

Jedini proizvodni pogon koji je smješten u gradskom centru najdugovječnija je krapinska tvornica „Kotka“ koja se bavi proizvodnjom muške konfekcije. „Kotka je od 1953. godine smještena u Ulici Dragutina Gorjanovića Krambergera. Zanimljivo je kako je u GUP-u iz 1988. godine istaknuta potreba za pronalaskom nove lokacije, odnosno premještanjem proizvodnog postrojenja „Kotke“ iz gradskog centra, međutim, to nije ostvareno te je „Kotka“ veličinom i značenjem jedan od najdominantnijih objekata gradskog centra Krapine. Industrija je znatno veći korisnik zonskih površina (Lončar, 2017) pa je stoga jasna bila namjera njene relokacije iz gradskog središta u kojemu nema mnogo slobodnog prostora. Primjer je velikog postrojenja koje je zbog navedenog razloga lokaciju potražilo

izvan gradskog centra metaloprerađivačko industrijsko postrojenje „Jedinstvo d. d.“ (proizvodnja kontejnera, metalnih konstrukcija i njihovih dijelova) koje je u počecima bilo manja bravarska radionica smještena u Magistratskoj ulici, dok je kasnije sagradilo vlastiti proizvodni prostor u naselju Mihaljekov Jarek na glavnoj pristupnoj cesti (s južne strane) prema gradskom centru.

4.1.3. Južni dio istraživanog prostora

Južni dio istraživanog prostora obuhvaća najveći broj naselja i najveću površinu od tri u radu izdvojena dijela Grada Krapine. Naselja koja obuhvaća ovaj dio grada Krapine su Polje Krapinsko, Pretkovec, Vidovec Krapinski, Pristava Krapinska, Vidovec Petrovski, Velika Ves, Lepajci, Gornja Pačetina, Škarićevo i Donja Šemnica. Ukupna površina ovog dijela istraživanog prostora iznosi 28,78 km² (60,5 % ukupne površine Grada Krapine). U tim je naseljima ukupno terenskim kartiranjem evidentirano 59 objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama te još 3 napuštena objekta.

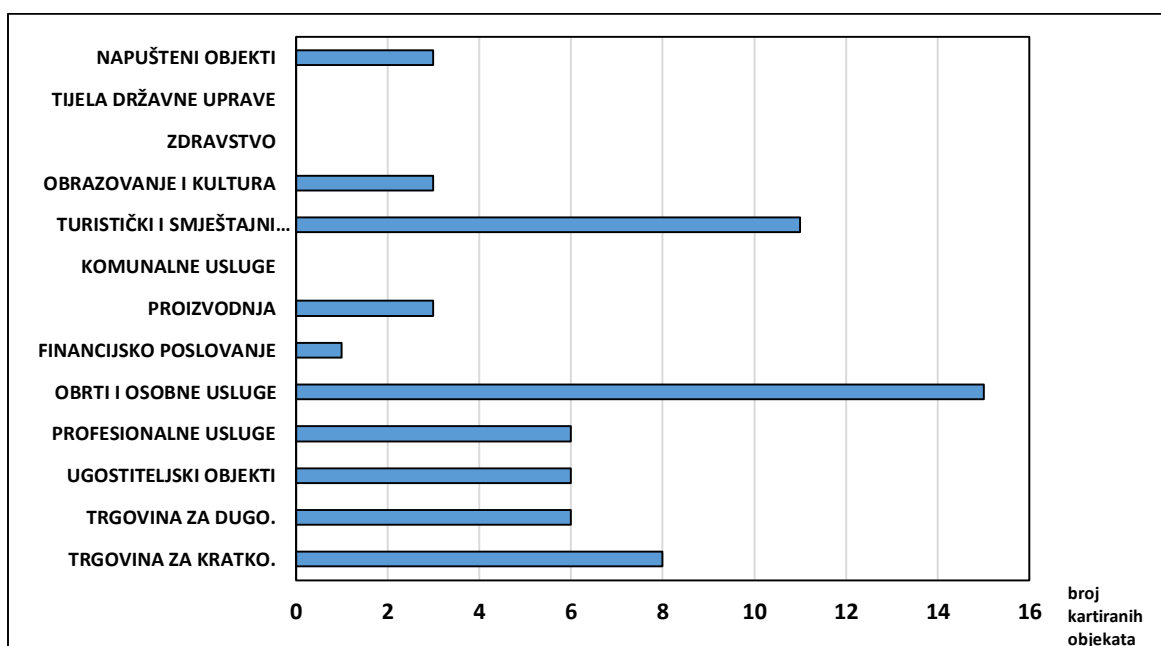
Sl. 13. Razmještaj kartiranih skupina objekata na južnom dijelu istraživanog prostora
Izvor: izradio autor

Ovo je dio istraživanog prostora u kojem se od početka 21. stoljeća događaju najočitije promjene. Zbog skućenog položaja u kotlini Krapina se iz gradske jezgre prvotno brže širila prema sjeveru (prema naseljima Doliće, Strahinje, Podgora Krapinska). Danas je,

međutim, prostorno širenje usmjereno na reljefno proširenje doline Krapinčice prema jugu. Naselja južno od gradske jezgre u kojima je započelo prvo širenje grada prema jugu su centru najbliža naselja Bobovje, Mihaljekov Jarek i Polje Krapinsko. Sva su tri navedena naselja prema broju kartiranih objekata/funkcija, poslije naselja Krapine, funkcionalno najopremljenija i najdiverzificiranija.

Planiranje razvoja ovog dijela istraživanog prostora intenziviralo se u drugoj polovici 20. stoljeća. To je vrijeme kada se Krapina planirano počinje prostorno širiti izvan gradske jezgre izgradnjom novih stambenih naselja sjeverno i južno od gradske jezgre. U tekstualnom dijelu *Generalnog urbanističkog plana grada Krapine* iz 1988. godine ističe se kako su u periodu od donošenja prethodnog GUP-a iz 1976. godine nastale bitne promjene u društveno-ekonomskom razvoju Krapine te također u zakonskim propisima. Kao najvažnija promjena na prostoru grada u odnosu na prijašnje planiranje istaknuta je korekcija trase, tada još neizgrađene, autoceste na dionici Krapina – Macelj. Prema tadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji na kojoj se temeljila izrada GUP-a iz 1976. godine, lokacija čvora „Krapina“ tada još neizgrađene autoceste trebala se nalaziti na prostoru naselja Mihaljekov Jarak, ali je zbog širenja grada i potreba za stambenim prostorom ta lokacija s vremenom postala nepovoljna. Dotadašnjim je GUP-om (1976.) planirano da trasa autoceste prati postojeću magistralnu cestu do Mihaljekova Jarka, gdje bi se čvorom odvajala i istočno od Trškog Vrha zaobilazila grad. U GUP-u iz 1988. godine predloženi je pomak dijela trase autoceste i čvora na jug prema naselju Velika Ves, što je uvjetovalo širenje granice GUP-a u odnosu na onaj iz 1976. godine za otprilike 850 metara prema jugu. To odgovara fizičko-geografskim obilježjima promatranog prostora, odnosno prirodne uvjetovanosti gradskog širenja u smjeru sjevera i, u ovome slučaju, juga, a ne u smjeru istoka i zapada. Upravo se u tom južnom, dotada neizgrađenom dijelu, u nastavku tekstualnog dijela GUP-a (1988.) planira najintenzivnija izgradnja i proširivanje industrijsko-komunalne zone u dolini rijeke Krapinčice. Najznačajni zahvati planirani su u naselju Bobovje u kojem je, osim radne zone, predviđena mogućnost izgradnje većeg broja kolektivnih i individualnih stanova. Još je jedan od bitnih zaključaka za razumijevanje prostornog i funkcionalnog širenja Krapine iz GUP-a iz 1988. godine da u sjevernog industrijskoj zoni zbog, već tada (prije trideset godina), malih mogućnosti širenja izgrađenih površina te osiguranja obližnjih površina za prolazak autoceste i širenja rekreativnih zona (u naselju Žutnica i Bobovje) nije predviđeno privlačenje novih korisnika. Sve to upućuje kako je ovaj dio istraživanog prostora tada već bio predviđen za funkcionalno jačanje.

Glavnina kartiranih objekata na ovom prostoru nalazi se uz državnu cestu (D1) sve do naselja Velika Ves, nakon čega se kartirani objekti koncentriraju uz glavnu pristupnu cestu koja se na nju nastavlja prema naselju Krapini i ulazi u gradski centar kao Zagrebačka cesta. Navedene prometnice na ovom izdvojenom području prolaze kroz naselja Lepajci, Velika Ves i Polje Krapinsko¹⁸ te se na prostoru do 200 metara oko njih nalaze 32 kartirana objekta. Funkcionalna važnost prostora uz prometnicu slikovito se ogleda u podatak da je u ova tri naselja ukupno kartirano 40 objekata, što znači da je na prostoru uz ovu prometnicu u navedenim naseljima locirano 80 % kartiranih objekata. Primjerice, na ovom je dijelu istraživanog prostora kartirano ukupno 6 ugostiteljskih objekata (sl. 14.), a samo jedan se ne nalazi na navedenoj prometnici. Promatrajući u kontekstu svih kartiranih objekata na ovom izdvojenom dijelu istraživanog prostora, značaj ove prometnice također je velik. Ovaj dio, kao što je ranije rečeno, zauzima najveći dio površine Grada Krapine (60,5 %), ali je na njemu prisutno samo 58 objekata s poslovnim i upravnim funkcijama te još 3 napuštena objekta, što znači da je samo na prostoru od 200 metara oko navedenih prometnica na ovom dijelu istraživanog prostora locirano 52,5 % kartiranih objekata.

Sl. 14. Broj kartiranih skupina objekata na središnjem dijelu istraživanog prostora

Izvor: terensko kartiranje

Najveći broj kartiranih objekata, njih 15, pripada u skupinu „obrti i osobne usluge“ (sl. 14.). To je ujedno prostorno najpravilnije raspoređena kartirana skupina objekata na ovom dijelu istraživanog prostora jer je prisutna u osam od ukupno deset naselja. Najčešći

¹⁸ Kasnije prolaskom kroz naselje Mihaljekov Jarek pod nazivom Zagrebačka cesta ulazi u gradski centar, odnosno nastavlja se kroz gradski centar kao Ulica Ljudevita Gaja.

su „obrti i osobne usluge“ na ovom dijelu istraživanog prostora autoservisi, vulkanizeri, (strojo)bravarske radionice te frizerski i kozmetički saloni. Raščlanjivanjem ove skupine objekata može se doći do pravilnosti kako su uz navedenu glavnu prometnicu locirani frizerski i kozmetički saloni, a dalje od nje ostali navedeni obrti.

Sl. 15. Turističko selo „Vuglec Breg“
Izvor: URL 3

Druga najbrojnija skupina kartiranih objekata su „turistički i smještajni objekti“. U ovoj je skupini na ovom dijelu istraživanog prostora kartirano ukupno 11 objekata. Najpoznatiji turistički i smještajni objekt na ovom dijelu istraživanog prostora definitivno je turističko selo „Vuglec breg“ koje se nalazi u naselju Škarićevo. „Vuglec breg“ jedan je od najpoznatijih predstavnika ruralne turističke ponude na prostoru Krapinsko-zagorske županije. Cijelo se imanje prostire na preko 12 hektara površine na kojoj se nalaze autohtone zagorske „hiže“ koje su uređene za smještaj gostiju te stara gospodarska zgrada u kojoj se nalaze restoran, vinski podrum, dvorana za seminare i sala za sastanke (URL 3). Ostali ruralni turistički objekti na ovom prostoru koji nude i uslugu smještaja su „Ruralna kuća za odmor Golub“ (Škarićevo), „Villa Pačetina“ (Gornja Pačetina), „Apartmani OPG-a Papeš“ (Velika Ves), apartmani „Pod orehom“ (Velika Ves) i „Apartmani Horvat“ (Donja Šemnica). Može se primijetiti kako su ovi, ruralni oblici turističkih objekata smješteni dalje od gradskog centra nego ostali, prvenstveno, smještajni objekti na ovom dijelu istraživanog prostora. Ostalih 5 kartiranih objekata koji pripadaju u skupinu turistički i smještajni objekti nemaju naglašeni ruralni karakter, već im se ponuda prvenstveno odnosi na ponudu smještaja.

Od deset naselja na ovom dijelu istraživanog prostora u čak njih četiri (Pretkovec, Pristava Krapinska, Vidovec Krapinski i Vidovec Petrovski) nije evidentirana niti jedna trgovina za kratkoročne potrebe. U ostalim naseljima ukupno ih ima 8, a najviše, po dvije, u naseljima Lepajci i Gornja Pačetina. Kartiranih objekata iz skupine „trgovina za dugoročne potrebe“ na ovom dijelu istraživanog prostora ima ukupno 6, a prostorno su raspoređeni u ukupno tri naselja – Velikoj Vesi (3), naselju Polje Krapinsko (2) i Pristavi Kranskoj (1).

U skupinama „profesionalne usluge“, „trgovina za dugoročne potrebe“ i „ugostiteljski objekti“ kartirano je ukupno 6 objekata. Objekti „profesionalnih usluga“ prisutni su samo u dva funkcionalno najopremljenija naselja – Velikoj Vesi (4) i Lepajcima (2). Objekte „profesionalnih usluga“ na ovom dijelu istraživanog prostora čine poslovni uredi geodetskih i arhitektonskih, građevinarskih i projektantsko-tehničkih savjetovanja te dva knjigovodstvena i računovodstvena ureda.

Iako se na ovom dijelu istraživanog prostora nalaze samo tri proizvodna objekta¹⁹, ovo je prostor na kojemu je prema prostorno-planskim dokumentima predviđena značajna proizvodna uloga. Naime, ovo je dio istraživanog prostora na kojem se nalazi veći dio „Poduzetničke zone Krapina Nova“ (sl. 16.) koja se dijeli na zapadni i južni dio. Zapadni se dio prostire na 43 hektara površine, a nalazi zapadno od željezničke pruge ispod stambenog naselja Bobovje i Pristava Krapinska do nadvožnjaka Autoceste Zagreb - Macelj. Prometno je povezana preko nadvožnjaka nad željezničkom prugom i vodotokom Krapinica na državnu cestu D1 kod naselja Polje Krapinsko (tzv. "zagorska magistrala"), na udaljenosti oko 1 km od čvora Krapina na Autocesti Zagreb - Macelj, dok je iz centra grada povezana s Ulicom Frana Galovića i cestom naselja Bobovje (Grad Krapina, n.d.). Južni se dio prostire na 42 hektara površine od nadvožnjaka autoceste na sjeveru do ceste Lepajci - Krapinske Toplice na jugu te od autoceste na istoku do vodotoka Krapinica na zapadu (Grad Krapina, n.d.).

¹⁹ „Rene konstrukcije d.o.o.“ (Pristava Krapinska; proizvodnja i montaža čeličnih konstrukcija) „Alu-forma d.o.o.“ (Velika Ves; proizvodnja ALU drva, PVC stolarija, staklenih fasada) i „Kamenolom Gorjak d.o.o.“ (Velika Ves)

Sl.16. „Poduzetnička zona Krapina Nova“

Izvor: URL 4

4.2. Funkcija stanovanja

Stanovanje je jedna od temeljnih funkcija ljudskog opstanka pa zbog toga zaslužuje posebnu pozornost. Svaki grad ili drugo naselje ima svoju funkciju stanovanja (Vresk, 2002). Znatan dio stanovnika koji rade u pojedinim djelatnostima stanuje u gradu, a dio svakodnevno putuje na rad iz okolice. S obzirom na to javlja se potreba stanovanja u gradu. Funkcija stanovanja nekog grada može se mjeriti brojem stanova, stambenom površinom i brojem stanovnika koji stanuju u gradu (Vresk, 2002).

Tab. 5. Način korištenja stanova u Gradu Krapini 2011. godine

	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost	
		ukupno	nastanjeni	privremeno nastanjeni	napušteni	za odmor i rekreaciju	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	iz najmljivanje turistima	ostale djelatnosti
Broj	4 620	4 412	3 862	419	131	191	16	-	1
Površina (u m ²)	387 400	351 149	28 700	7 551	9 792	543	-	62	

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.; posebno obrađeni podaci, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017.

Već je rečeno kako su funkcionalne i društvene promjene u drugoj polovici 20. stoljeća utjecale na prostorno širenje grada izvan gradskog centra. U novije vrijeme na prostoru grada Krapine grade se nove stambene površine u kojima prevladavaju višekratne stambene zgrade, što je promijenilo izgled grada te njegovu morfološku strukturu. Na istraživanom prostoru prema podacima iz *Popisa stanovništva, kućanstava i stanova* iz 2011. godine nalazi se 4.620 stanova od kojih je stalno naseljeno 4.412 stanova. Prema podacima iz *Popisa stanovništva, kućanstava i stanova* iz 2001. godine te je godine u Krapini bilo

ukupno 4.543 od kojih je 4.191 bilo stalno naseljeno. To znači da se u posljednjem međupopisnom razdoblju broj stanova u Krapini povećao za 77 (1,7 %), dok se udio stalno naseljenih stanova povećao 3,3 % (s 92,2 % 2001. na 95,5 % 2011. godine)

Prema *Popisu stanovništva, kućanstava i stanova* iz 2011. godine u Krapini zabilježena su 3.944 kućanstva, dok ih je 2001. godine bilo 3.977. Stoga se u posljednjem međupopisnom razdoblju može ustvrditi smanjenje od 33 kućanstva. Od 23 naselja grada Krapine u navedenom razdoblju njih je 12 bilježilo pad broja kućanstava, 9 je imalo porast, a 2 su zadržala isti broj. Osim naselja Krapine koja bilježi rast od 22 kućanstva, najveći rast broja kućanstava imaju funkcionalno jače opremljena naselja Mihaljekov Jarek (porast za 24) i Podgora Krapinska (porast za 17). Ostala naselja koja bilježe rast broja kućanstava su Doliće (+ 5), Tkalci (+ 5), Žutnica (+ 4), Pretkovec (+ 4) i Straža Krapinska (+1). Najveći pad broja kućanstava u posljednjem međupopisnom razdoblju bilježe funkcionalno slabija naselja Donja Šemnica (pad za 38), Škarićevo (pad za 32) i Gornja Pačetina (pad za 13).

Diskoordinacija između funkcija stanovanja i funkcija rada značajan je pokazatelj funkcionalno-prostorne strukture grada. Ona omogućava diferencijaciju grada na zone jače ili slabije funkcije rada, odnosno stanovanja, što je neophodno za analizu unutargradskog kretanja stanovništva i planiranje gradskog prometnog sistema. Dosadašnja istraživanja u svijetu ukazala su na veliku diskoordinaciju između funkcija rada i stanovanja u pojedinim dijelovima gradova. Prvenstveno su izražene između tzv. čistih stambenih zona u kojima znatno više ljudi stanuje nego radi, te poslovnih i industrijskih zona koje imaju naglašenu funkciju rada. Općenito se može reći da se diskoordinacija između funkcije rada i stanovanja u pojedinim dijelovima grada povećava tijekom njegova razvoja i njegova širenja (Vresk, 1986).

5. UČINCI FUNKCIONALNO-PROSTORNE STRUKTURE NA STANOVNIŠTVO I NASELJENOST GRADA KRAPINE

5.1. Kretanje ukupnog broja stanovnika 1961. - 2011. godine

Nakon Drugog svjetskog rata glavni unutarnji migracijski tok u Hrvatskoj bio je selo - grad. Bila je to posljedica, prije svega, osjetnih razlika u demografskoj i općoj društveno-gospodarskoj strukturi grada i sela. Razvijajući uslužne i društvene djelatnosti višeg ranga, poglavito jačajući funkciju rada, gradovi postaju odredišta snažne migracije seoskog stanovništva, koja se 60-ih i ranih 70-ih pretvorila u ruralni egzodus (Nejašmić, 2005). S

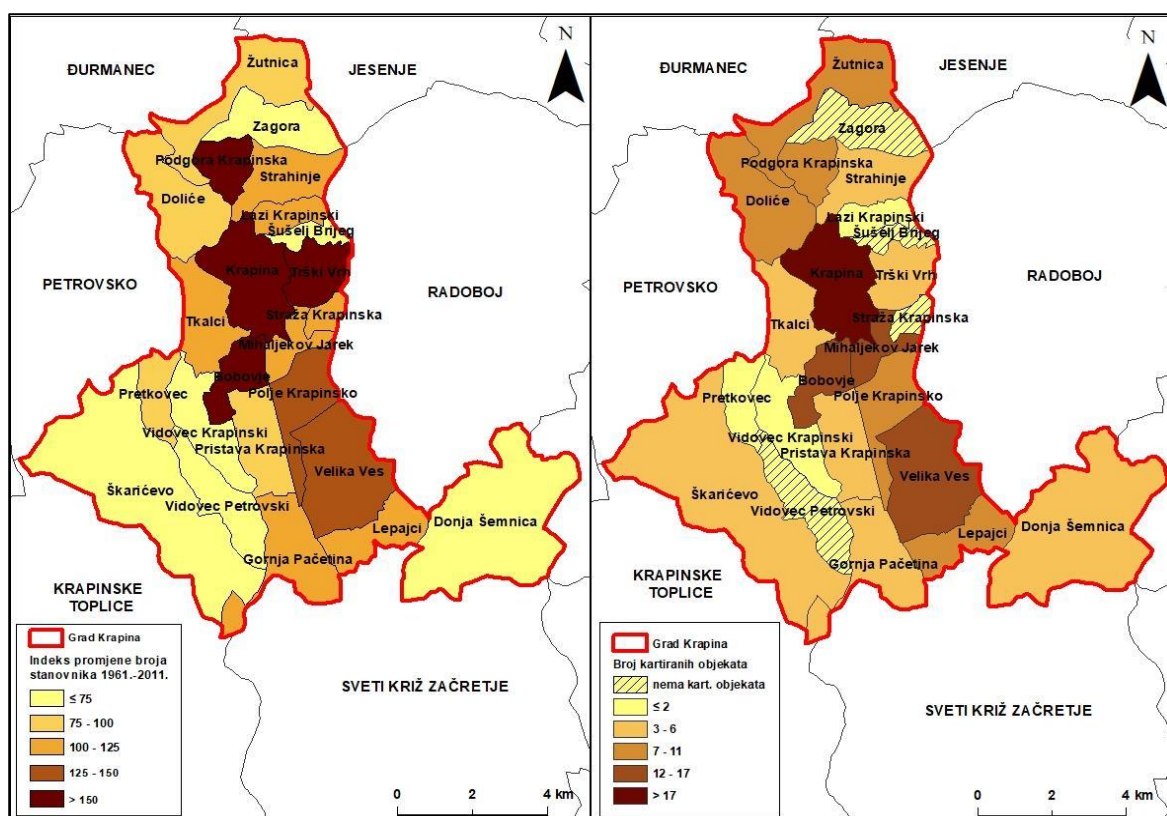
obzirom da je Krapinsko-zagorska županija tradicionalno ruralni kraj, spomenuti procesi utjecali su na smanjivanje broja stanovnika. Glavni uzrok tome bili su procesi deagrarizacije i deruralizacije koji su trajno izmjenili prostor Krapinsko-zagorske županije. Spevec (2009) ističe kako su pozitivna demografska kretanja u periodu od 1948. do 2011. godine imala ponajprije urbana naselja. Krapina, kao najveći grad na prostoru Krapinsko-zagorske županije, imala je trajni porast broja stanovnika sve do 2001. godine, međutim, na razini naselja u tom su se periodu dogodile bitne demografske promjene koje su neraskidivo povezane s funkcionalnom organizacijom i gospodarskim razvojem Krapine. Unatoč apsolutnom rastu većine naselja, ona ipak sve više relativno zaostaju za naseljem Krapina, što znači da je stanovništvo sve neravnomjernije raspoređeno, a time i gradske funkcije.

Ranije u radu istaknuto je kako se Krapina tek 1950-ih počela širiti izvan gradske jezgre. Naselje Krapina u tom je periodu imalo brži porast broja stanovnika u odnosu na današnji administrativni grad. U periodu od 1948. do 2001. godine gradsko je naselje imalo porast s 1.447 na 4.647 stanovnika. U istom je razdoblju stanovništvo svih ostalih naselja poraslo za „samo“ 528 stanovnika, pri tome smanjujući broj stanovnika u posljednja dva međupopisna razdoblja (1981 - 1991. i 1991. - 2001.). Zato je jasno kako je nagli porast broja stanovnika gradskog naselja uvjetovan unutarnjim perazmještajem stanovništva i ruralnim egzodusom, tj. povećanom unutarnjom imigracijom stanovništva okolnih naselja.

Praćenje i analizu procesa ruralnog egzodusa u drugoj polovici 20. stoljeća na istraživanom je prostoru moguće prikazati na mnogo načina. Učinci procesa ruralnog egzodusa više od pola stoljeća utjecali su na formiranje funkcionalno-prostorne strukture grada Krapine. S obzirom da je razmatranje stanovništva osnova ili temelj razumijevanja objektivne prostorne stvarnosti (Šterc, 2015) te kako je njegov broj i razmještaj neposredni pokazatelj atraktivnosti prostora i temeljni element njegove budućnosti (Nejašmić, 2008), za prikazivanje povezanosti između demografskog kretanja i funkcionalne opremljenosti naselja Grada Krapine odabran je pokazatelj indeks promjene broja stanovnika u razdoblju od 1961. do 2011. godine.

U vremenskom razdoblju od 1961. do 2011. godine pozitivne vrijednosti (veće od 100) indeksa ukupne promjene broja stanovnika bilježi 13 naselja (sl. 17.). Među tih 13 naselja nalaze se šest od ukupno sedam naselja u kojima je terenskim kartiranjem evidentirano 10 ili više objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama. Jedino je naselje koje u promatranom razdoblju ima indeks manji od 100 naselje Doliće (96,25). Pet naselja

koja bilježe najveće vrijednosti su Podgora Krapinska (283,92), Bobovje (204), Krapina (184,83), Trški Vrh (158,96) i Velika Ves (135,13). S druge strane, pet naselja koja bilježe najmanje vrijednosti indeksa ukupne promjene broja stanovnika u razdoblju od 1961. do 2011. godine su Šušelj Brijeg (9,3), Vidovec Petrovski (50), Škarićevo (58,82), Vidovec Krapinski (60,91) i Donja Šemnica (73,43). Šušelj Brijeg je naselje s najvećim smanjenjem broja stanovnika u promatranom razdoblju, no to je naselje s vrlo malim brojem stanovnika (samo 4 stanovnika 2011. godine) koje je od 1961. apsolutno izgubilo samo 39 stanovnika, a u posljednjem međupopisnom razdoblju njih četvero.

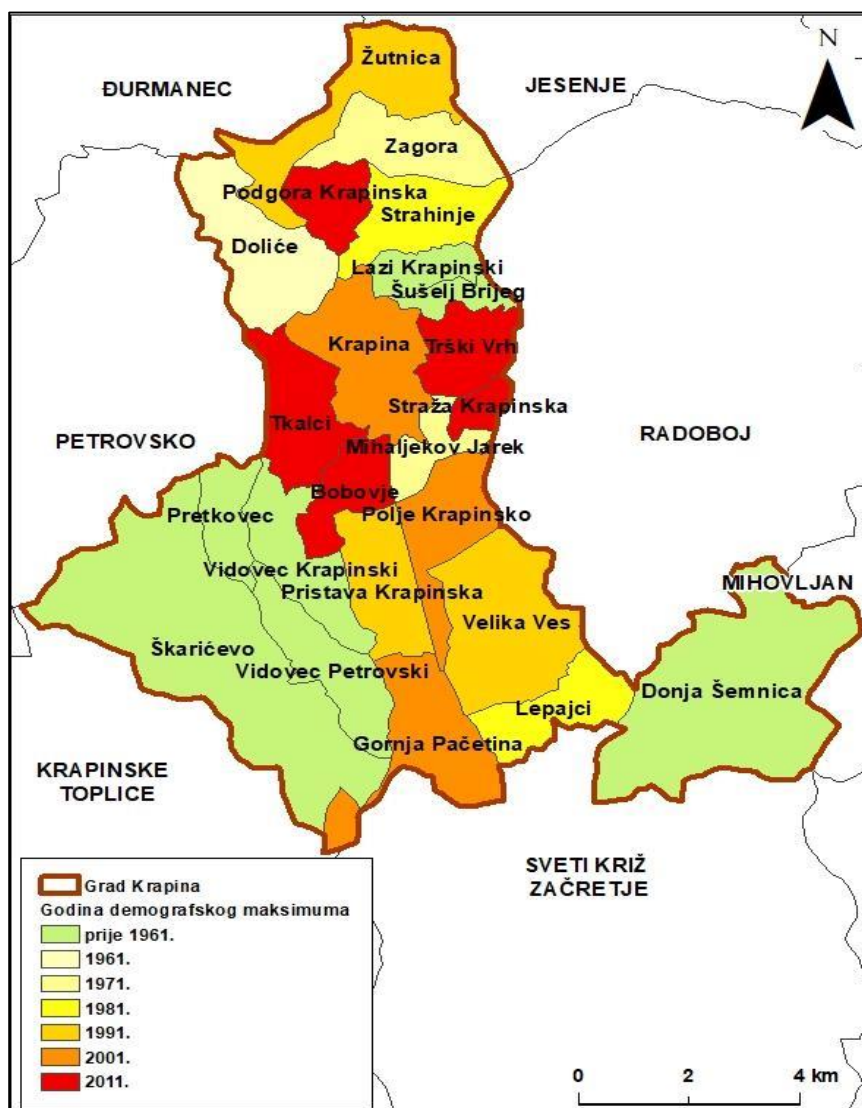

Sl. 17. Usporedni prikaz indeksa ukupne promjene broja stanovnika naselja Grada Krapine 1961.-2011. godine i broja kartiranih objekata

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; *Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine*: stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; terensko kartiranje

Gotovo je nemoguće da prostori koji bilježe dugogodišnji pad broja stanovnika (u ovom slučaju govorimo u nekoliko desetaka godina) istovremeno funkcionalno jačaju. Naprotiv, takva naselja gotovo uvijek doživljavaju izuzetno funkcionalne i fizionomske promjene, čime se u većini slučajeva intenziviraju polarizacijski procesi unutar administrativnih jedinica (općina i gradova). Vrlo dobar pokazatelj trenda depopulacije naselja, ali i odraz trenutačnih i prošlih trendova u demografskoj slici prostora grada Krapine

jest godina demografskog maksimuma, odnosno godina kada je neko naselje imalo popisom najveći zabilježeni broj stanovnika.

Sl.18. Godina demografskog maksimuma naselja Grada Krapine

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine*: stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

U većini se slučajeva godina maksimuma pojedinih naselja smanjuje udaljavanjem od gradskog naselja (sl. 18.). Javno je uočljivo i kako je većina naselja demografski maksimum imala u drugoj polovici 20. stoljeća, odnosno poslije popisa stanovništva 1953. godine. Logična je pretpostavka da su ta naselja danas funkcionalno jača od ostalih koja su demografski maksimum zabilježila prije 1953. godine. S druge strane, također je logično za pretpostaviti da su naselja koja su demografski maksimum imala prije 1953. godine i bila pretežno poljoprivredna naselja, uzimajući u obzir ranije istaknute i objašnjene dominante procese na istraživanom prostoru sredinom 20. stoljeća. Iako Krapina 2011. godine bilježi

470 stanovnika manje nego 2001., te kako pritom pada broj stanovnika i u gradskom naselju (prvi put od perioda između dvaju svjetskih ratova) i u ostalim naseljima (skupno gledano), najviše naselja bilježi demografski maksimum upravo 2011. godine. To su naselja koja su položena oko ili vrlo blizu gradskog naselja s većom koncentracijom poslovnih funkcija (osim Straže Krapinske²⁰) i u kojima su se povećale stambene površine. Naselje Krapina svoj je demografski maksimum doseglo 2001. godine te je 2011. zabilježilo pad stanovništva prvi put od međupopisnog razdoblja između dvaju svjetskih ratova. Takvi pokazatelji upućuju kako je na depopulirajućem prostoru grada Krapine danas prisutan proces suburbanizacije čiji je glavni uzrok nedostatak izgradnje novih stambenih površina u samom gradskom naselju.

5.2. Gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti jedan je od temeljnih demogeografskih pokazatelja koji obogaćuju spoznaju o određenom prostoru, i, što je osobito važno, omogućuju usporedbe između prostornih jedinica (Nejašmić, 2005). Gustoća stanovništva grada ovisi o više čimbenika. Ona najizravnije ovisi o veličini grada, načinu određivanja gradske međe, tipovima stambenih zgrada, funkcionalnoj strukturi grada, starosti grada i dr. (Vresk, 2002).

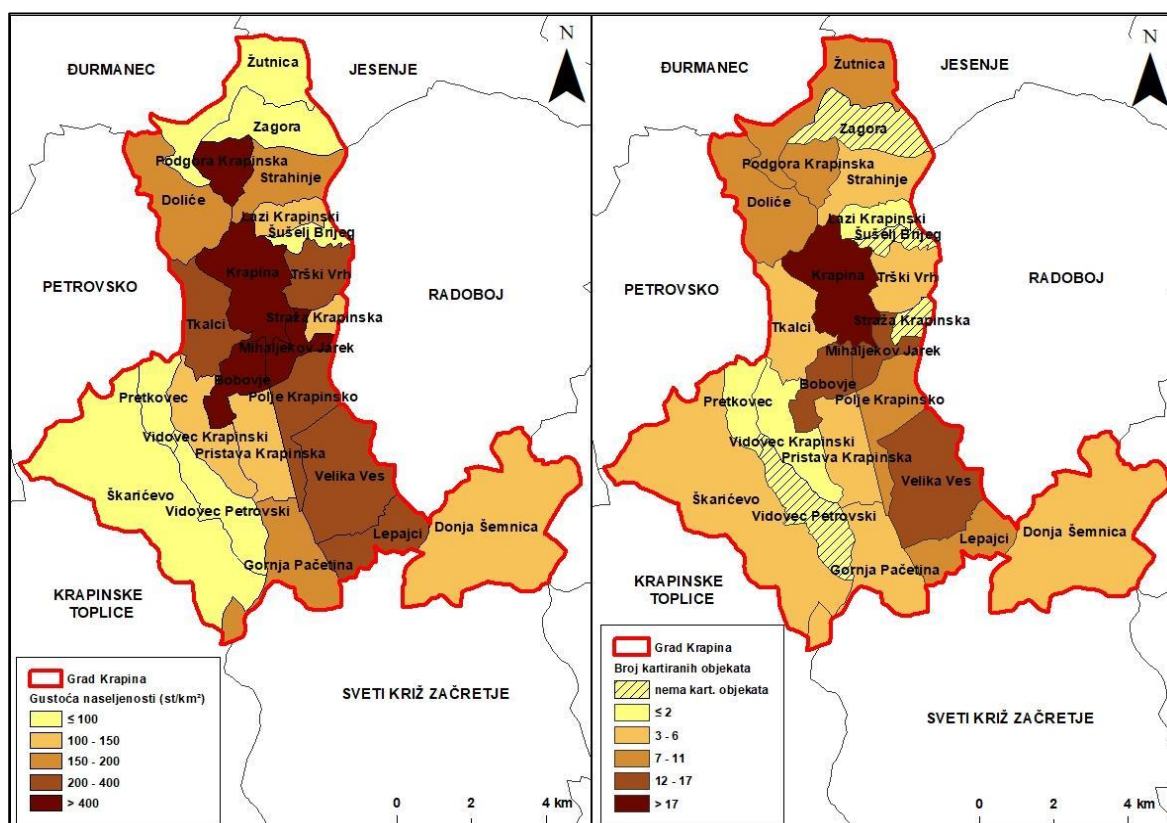
Prosječna gustoća stanovništva Grada Krapine prema posljednjim dostupnim službenim statističkim podacima iz *Popisa stanovništva, kućanstva i stanova 2011.* iznosila je oko 260 st/km², što je znatno više od prosječne gustoće naseljenosti Krapinsko-zagorske županije (oko 108 st/km²) i Republike Hrvatske ($\approx 75,7$ st/km²). Općenito, od ukupno 23 naselja Grada Krapine, njih 19 ima gustoću stanovnika veću od prosjeka Republike Hrvatske, a njih 15 od Krapinsko-zagorske županije.

Na istraživanom je prostoru najveća gustoća naseljenosti u središnje položenim naseljima te naseljima kroz koja prolaze važniji cestovni pravci²¹, kojima su bolje povezani s gradski centrom. Pet naselja s najgušćom naseljenošću pripadaju među funkcionalno jače opremljena naselja na istraživanom prostoru, a to su, naravno, naselje Krapina (≈ 1751 st/km²), Mihaljekov Jarek (≈ 594 st/km²), Podgora Krapinska (≈ 579 st/km²), Bobovje (≈ 463 st/km²) i Polje Krapinsko (≈ 392 st/km²). Od ostalih naselja u kojima je kartirano barem

²⁰ Straža Krapinska je naselje koje je po broju stanovnika drugo najmanje naselje (nakon Šušelj Brijega) sa samo 42 stanovnika te ima apsolutni porast u odnosu na 2001. godinu za samo 5 stanovnika.

²¹ Prvenstveno se misli na naselja Lepajci, Velika Ves i Polje Krapinsko kroz koje prolazi glavna pristupna prometnica prema gradskom centru

10 objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama gustoću naseljenosti veću od prosjeka grada Krapine ima još naselje Lepajci (≈ 266 st/km²), a manju, ali i dalje vrlo visoku imaju dva druga funkcionalno najopremljenija naselja po broju kartiranih objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama – naselje Velika Ves (≈ 223 st/km²) i Doliće (≈ 173 st/km²). Jedino naselje koje još nije istaknuto, a ima veću gustoću naseljenosti, iako funkcionalno nije jače opremljeno, je naselje Trški Vrh.

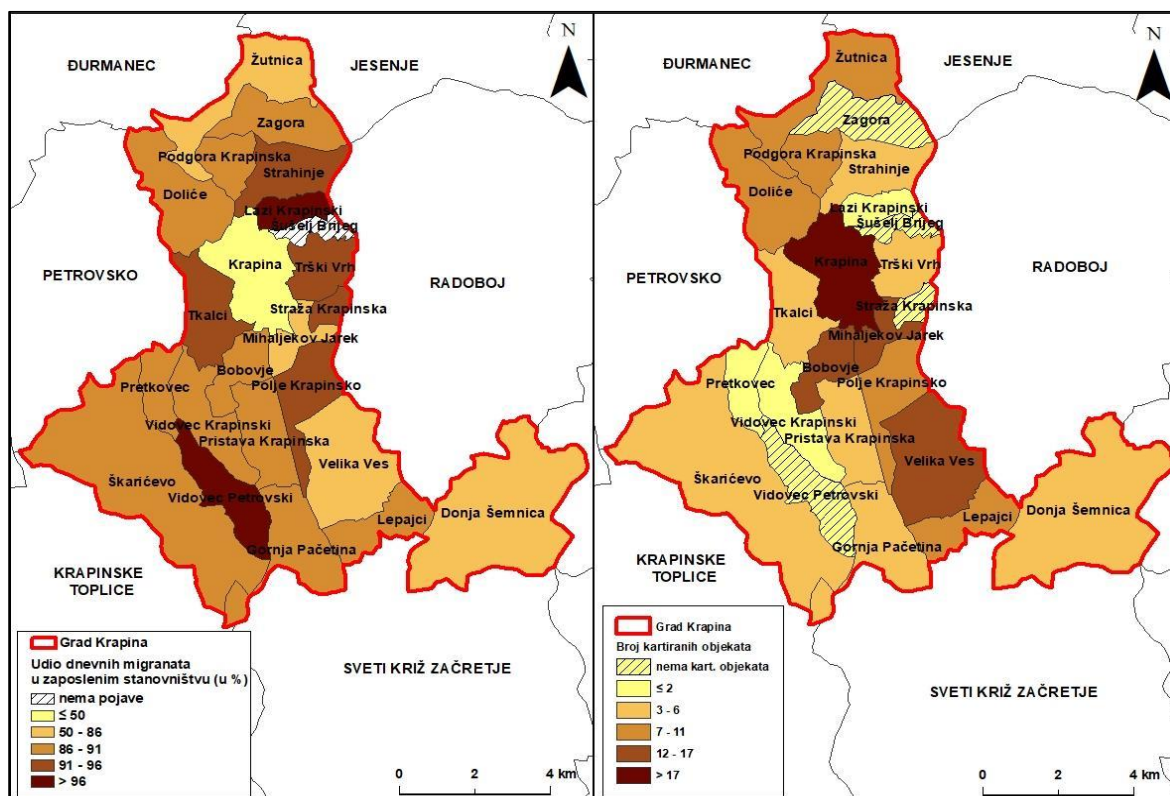
Sl. 19. Usporedni prikaz gustoće naseljenosti naselja Grada Krapine i broja kartiranih objekata

Izvor: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine*: stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr; terensko kartiranje

Tri naselja koja imaju najmanju gustoću naseljenosti ujedno su i naselja u kojima terenskim kartiranjem nije evidentiran niti jedan objekt s poslovnom i/ili upravnom funkcijom. To su naselja Šušelj Brijeg (≈ 8 st/km²), Zagora (≈ 52 st/km²) i Vidovec Petrovski (≈ 59 st/km²). Ostala naselja koja imaju gustoću naseljenosti manju od 100 st/km² su Pretkovec (≈ 68 st/km²), Škarićevo (≈ 91 st/km²) i Žutnica (≈ 95 st/km²). Naselje Žutnica, iako je funkcionalno iznadprosječno opremljeno u usporedbi (8 kartiranih objekata) s ostalim naseljima, zbog perifernog (rubnog) položaja, duge industrijske povijesti (stara industrijska zona; krapinski ugljenokopi još 1870-ih i sl.) i viših nadmorskih visina ima šestu najmanju gustoću naseljenosti među naseljima grada Krapine.

5.3. Dnevne unutargradske migracije

Jedno od značajnih osobina svakog grada jest velika dnevna pokretljivost njegova stanovništva (Vresk, 2002). Unutargradske dnevno kretanje stanovništva uvjetovano je funkcionalno-prostornom diferencijacijom. Najjači intenzitet dnevnog kretanja vrši se od mjesta stanovanja do mjesta rada, centra opskrbe, zone rekreacije, škola i obratno. Što je grad funkcionalno-prostorno diferenciraniji, to su dnevna kretanja stanovništva u njemu intenzivnija. Zaposleni čine u većini gradova najveći udio dnevnih migranata (Vresk, 1986). Funkcionalno-prostorna diferencijacija povećava se izgradnjom stambenih, poslovnih, industrijskih zona, zona rekreacije i sl. (Vresk, 1986). Dnevna migracija stanovništva vrlo je značajan pokazatelj funkcionalne ovisnosti ili neovisnosti pojedinog naselja. Ona je ponajprije vezana uz funkciju rada i obrazovanja u pojedinom naselju. Naselja koja imaju razvijenu funkciju rada, privlače radnike iz okolice, gdje spomenute funkcije nisu toliko izražene, dok su naselja koja imaju te funkcije slabije izražena ishodišta dnevnog migriranja. Broj dnevnih migranata najčešće je obrnuto proporcionalan centralitetu naselja koji se očitava u funkciji rada i obrazovanja (Nejašmić, 2005).

Sl. 20. Usporedni prikaz udjela dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu i broja kartiranih objekata u naseljima Grada Krapine

Izvor: *Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine: zaposleni dnevni migranti po naseljima 2011. (posebno obrađeni podaci)*, Državni zavod za statistiku, Zagreb; terensko kartiranje

Udio dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu Grada Krapine iznosi 72 % premda samo jedno od ukupno 23 naselja ima manji udio dnevnih migranata od razine grada. To je dakako naselje Krapina koje ima 44,8 % dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu. Ovakvi pokazatelji upućuju kako Krapina nije veliki centar rada, naročito kada se uzme u obzir da je tradicionalni centar i danas administrativno središte Krapinsko-zagorske županije.

Podaci o udjelu dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu uspoređeni su s brojem objekata s poslovnim i upravnim funkcijama koji su utvrđeni terenskim kartiranjem. Općenito, čak 9 naselja²² Grada Krapine ima manje od 100 zaposlenih u ukupnom stanovništvu. Logična je pretpostavka da je u naseljima koja imaju više kartiranih objekata manji udio dnevnih migranata. Već je rečeno kako osim Krapine, na prostoru Grada nema funkcionalno jačeg naselja koje bi bilo neki sekundarni centar rada, međutim, određene pravilnosti u povezanosti udjela dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu grada i broju kartiranih objekata ipak ima. Naime, među pet naselja koja imaju najmanji udio dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu nalaze se tri naselja koja imaju najveći broj evidentiranih objekata s poslovnim i upravnim funkcijama. Očekivano uvjerljivo najmanji udio dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu ima naselje Krapina (44,8 %). Od funkcionalno opremljenijih naselja među pet naselja s najmanjim udjelom dnevnih migranata nalaze se još naselja Mihaljekov Jarek (79,9 %) i Velika Ves (85,6 %). Navedena dva naselja imaju već vrlo velike udjele dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu, no ipak malo manje od ostalih naselja Grada Krapine. S druge strane, među pet naselja koja imaju najveće udjele dnevnih migranata očekivano se nalaze funkcionalno slabije opremljena naselja, a to su naselja Lazi Krapinski (97,1 %), Vidovec Krapinski (96,4 %), Tkalci (93,8 %), Straža Krapinska (93,3 %) i Strahinje (93,2 %). Općenito, neke veće zaključke, osim potvrđivanja logičnosti da se tri funkcionalno najopremljenija naselja (prema broju kartiranih objekata) nalaze među pet naselja s najmanjim udjelom dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu, ne treba tražiti zbog apsolutno malog broja zaposlenih i malog broja stanovnika u većini naselja.

²² To su naselja Šušelj Brijeg (0), Straža Krapinska (14), Pretkovec (22), Vidovec Petrovski (28), Lazi Krapinski (34), Zagora (39), Vidovec Krapinski (67), Pristava Krapinska (80) i Žutnica (97)

6. ANKETNO ISTRAŽIVANJE - ZADOVOLJSTVO POJEDINIM DOMENAMA ŽIVOTA U GRADU KRAPINI

Kvaliteta života intrigantno je područje istraživanja za mnoge znanstvene discipline. Geografske studije kvalitete života posebno su složene jer uključuju elemente različitih dimenzija društva (ekonomske, socijalne, kulturne, političke) kao i prirodnog okoliša. U istraživanju ovog konstrukta prožimaju se faktori koji su nedvojbeno dio geografije, od odnosa čovjek - okoliš, prostorne organizacije, diferencijacije i klasifikacije prostora do općenito zanimanja kako se i zašto jedan prostor razlikuje od drugog (Smith, 1973, preuzeto od Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Geografska istraživanja kvalitete života stavljaju, dakle, naglasak na elemente kao što su razmještaj, dostupnost te preklapanje različitih prirodnih i društvenih fenomena u prostoru (Krevs, 1998, preuzeto iz Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

Geografi se istraživanjem kvalitete življenja bave već nekoliko desetljeća. Prvotno su istraživanja bila temeljena na statističkim analizama brojnih indikatora i njihovom kartografskom prikazivanju. Pojmu kvalitete življenja u takvim se analizama prilazi kao objektivnoj kategoriji (Lukić i dr., 2005). U novije vrijeme takvi pristupi dopunjavaju se istraživanjem subjektivnih aspekata kvalitete življenja. Za njima se češće poseže pri istraživanju na nižim prostornim razinama, a kao metode koriste se intervjui, ankete i sl. Pacione (2005) ističe kako za pravilno razumijevanje kvalitete življenja valja kombinirati subjektivne i objektivne aspekte kvalitete življenja, ili njegovim riječima „valja razmotriti stvarni grad u prostoru i mentalni grad u glavama ljudi“ (Lukić i dr., 2005).

U ovom je radu korištena metoda anketnog upitnika kako bi se istražilo zadovoljstvo odabranim domenama života u Gradu Krapini. Anketna metoda je poseban oblik ne-eksperimentalnog istraživanja koje kao osnovni izvor podataka koristi osobni iskaz o mišljenjima, uvjerenjima, stavovima i ponašanju, pribavljen odgovarajućim standardiziranim nizom pitanja (Milas, 2009). Statistička analiza anketnog upitnika temeljila se na prikazima apsolutnih vrijednosti, izračunu postotaka i aritmetičkih sredina. Aritmetičke sredine računale su se za prikazivanje zadovoljstva odabranim domenama života koje su se u većini slučajeva temeljile na subjektivnoj procjeni dostupnosti i zadovoljstva pojedinih gradskih funkcija anketiranom stanovništvu grada (npr. zadovoljstvo dostupnošću objekata financijskog poslovanja).

6.1. Analiza rezultata anketnog istraživanja

Anketnim istraživanjem prikupljena su ukupno 132 odgovora ispitanog stanovništva grada Krapine, što je nešto više od 1 % ukupne populacije prema popisom utvrđenom broju stanovnika grada Krapine iz 2011. godine. U anketnom istraživanju ispitanici su zamoljeni da izraze razinu zadovoljstva ponuđenim domenama života u Gradu Krapini te svoja razmišljanja o prednostima i nedostacima života u Krapini te kako gledaju na dosadašnji i budući razvoj Krapine. Anketni se upitnik sastojao od 25 pitanja zatvorenog i otvorenog tipa. Anketni upitnik ispunilo je 72 stanovnika iz naselja Krapine i 60 stanovnika iz ostalih naselja. Osnovna obilježja ispitanog stanovništva prema spolu, dobi i stupnju obrazovanja prikazani su u tab. 6.

Tab. 6. Osnovna obilježja ispitanika prema spolu, dobi i stupnju obrazovanja

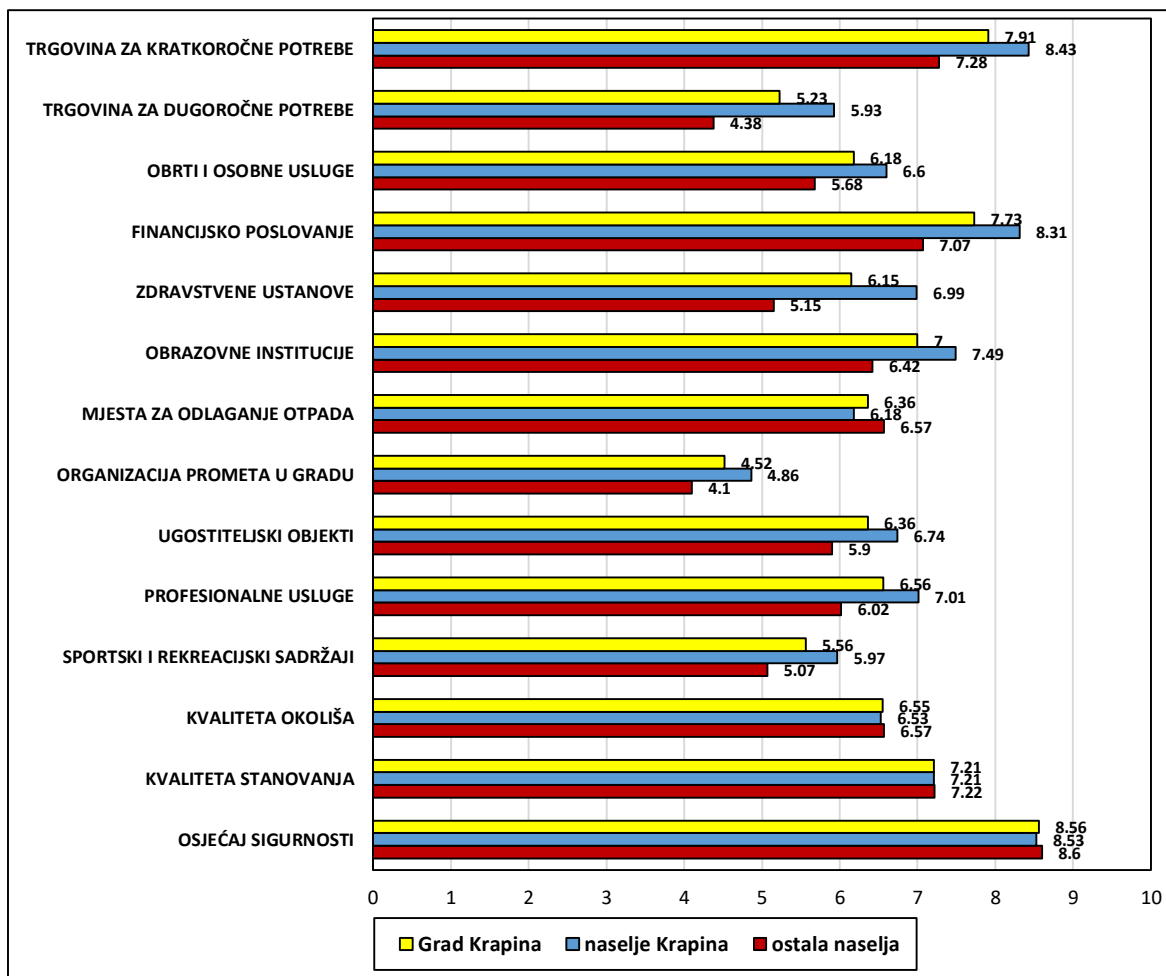
SPOL	Muški	61 (46,2 %)
	Ženski	71 (53,8 %)
DOB	18 - 25	23 (17,4 %)
	26 - 45	54 (40,9 %)
	46 - 65	31 (23,5 %)
	Više od 65	24 (18,2 %)
STUPANJ OBRAZOVANJA	Bez završene škole	1 (0,8 %)
	Osnovna škola	7 (5,3 %)
	Srednja škola	63 (47,7 %)
	Viša škola, prvi stupanj fakul. ili stručni studij	29 (22 %)
	Fakulteti, umjetničke akadem., sveučilišni studij	30 (22,7 %)
	Poslijediplomski studij (magisterij/doktorat)	2 (1,5 %)

U 11 postavljenih pitanja u anketnom upitniku tražila se procjena ispitanika o dostupnosti određenih gradskih funkcija koje su bile kartirane, a kasnije i analizirane unutar rada. Dostupnost je jedan od ključnih faktora u valorizaciji urbanog prostora i kvalitete života. Dostupnost javnih usluga poput obrazovanja, zdravstvene zaštite, trgovine za svakodnevnu opskrbu ili sadržaja za rekreaciju važna je za kvalitetan svakodnevni život.

Može se pretpostaviti da što je bolja dostupnost i pokrivenost usluga i sadržaja, to je i iskustvo kvalitete života pozitivnije. Pojedine društvene skupine poput starijih stanovnika, djece ili siromašnijih slojeva više ovise o resursima neposrednog prostora jer su obično manje mobilni i samostalni u kretanju gradom. Istraživanja su pokazala da dobra dostupnost umanjuje negativne aspekte kao što su primjerice nizak nivo individualnih resursa te time znatno povećava razinu kvalitete života (Slavuj, 2013). Za procjenu vlastitog zadovoljstva ispitanicama su ponuđene sljedeće domene života u Gradu Krapini: dostupnost trgovina za kratkoročne potrebe, trgovina za dugoročne potrebe, obrta i osobnih usluga, objekata financijskog poslovanja, pružatelja zdravstvenih usluga, obrazovnih institucija, mjesta za odlaganje otpada, ugostiteljskih objekata, profesionalnih usluga, sportskih i rekreacijskih sadržaja te organizacijom prometa u gradu, kvalitetom okoliša, kvalitetom stanovanja i osjećajem sigurnosti. Za procjenu korištene su Likertove skale u rasponu od 1 do 10 (1 označava izrazito nedovoljstvi, 5 – niti zadovoljni niti nezadovoljni, a 10 izrazito zadovoljni).

Procjenjujući zadovoljstvo pojedinim domenama života u Gradu Krapini, građani su se izjasnili kako su najzadovoljniji osjećajem sigurnosti. Ispitanici su tu domenu života ocijenili prosječnom ocjenom 8,56. To je ujedno jedini u radu izdvojeni aspekt života koji su ispitanici ocijenili s ocjenom većom od 8. Ispitanici su također prosječnom ocjenom većom ili jednakom 7 ocijenili dostupnost trgovina za kratkoročne potrebe (7,91), dostupnost objekata financijskog poslovanja (7,73), kvalitetu stanovanja (7,21) te dostupnost obrazovnih institucija (7,0).

Domena života u Gradu Krapini koju su ispitanici ocijenili s najmanjom ocjenom je organizacija prometa u gradu. Domena organizacija prometa u gradu obuhvaćala je promet u cjelini, od javnog prijevoza, prometne infrastrukture (stanje cesta, infrastrukture za biciklistički promet itd.) do prometa u mirovanju (npr. broja parkirališnih mjesta). Organizaciju prometa u gradu ispitanici su ocijenili s prosječnom ocjenom 4,52. Domene života u Gradu Krapini kojom su ispitanici nakon organizacije prometa najmanje zadovoljni su dostupnost trgovina za drugoročne potrebe (prosječna ocjena = 5,23) i dostupnost sportskih i rekreacijskih sadržaja (prosječna ocjene = 5,56).

Sl. 21. Zadovoljstvo ispitanika pojedinim domenama života u Gradu Krapini

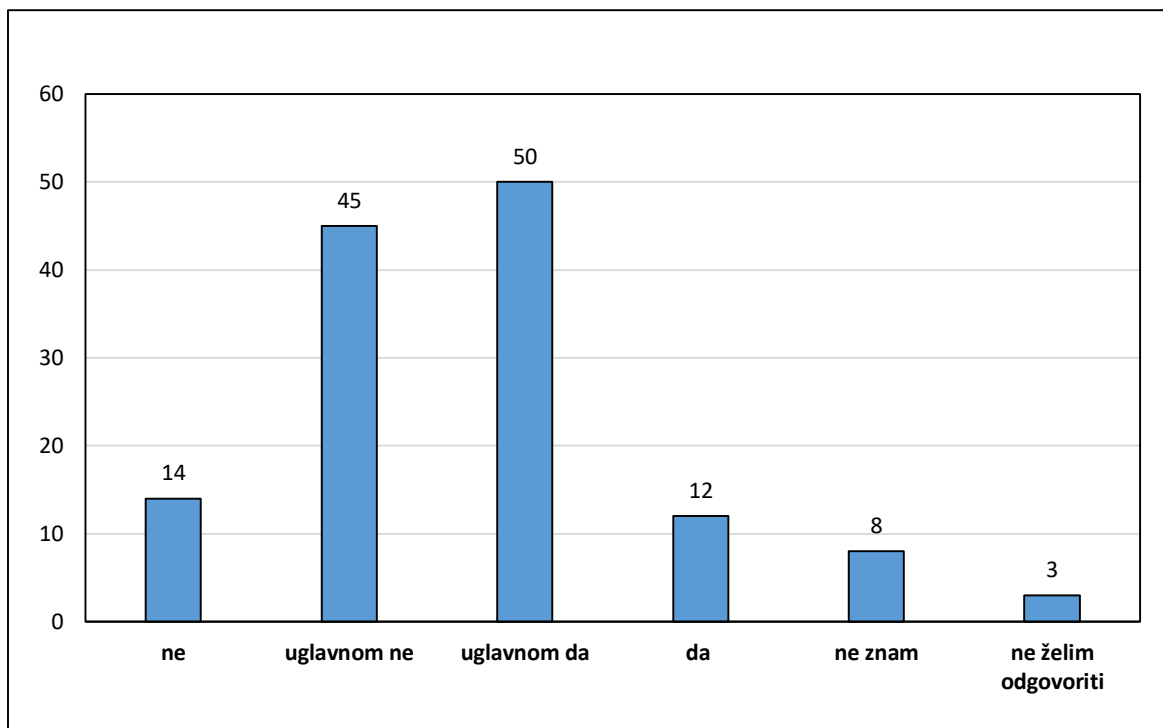
Uspoređujući razliku prosječnog zadovoljstva pojedinim domenama života ispitanika iz naselja Krapina i ostalih naselja, primjetno je kako su ispitanici iz naselja Krapine prosječno zadovoljniji u većini izdvojenih domena života u Krapini. Prosječna ocjena svih istraživanih domena života u naselju Krapina iznosi 6,91, dok za ostala naselja iznosi 6,15. Od ukupno 14 izdvojenih domena života, u samo 4 domene su ispitanici iz ostalih naselja bili zadovoljniji nego oni iz naselja Krapine. Te domene su dostupnost mjesta za odlaganje otpada, kvaliteta okoliša, kvaliteta stanovanja i osjećaj sigurnosti. Međutim, u posljednje tri domene (sl. 21.) razlike između prosječnih vrijednosti ocjena ispitanika iz Krapine i ostalih naselja zanemarivo su malene (sl. 21.). Prosječna je vrijednost ocjena za dostupnost mjesta za odlaganje otpada nešto veća – 0,39. Razlozi za to povezani su s gustoćom naseljenosti i koncentracijom poslovnih objekata. Što je veća koncentracija stanovništva i poslovnih objekata, veća je također količina otpada, a samim time i češće kapaciteti mjesta za odlaganje otpada brže se popunjuju. U ostalim naseljima ima ukupno manje stambenih zgrada nego u gradskom centru, što znači da prevladavaju uglavnom obiteljske kuće koje u pravilu imaju vlastita mjesta za odlaganje otpada, dok stambene

zgrade najčešće imaju predviđena mjesta za odlaganje otpada koja koriste svi stanovnici zgrada.

Analizom odgovora procjene zadovoljstva pojedinim domenama života općenito se može zaključiti kako je stanovništvo naselja Krapine ukupno zadovoljnije dostupnošću pojedinih funkcija. To odgovara ranije u radu analiziranim rezultatima terenskog kartiranja. Uspoređujući vrijednosti prosječnih ocjena izdvojenih domena života koje nisu povezane s funkcionalnom opremljenošću (kvaliteta okoliša, kvaliteta stanovanja i osjećaj sigurnosti), vidljivo je kako gotovo i nema razlika zadovoljstva tim domenama života između ispitanika iz naselja Krapine i ostalih naselja.

Najveće su razlike u zadovoljstvu pojedinim domenama života između naselja Krapine i ostalih naselja primijećene kod dostupnosti pojedinim poslovnim funkcijama. Takvi rezultati ujedno pokazuju kako se teorijski pretpostavljena povezanost subjektivnog doživljaja zadovoljstva aspektima života i funkcionalne opremljenosti naselja obistinjuje na istraživanom prostoru. Najveće su razlike u vrijednostima prosječnih ocjena zadovoljstva ispitanika za izdvojene domene života uspoređujući naselje Krapinu i ostala naselja prisutne kod tipičnih gradskih funkcija – zdravstva, obrazovanja, trgovine i financijskog poslovanja. Najveća se razlika uočava u zadovoljstvu ispitanika dostupnošću pružatelja zdravstvenih usluga (za 1,84 veća kod naselja Krapine). Razlika veća od 1 prisutna je i kod domena dostupnost trgovina za dugoročne potrebe (za 1,55 veća kod naselja Krapine), dostupnost objekata financijskog poslovanja (za 1,24 veća kod naselja Krapina), dostupnost trgovina za kratkoročne potrebe (za 1,15 veća kod naselja Krapine) i dostupnost obrazovnih institucija (za 1,07 veća kod naselja Krapine). S druge strane, najmanje razlike, odnosno gotovo identične vrijednosti, u zadovoljstvu ispitanika primjećuju se kod već ranije istaknutih domena kvalitete okoliša (za 0,04 veća kod ostalih naselja), kvalitete stanovanja (za 0,01 veća kod ostalih naselja) i osjećaja sigurnosti (za 0,07 veća kod ostalih naselja).

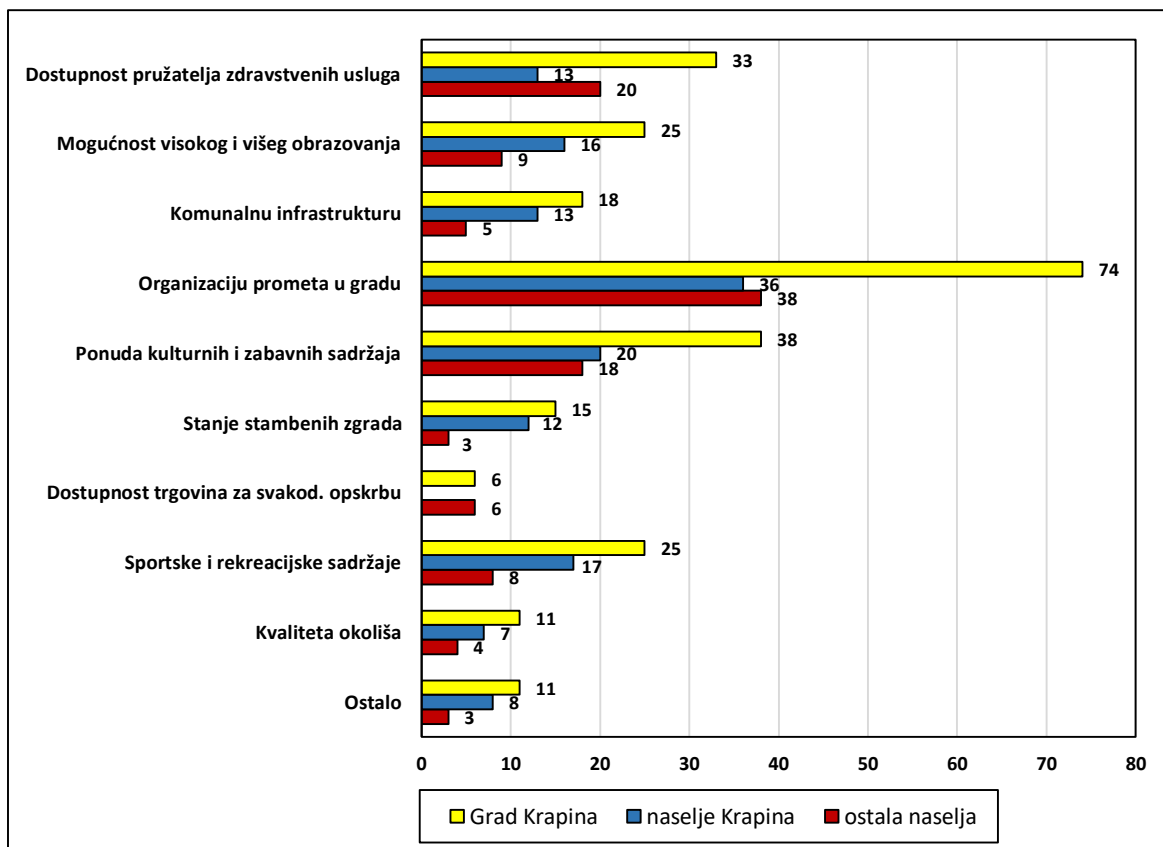
U anketnom upitniku željelo se saznati jesu li ispitanici, stanovnici Grada Krapine, zadovoljni dosadašnjim razvojem Grada Krapine. Najveći je dio ispitanika odgovorio s *uglavnom da* (37,9 %). Sljedeći najčešći odgovor bio je *uglavnom ne* (34,1 %). Ukupno 14 ispitanika (10,6 %) nezadovoljno je dosadašnjim razvojem Grada Krapine te se odlučilo za odgovor *ne*. S druge strane, ukupno 12 ispitanika (9,1 %) zadovoljno je dosadašnjim razvojem Grada Krapine. Ispitanika koji su odabrali odgovor *ne znam* ima 8 (6,1 %), a troje ispitanika (2,2 %) nije željelo odgovoriti na ovom pitanje.

Sl. 22. Odgovori na pitanje *Jeste li zadovoljni dosadašnjim razvojem Grada Krapine?*

U sljedećem, pitanju, u anketnom upitniku od ispitanika se tražilo da procijene što treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života u Gradu Krapini. U ovom su se pitanju ispitanici mogli odlučiti za dva ponuđena odgovora te također predložiti neki odgovor koji nije predložen u anketnom upitniku. Ispitanici smatraju kako bi bolja organizacija prometa u gradu najviše utjecala na poboljšanje kvalitete života. Organizacija je prometa u gradu također najslabije ocijenjena u izdvojenim domenama života u Krapini. Podudaranje ovakvih rezultata ukazuje da u planiranju budućeg razvoja Krapine treba posebnu pozornost usmjeriti na ovaj aspekt života.

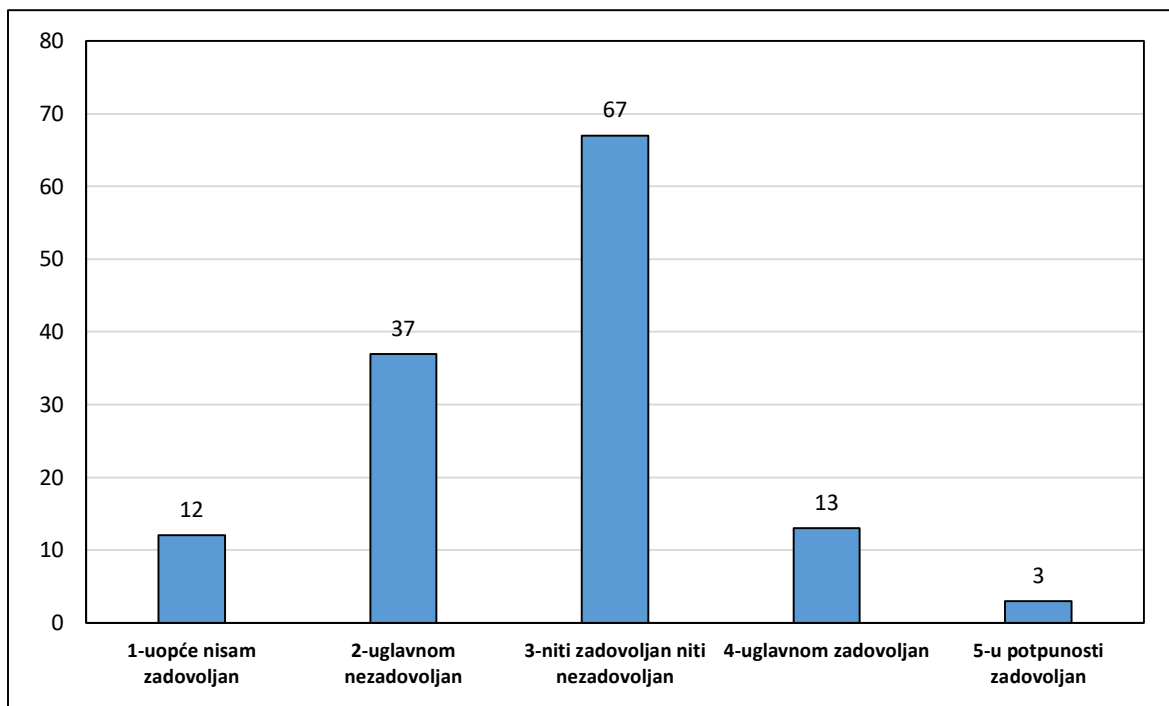
Ispitanici smatraju da bi poslije unapređenja organizacije prometa u gradu, unapređenje ponude kulturnih i zabavnih sadržaja najviše pridonijelo poboljšanju kvalitete života u Gradu Krapini. Unapređenje dostupnosti pružatelja zdravstvenih usluga idući je najčešće birani ponuđeni odgovor. Iako je ukupno manji broj ispunjenih anketa ispitanika ostalih naselja, u ovom je odgovoru više zabilježenih njihovih odgovora. Takvi se odgovori također podudaraju s prosječnim ocjenama izdvojenih domena života u Krapini jer je upravo razlika između ocjena ispitanika naselja Krapine i ostalih naselja kod dostupnosti zdravstvenih usluga bila najveća (za 1,84 veće kod naselja Krapine).

Sl. 23. Odgovori na pitanje *Što treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života u Gradu Krapini?*

Ponudeni odgovor koji su ispitanici najrjeđe odabrali je dostupnost trgovina za svakodnevnu opskrbu. Ipak, vrlo je znakovito da su svi ispitanici koji su odabrali taj odgovor iz ostalih naselja, a ne naselja Krapine. Ispitanici koji su odabrali ovaj odgovor žive u naseljima Donja Šemnica (2), Škarićevo (1), Pristava Krapinska (1), Gornja Pačetina i Polje Krapinsko (1). Osim naselja Polje Krapinsko, sva ostala naselja su, uzevši u obzir površinu naselja i broj kartiranih objekata s poslovnim funkcijama, funkcionalno slabije opremljena. Iz tog razloga ne iznenađuje kako je ova najosnovnija potreba, odnosno funkcija, prepoznata kao prioritetna za unapređenje kvalitete života.

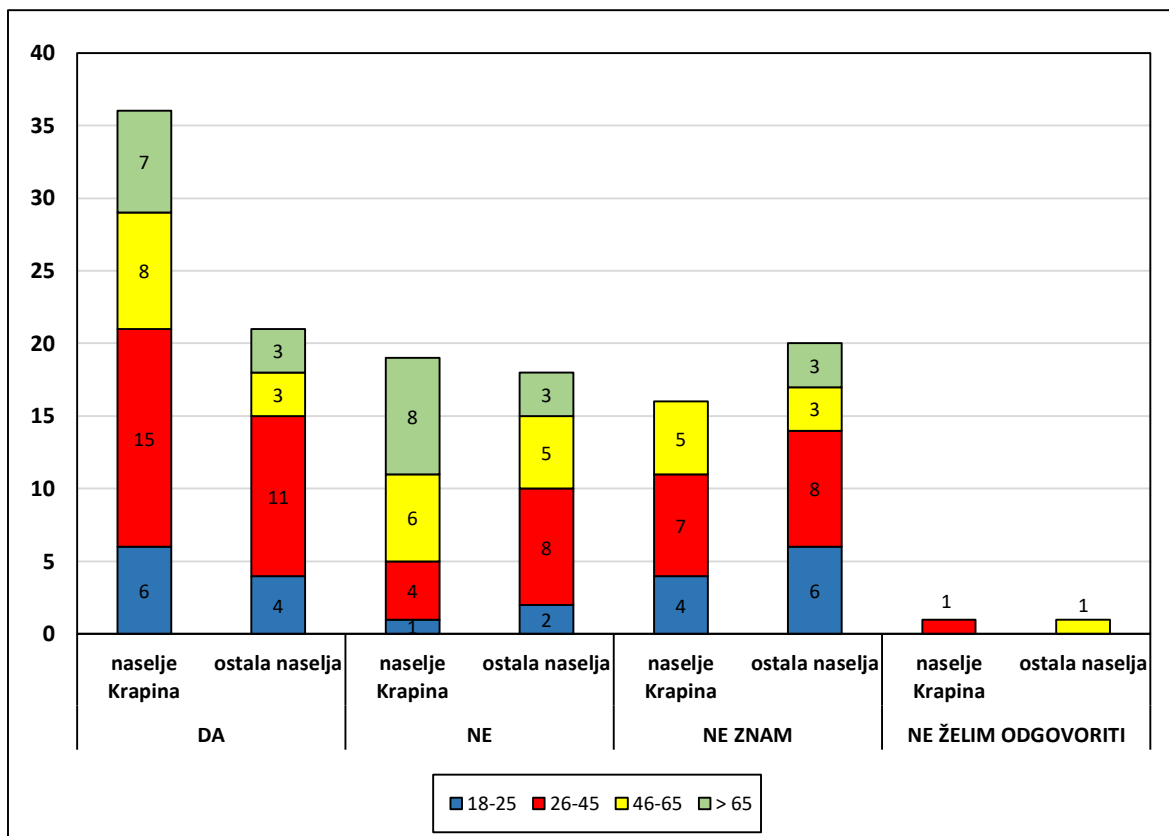
U kategoriji „Ostalo“ u kojoj su ispitanici mogli sami predložiti što treba prioritetno unaprijediti za poboljšanje kvalitete života u Krapini, zabilježeno je je ukupno 11 odgovora. Najčešće predloženi odgovor bio je povećanje broja radnih mjesta (ukupno 6). Ostali zabilježeni prijedlozi su unapređenje industrije (proizvodnje), potpuno osposobljavanje poslovne zone, rješavanje pitanja vrtića i stručnog kadra, gradnja hotela i povećanje smještajnih kapaciteta te sufinanciranje visokog obrazovanja.

Sl. 24. Odgovori na pitanje *Koliko ste zadovoljni razinom sudjelovanja i uvažavanjem potreba građana Grada Krapine u razvojnim gradskim aktivnostima?*

U idućem pitanju u anketnom upitniku ispitanici su procjenjivali koliko su zadovoljni razinom sudjelovanja i uvažavanjem potreba stanovništvu u razvojnim gradskim aktivnostima. U ovom je pitanju za procjenu korištena Likertova skala u rasponu od 1 do 5 (1 označava uopće nisam zadovoljan/zadovoljna, 3 označava niti zadovoljan niti nezadovoljna, a 5 označava u potpunosti zadovoljan/zadovoljna). Ukupno 67 ispitanika (50,7 %) odabralo je odgovor *niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a*. Sljedeći najzastupljeniji odgovor je *uglavnom nezadovoljan* (28 %), a zatim slijede odgovori *uglavnom zadovoljan* (9,8%), *uopće nisam zadovoljan* (9,1 %) i najmanje zastupljen *u potpunosti zadovoljan* (2,4 %). Ukoliko se ovi odgovori prikažu kao brojevana, a ne opisna ocjena, dobivamo prosječnu ocjenu 2,68.

U idućem pitanju u anketnom upitniku ispitanici su odgovorili na pitanje jesu li zainteresirani za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima poput sudjelovanja u izradama prostorno-planskih i strateških dokumenata, projektima udruga, prisustvovanja na javnim raspravama i sl. Najviše je ispitanika, ukupno 57 (43,2 %), potvrdno odgovorilo. Ukupno 37 ispitanika (28 %) u budućnosti ne želi, a njih 36 (27,3 %) ne zna želi li sudjelovati u budućim razvojnim gradskim aktivnostima. Dvoje anketiranih nije željelo odgovoriti na ovo pitanje.

Sl. 25. Odgovori na pitanje *Jeste li zainteresirani za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima?*

Općenito je poželjno da mlađe dobne skupine budu što više zainteresirane za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima. Mlađe stanovništvo nositelj je novih ideja, specifičnih i modernijih znanja te je stoga vrlo važno za lokalni razvoj. Idealno je, naravno, da stanovništvo svih dobnih skupina sudjeluje u osmišljavanju i provedbi lokalnih aktivnosti. Međutim, zbog boljih mogućnosti zapošljavanja, općenito veće kvalitete života i veće mobilnosti u odnosu na starije stanovništvo, mlađe stanovništvo češće iseljava u veće gradove i inozemstvo čime prostori najčešće trajno gube demografski i obrazovni potencijal koji bi trebao biti temelj budućeg razvoja. Upravo iz toga razloga važno je analizirati zainteresiranost za sudjelovanje u razvojnim aktivnostima po dobnim skupinama.

Od ukupnog broja ispitanika najmlađe dobne skupine (od 18 do 25 godina) njih desetero (43,5 %) zainteresirano je za sudjelovanje u budućnosti u razvojnim gradskim aktivnostima, dok troje (13 %) nije. Ostalih desetero izjasnilo se kako ne želi li sudjelovati u budućim gradskim razvojnim aktivnostima. U dobnoj skupini koja obuhvaća ispitanike koji imaju između 26 i 45 godina prema odgovorima iz anketnog upitnika primjećuje se najveća zainteresiranost za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima. Iz te skupine 48,1 % ispitanika odgovorilo da želi, a 22,2 % da ne želi

sudjelovati u budućim razvojnim gradskim aktivnostima. Iz ove dobne skupine 27,8 % ispitanika odgovorilo je kako ne zna želi li sudjelovati u budućim razvojnim gradskim aktivnostima, a jedan ispitanik/ispitanica nije želio/željela odgovoriti na postavljeno pitanje. U dobnoj skupini koja obuhvaća ispitanike koji imaju između 46 i 65 godina jednak broj ispitanika na ovo postavljeno pitanje odgovorio je s *da* i *ne* (35,5 %). Konačno, u najstarijoj dobnoj skupini koja obuhvaća ispitanike koji su stariji od 65 godina, očekivano je veći udio odgovora *ne* (45,8 %) nego *da* (41,6 %) te također najmanji udio odgovora *ne znam* (12,6 %).

6.2. Analiza pitanja otvorenog tipa

6.2.1. Prednosti života u Gradu Krapini

Ispitanici kao najveću prednost života u Krapini ističu *Sigurnost i mir* (30,1 %). Ovakvi odgovori potvrđuju ranije analizirane i prezentirane prosječne ocjene za izdvojene domene života u Gradu Krapini jer je sigurnost bila uvjerljivo najbolje ocijenjena domena života u Gradu Krapini. Neki su ispitanici istaknuli kako misle da je u Krapini sigurnost bolja nego u većim gradovima te da ne postoji veća opasnost od kriminala ili slične opasnosti.

Tab. 7. Prednosti života u Gradu Krapini

Prednosti života u Krapini	Ostala naselja	Naselje Krapina	Ukupno
Sigurnost i mir	31,7 %	28,9 %	30,1 %
Život u manjoj sredini	23,8 %	16,9 %	19,9 %
Dostupnost različitih funkcija	11,1 %	21,7 %	17,1 %
Kvaliteta okoliša	11,1 %	8,4 %	9,6 %
Gradska atmosfera	7,9 %	4,8 %	6,2 %
Turizam i kultura	4,7 %	3,6 %	4,1 %
Blizina većih gradova	1,6 %	6 %	4,1 %
Sadržaji za provođenje slobodnog vremena	1,6 %	3,6 %	2,7 %
Lokalna samouprava i vođenje razvoja	1,6 %	3,6 %	2,7 %
Ostalo	3,2 %	1,2 %	2,1 %

Izvor: anketno istraživanje

Druga je najčešće istaknuta prednost života u Gradu Krapini život u manjoj sredini (19,9 %), što je vrlo povezano s osjećajem sigurnosti i mira. Prednost života u manjoj sredini ispitanici su objašnjavali odgovorima poput „*idealan gradić za podizanje obitelji*“, pješice se može puno toga obaviti“, „*pitomo mjesto*“, „*Mislim da se ovdje ipak malo bolje živi nego u većini većih mjesta*“ i sl. Više odgovora koji pripadaju ovoj skupini zabilježeno je i kod stanovnika ostalih naselja. To je zapravo logično zato što je naselje Krapina fizionomski i funkcionalno pravi urbani prostor u kojem stanovništvo živi, u hrvatskim okvirima, tipičnim gradskim načinom života.

Treća najčešće istaknuta prednost života u Gradu Krapini je *Dostupnost različitih funkcija* (17,1 %). Veće zadovoljstvo ovom skupinom odgovora primjećuje se kod ispitanika koji su iz naselja Krapina. Oni su dali čak 72 % svih odgovora koji pripadaju u ovoj skupini. To odgovara također rezultatima terenskog kartiranja i kasnije analize funkcionalno-prostorne strukture jer je jasno vidljivo kako je koncentracija gradskih funkcija najveća u naselju Krapini, odnosno u gradskom centru. Neki od odgovora iz ove skupine su: „*Brzi dolazak od jednog do drugog mjesta*“, „*Većina stvari se nalazi na jednom mjestu...*“, „*Krapina ima optimalnu veličinu i dostupnost usluga.*“, „*Za mene je velika prednost dostupnost srednjoškolskog obrazovanja i sadržaja za djecu.*“.

Ostale skupine odgovora bilježe manje od 10 % ukupnih odgovora. Među njima najveću učestalost odgovora bilježi skupina *Kvaliteta okoliša* (9,6 %). Kvalitetom okoliša zadovoljniji su ispitanici iz ostalih naselja. Takva se struktura odgovora također poklapa s odgovorima procjene zadovoljstva istaknutim domenama života²³ i pitanja što treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života²⁴. Jedan je ispitanik istaknuo da „*grad dobro i uređeno izgleda i da se to valjda svima sviđa.*“. Odgovor iz skupine *Gradska atmosfera* (6,2 %) koji su ispitanici češće ponavljali je da je Krapina „*grad s dušom*“. U skupinu *Ostalo* pridruženi su odgovori koji se nisu ponavljali, tj. koje je samo jedan ispitanik istaknuo. Ukupno su zabilježena tri takva odgovora, a oni su: „*svoja sam na svom*“, „*dostupnost ekološkog uzgoja*“ i „*radim tu gdje živim*“.

²³ To je bila jedna od samo četiri istraživane domene života kojom su ispitanici ostalih naselja bili zadovoljniji od ispitanika iz naselja Krapine.

²⁴ U tom je pitanju bilo zabilježeno ukupno 11 odgovora iz ponuđenog odgovora „*kvalitetu okoliša*“, a većinu su (7) odgovora dali stanovnici naselja Krapine.

6.2.2. Nedostaci života u Gradu Krapini

Tab. 8. Nedostaci života u Gradu Krapini

Nedostaci života u Krapini	Ostala naselja	Naselje Krapina	Ukupno
Nedostatak kulturnih, zabavnih, sportsko-rekreacijskih i društvenih sadržaja	19,4 %	17,8	18,6 %
Nezadovoljavajuća organizacija prometa i prometna povezanost	14,3 %	22,2 %	18,1 %
Nezadovoljavajuća razvijenost lokalnog gospodarstva	10,2 %	16,7 %	13,3 %
Nezadovoljavajuća dostupnost pojedinih funkcija	7,1 %	5,6 %	6,4 %
Nezadovoljstvo lokalnom samoupravom i vođenjem razvoja	9,2 %	3,3 %	6,4 %
Nedostatak sadržaja i aktivnosti za mlade	9,2 %	2,2 %	5,9 %
Nedovoljno iskorišteni turistički potencijal	4,1 %	5,6 %	4,8 %
Ostalo	1 %	8,9 %	4,8 %
Nezadovoljavajuća odgojno-obrazovne institucije	4,1 %	4,4 %	4,3 %
Pesimizam	6,1 %	2,2 %	4,3 %
Nedostatak hotela	3,1 %	4,4 %	3,7 %
Odlazak mladog stanovništva	7,1 %	0 %	3,7 %
Nezadovoljavajuća infrastruktura	1 %	4,4 %	2,7 %
Nezadovoljavajuće stanje okoliša	2 %	2,2 %	2,1 %
Mjesta za odlaganje otpada	2 %	0 %	1,1 %

Izvor: anketno istraživanje

Ispitanici kao najveći nedostatak života u Gradu Krapini generalno ističu *Nedostatak kulturnih, zabavnih, sportsko-rekreacijskih i društvenih sadržaja* (18,6 %). Ovdje se posebno može istaknuti nedostatak restorana jer je čak 12 ispitanika, odnosno 34,3 % od svih odgovora ove skupine, istaknulo ovaj nedostatak. Jedan je od odgovora glasio: „*Nema poštenog restorana gdje ja mogu pojesti pomfri, zagrebački...da žena ne mora svaki dan doma kuhati*“. Ostali češći odgovori iz ove skupine isticali su nedostatak kulturnih, glazbenih i općenito zabavnih manifestacija, nedostatak sportskih terena i rekreacijskih sadržaja itd.

Drugi je najveći nedostatak u Gradu Krapini organizacija prometa i prometna povezanost (18,1 % svih odgovora). S obzirom na već spomenute ocjene zadovoljstva izdvojenim domenama života u Gradu Krapini, gdje je domena organizacija prometa uvjerljivo najlošije ocijenjena, odgovori ispitanika i izdvajanje ovog nedostatka ne iznenađuju. Organizacijom prometa nezadovoljniji su ispitanici iz naselja Krapine, što također ne iznenađuje s obzirom na češće prometne gužve i nedostatak parkirnih mjesta što je povezano s koncentracijom stanovništva i funkcija u gradskom naselju. Najčešći su odgovori iz ove skupine problem povezanosti okolnih naselja s gradskim centrom, „*lošija povezanost autobusnim i željezničkim prometom sa Zagrebom te duljina putovanja*“, „*općenito nezadovoljstvo javnim prometom*“, „*nedostatak parkirališnih mjesta*“ itd. Odgovor jednog ispitanika glasio je: „*promet je u kaosu, naročito u centru.*“

Treći najčešće istaknuti nedostatak života u Gradu Krapini te jedina preostala skupina koja bilježi iznad 10 % prema učestalosti odgovora je *Nezadovoljavajuća razvijenost lokalnog gospodarstva* (13,3 %). Najčešći odgovori iz ove skupine povezani su s nezadovoljavajućim brojem radnih mjesta, nemogućnošću zapošljavanja, osjećajem gospodarskog zaostajanja za Zabokom, lošom poduzetničkom klimom i sl.

Jedan od najčešćih izravnih i negeneraliziranih odgovora bio je „*nedostatak hotela*“ (ukupno 7 odgovora). S obzirom da Krapina posjeduje određeni turistički potencijal ponajprije zbog atraktivnog „*Muzeja krapinskih neandertalaca*“, ali i ostalih turističkih atrakcija, ovo je nedostatak na koji treba posebno obratiti pažnju prilikom planiranja budućeg turističkog razvoja.

Posebno izdvojena skupina također je *Pesimizam* (4,3 % ukupnih odgovora). Razlog izdvajanja ove skupine je što pesimizam kod lokalnog stanovništva može imati vrlo negativne posljedice na gotovo većinu domena života u gradu. Osim što je lokalno stanovništvo nezadovoljnije životom, pesimizam također može posljedično utjecati na povećanje iseljavanja, smanjenje volje za sudjelovanje u razvoju grada, smanjenje poduzetničkog duha, povećanje kriminala i sl. Neki od odgovora koji spadaju u ovu skupinu su „*ovo je mrtvi grad*“, „*totalno uništeni grad što se tiče manje-više svega*“ te možda i najslikoviti odgovor od svih za ovu skupinu – „*Ne vidim uopće neku mogućnost da se brzo nešto popravi*“.

Skupina odgovora *Ostalo* ponovno je izdvojena za odgovore koje je naveo samo jedan ispitanik i bilježi 4,8 % svih odgovora. Odgovori koji su zabilježeni u ovoj skupini su

„nedostatak TAXI službe“, „tipični nedostaci male sredine“, „nedostatak privatnosti – svatko zna za svakoga kaj mu se događa“, „nedostatak javnih WC-a“, „ljudi“, „grad koji nije prilagođen osobama s invaliditetom“, „buka u noćnim satima“, „česta zatvaranje središnji ulica“ i „nedostatak udruga za starije osobe“.

6.2.3. Stav stanovništva o trenutačnoj poduzetničkoj „klimi“ i mogućnostima zapošljavanja

Ranije je u radu rečeno kako su posljednja tri pitanja u anketnom upitniku otvorenog tipa. U pretposljednem pitanju tražilo se od ispitanika da opišu svoj stav o trenutačnoj poduzetničkoj „klimi“ i mogućnostima zapošljavanja. Prema odgovorima ispitanika može se generalno zaključiti da lokalno stanovništvo smatra kako je stanje poduzetničke „klime“ u Gradu Krapini vrlo loše te da su mogućnosti za zapošljavanje vrlo male, odnosno za većinu nezadovoljavajuće. Vrlo je malo ispitanika pokazalo optimizam oko trenutačne ekonomske situacije u gradu, a oni koji jesu u većini slučajeva nisu konkretno odgovarali iako ih se prilikom anketiranja zatražilo da pokušaju objasniti svoje mišljenje. Neki od odgovora koji pozitivnije gledaju na trenutačno stanje poduzetničke „klime“ i mogućnosti zapošljavanja su sljedeći:

„Mislim da je klima poduzetništva dobra, s obzirom na mogućnosti Grad prati poduzetnike. Problem vidim u infrastrukturi (cesta u poduzetničkoj zoni do Velike Vesi) i otkupu zemljišta za dalje proširenje poduzetničke zone. Zapošljavanje je prisutno više u neproizvodnim sektorima, ali odlaskom radne snage u inozemstvo traži se sve više radne snage u proizvodnji.“

„Krenulo se nešto raditi po tom pitanju.“

„Trenutno je kao i diljem Hrvatske klima povoljna za one koji su ostali ovdje živjeti, ima slobodnih radnih mjesta u uslužnim djelatnostima, u metaloprerađivačkoj industriji... Ali sada je situacija obrnuta - nema kvalitetnog radnog kadra da ta mjesta popune.“

Nešto veći broj ispitanika ističe kako je moguće naći slabije plaćeni posao, ali najčešće ne u struci, što prepoznaju kao jedan od glavnih razloga iseljavanja visokoobrazovanog stanovništva. Glavni problemi koje su ispitanici istaknuli vezani su uglavnom za nepovoljne mogućnosti zapošljavanja te smatraju kako se stanje u državi zapravo projicira i na Krapinu. Neki su od češće spominjanih problema: zapošljavanje

preko „veza“, premale plaće, problem birokracije, povezanost nepovoljnih mogućnosti zapošljavanja s trajnim odlaskom mlađeg stanovništva iz Krapine i sl.

„Smatram da je vrlo teško mladoj obrazovnoj osobi dobiti stalan posao u Gradu Krapini. Ponuda poslova za stručno usavršavanje bez zasnivanja radnog odnosa je ponekad velika, ali većina ambicioznih građana željela bi čim prije početi raditi za poslodavca koji ih planira držati u svojem poduzeću duže razdoblje te isto tako nagrađivati svaki mjesec pristojnom plaćom“

„Poduzetnička klima je katastrofalna. Sve firme bježe iz Krapine u Zabok, Začretje i okolicu. Nema kvalitetnih poslovnih prostora za najam niti je kome u interesu ulagati u to, samim time nitko tu ni ne pomišlja o otvaranju neke recimo high-end IT firme pa nam zbog toga visokokvalificirani stručnjaci odlaze u Zagreb.“

„Koja pozetnička klima??? Pogledajte samo gdje su Sv.križ Začretje i Zabok...a gdje je industrijska zona grada Krapine?“

„ Iz vlastitog iskustva znam da je poduzetnička „klima“ inertna i s negativnim predznakom. U Krapini cilj nije unaprijediti poduzetničku „klimu“ nego ju čak suzbiti. Inspektori dolaze ciljano tražiti dok nešto ne nađu.“

„Mogućnosti zapošljavanja su vrlo ograničene, naročito za visokoobrazovano stanovništvo. Zamjeram što se ne koriste kapaciteti koje pruža bogata povijest Grada te Muzej krapinskog pračovjeka.“

„Krapina je grad gdje nešto krene i zatim stane... Ljudi ne prepoznaju novu inicijativu... Teško se odlučuju pokrenuti. Sve se okreće prema Zaboku.“

Ispitanici su u ovom pitanju (i općenito prilikom anketiranja) nerijetko uspoređivali grad Krapinu s gradom Zabokom i općinom Sveti Križ Začretje, koje su istaknuli kao pozitivne primjere gradova i općina koji ekonomski jačaju. Nadovezujući se na to, među ispitanicima koji su pokazali veće zanimanje za anketni upitnik prevladavalo je mišljenje da Krapina nije ispunila u zadovoljavajućoj mjeri potencijal koji posjeduje kao županijski centar te su u tome vidjeli mogućnosti za pozitivne pomake u budućnosti.

6.2.4. Stav stanovništva o razvoju Grada Krapine u budućnosti

U posljednjem se pitanju u anketnom upitniku ispitanike pitalo kakav bi razvoj grada Krapine željeli u budućnosti. Pitanje je također, kao i prethodna dva, otvorenog tipa, a njime se željelo saznati koje nositelje razvoja, projekte i djelatnosti lokalno stanovništvo smatra najvažnijima u budućem razvoju Grada Krapine. Odgovori se ispitanika generalno preklapaju s ostalim odgovorima iz anketnog upitnika, što je pozitivno za potvrđivanje vjerodostojnosti i iskrenosti odgovora te je također vrlo bitno za bolju identifikaciju ključnih razvojnih izazova u planiranju budućeg razvoja grada Krapine.

Ispitanici kao glavne djelatnosti za budući razvoj Krapine najčešće vide turizam i industriju te manjim dijelom obrtništvo. Ispitanici generalno smatraju kako Krapina nije iskoristila svoj turistički potencijal, a kako bi to uspjela, smatraju da je nužno izgraditi hotel(e) i otvoriti restoran(e) u kojima će se, između ostalog posluživati, tradicionalna zagorska kuhinja.

„Mislim da bi trebalo povezati Hušnjakovo i ostala turistička mjesta u KZZ te zato smatram kako Krapina i Županija moraju zajedno osmisliti pravu turističku ponudu. To je Hušnjakovo oduvijek tu, ali još ništa nije konkretno napravljeno osim tog muzeja, ali to je tu samo za sebe... Nema priče.“

„Dođe autobus sa školarcima i nakon kaj razgledaju Hušnjakovo i muzej nemaju kam otići, popiti sok, pojesti ručak neki i tak... Siđu s brega na cestu, a pod bregom nema niš dok ne pređeš cestu i uđeš tamo među zgrade u neki birc s lokalcima... Pa to je koma.“

Ispitanici također vrlo bitnim smatraju projekte vezane uz poboljšanje organizacije prometa u gradu. To odgovara ranije u radu analiziranim rezultatima ocjenjivanja odabranih domena života (sl. 21.), gdje je organizacija prometa bila uvjerljivo najlošije ocijenjena domena života u Krapini, i procjeni što treba prioritetno promijeniti kako bi se podigla kvaliteta života u Krapini (sl. 23.) Prometni problem koji je najčešće istican bio je slabljenje prometne povezanosti sa Zagrebom, odnosno ne tako davno ukidanje autobusnih linija prema Zagrebu.

„Zagreb je blizu, ali to se najviše zasad osjeća u tome da tamo mladi odlaze studirati i onda većina na kraju i ostane tam.“

„Grad Krapina u svojim planovima nikad nije imao viziju gospodarskog razvoja, već se je to radilo stihijski, neplanski sa slabim razvojem prometne infrastrukture i bez

uključivanja struke i znanja iz različitih područja. Predlažem da se Grad razvija s gospodarskim subjektima viših vrijednosti dohotka bez niskoakumulativne industrije i „low“ poslova; Industrija koja će imati perspektivu i zaposlivost visokoobrazovanog kadra sa sinergijom razvijenih zemalja i prisustvovanjem na globalnom tržištu rada i usluga.“

Osim problema povezanih s organizacijom prometa i prometnom povezanošću, radnim mjestima i općenito poduzetničkom „klimom“, nedostacima hotela i restorana, među problemima i nedostacima koje su ispitanici češće isticali bio je također problem nedovoljnih kapaciteta te previsokih cijena dječjih vrtića. Među glavnim prednostima Grada Krapine ispitanici su isticali prednosti života u maloj sredini, a jedan je od ispitanika izjavio da je Krapina idealan gradić za podizanje obitelji. Rješavanje bi problema ove prirode stoga trebalo biti prioritet kako bi se suzbili negativni demografski procesi i iseljavanje mladih obitelji čije su potencijalne ideje i prisutnost u Krapini temelj budućeg razvoja.

„Željela bih grad... koji će uložiti u dječje vrtiće i stručni kadar dostupan svim građanima (npr.defektolog, logoped i sl.).“

„Htel bi da Krapina postane mjesto ugodno za život... Ne samo da tu živiš i imaš mir, dobro dvorište i prijatelje, nego još nešto... Više kvalitetnih mjesta za provoditi slobodno vrijeme... da djeca imaju veći izbor čime se žele baviti i da stariji mogu kvalitetnije provoditi vrijeme kad ne rade, a ne da je to isključivo doma...“

„Grad treba slušati građane. To ja želim u budućnosti.“

7. RASPRAVA

U *Strategiji razvoja grada Krapine za razdoblje do 2020. godine*, ističe se kako je „temeljem prijedloga iz anketnih upitnika, rezultata rasprava s održanih radionica te dodatno održanih partnerskih konzultacija s ključnim dionicima Grada odabrana sljedeća razvojna vizija za manje urbano područje Grada Krapine:“

„Grad uravnotežen između tradicijskih i kulturno-povijesnih vrijednosti te suvremenog životnog okruženja, koji razvoj bazina na principima znanja i održivog gospodarenja.“

Strategijom je također utvrđeno 5 ciljeva od strateškog značenja, a to su:

1. Povećati konkurentnost gospodarstva
2. Ojačati poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju
3. Razviti turizam
4. Unaprijediti kvalitetu življenja
5. Osigurati održiv i kvalitetniji urbani okoliš

„Razvojni prioriteti identificirani za manje urbano područje Grada Krapine proizlaze iz prethodno definiranih ciljeva za područje Grada, a usklađeni su sa zadanim razvojnim ciljevima KZZŽ, RH, a u konačnici i sa *Strategijom Europa 2020*“ (*Strategija razvoja Grada Krapine*).

Za potrebe rada provedenim anketnim istraživanjem ustanovilo se kako je najslabije ocijenjena domena života i ona koju treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života u Gradu Krapini bila organizacija prometa. Ova je domena uključivala ocijenjivanje generalnog stanja prometa, prometne povezanosti javnim prijevozom i prometne infrastrukture (stanje prometnica, broja parkirališnih mjesta, biciklističke infrastrukture i sl.). Unutar te su domene ispitanici (lokalno stanovništvo) često isticali lošu povezanost javnim prometom Krapine sa Zagrebom. To ukazuje na činjenicu da Krapina funkcionalno ne ispunjava sve potrebe lokalnog stanovništva te da je kod određenog broja stanovništva prisutna potreba za češćim odlascima iz Krapine prema ostalim većim centrima u susjednim županijama. Time se također potvrđuje da Krapina nije dovoljno veliki centar rada, što su ispitanici u anketnom upitniku također često isticali kao problem koji bitno utječe na kvalitetu života i mogućnosti budućeg razvoja Krapine. Upravo se u *Strategiji razvoja Grada Krapine u razdoblju do 2020. godine* kao jedna od mjera ističe *unaprjeđenje javnog prometa*²⁵ (sl. 26.). U *Strategiji* se ističe da „mjera ima za cilj osigurati uvođenje novih i/ili dodatnih putničkih linija (autobusnih i/ili željezničkih) u suradnji s nadležnim državnim institucijama (HŽ) i/ili autoprijevoznicima...“. Upravo suprotno, početkom listopada 2018. godine zbog male je potražnje za prijevozom ukinuta jedina autobusna linija koja je povezivala Krapinu sa Zagrebom. Linija je početkom prosinca iste godine ponovno uvedena, ali samo za vrijeme trajanja „Adventa u Zagrebu“, a ponovno uspostavljanje ove linije zasad nije dogovoreno. Zbog zastarjele infrastrukture i duljine putovanja, željezničke su linije manje učinkovite i atraktivne. Najveći gubitnik u cijeloj je priči lokalno stanovništvo čije bi

²⁵ Prioritetna mjera 5.2.3.

potrebe trebale biti temelj planiranja razvoja gradova i općina, naročito onih koji imaju negativna demografska obilježja poput Krapine i većine općina i gradova u Krapinsko-zagorskoj županiji kojoj je Krapina, kao što znamo, administrativno središte.

1.	Povećati konkurentnost gospodarstva
1.1.	Razvoj poslovnog okruženja temeljenog na znanju, inovacijama i kvaliteti ponude
1.1.1.	Jačanje poslovne infrastrukture
1.1.2.	Ulaganja u proizvodnju
1.2.	Potporna razvoju poduzetnika
1.2.1.	Poticanje suradnje i povezivanja poduzetnika
1.2.2.	Edukativne i informativne aktivnosti za olakšavanje poslovanja
2.	Ojačati poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju
2.1.	Razvoj i povećanje proizvodne učinkovitosti poljoprivredno-prehrambene proizvodnje
2.1.1.	Ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda
2.1.2.	Ulaganja u tržišnu infrastrukturu i marketing poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
2.1.3.	Razvoj poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s većom dodanom vrijednosti
2.2.	Potporna razvoju poljoprivredno-prehrambenih proizvođača
2.2.1.	Poticanje okrupnjavanja poljoprivrednih gospodarstava
2.2.2.	Poticanje udruživanja/suradnje poljoprivrednih i/ili prehrambenih proizvođača
3.	Razviti turizam
3.1.	Razvoj i unapređenje turističke infrastrukture
3.1.1.	Razvoj i unapređenje smještajnih jedinica i objekata za usluživanje hranom i/ili pićem
3.1.2.	Ulaganja u obnovu kulturnih, povijesnih i ostalih značajnih građevina
3.1.3.	Ulaganja u razvoj izletničkog turizma
3.2.	Razvoj novih proizvoda te promocija i marketing u turizmu
3.2.1.	Kreiranje i razvoj novih turističkih sadržaja i programa
3.2.2.	Ulaganja u promociju i marketing turističke ponude
4.	Unaprijediti kvalitetu življenja
4.1.	Poticanje socijalnog uključivanja i obrazovanja
4.1.1.	Ulaganja u socijalne usluge i infrastrukturu
4.1.2.	Jačanje sustava odgoja i obrazovanja
4.1.3.	Ulaganja u socijalno uključivanje
4.2.	Razvoj civilnog društva
4.2.1.	Jačanje civilnog društva ulaganjima u društvenu infrastrukturu
4.2.2.	Ulaganja u objekte za sport i rekreaciju
4.3.	Dobro upravljanje razvojem Grada
4.3.1.	Jačanje administrativnih kapaciteta na lokalnoj razini
5.	Osigurati održivi i kvalitetniji urbani okoliš
5.1.	Zaštita okoliša i održivo upravljanje resursima
5.1.1.	Ulaganja za očuvanje okoliša
5.1.2.	Ulaganja u obnovljive izvore energije i postizanje višeg stupnja energetske učinkovitosti
5.2.	Razvoj i unapređenje komunalne i prometne infrastrukture
5.2.1.	Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture
5.2.2.	Razvoj i unapređenje prometnica i javnih površina
5.2.3.	Unapređenje javnog prijevoza

Sl. 26. Razvojni prioriteti i mjere za ostvarivanje ciljeva Grada Krapine za razdoblje do 2020. godine

Izvor: *Strategija razvoja Grada Krapine za razdoblje do 2020. godine*

Promet, naravno, nije jedini aspekt života koji je u *Strategiji* prepoznat kao strateška mjera koju treba unaprijediti te koji su ispitanici anketnog istraživanja istaknuli, ali je, zbog rezultata anketnog istraživanja u kojemu je organizacija prometa najslabije ocijenjena domena života i također domena koju su ispitanici smatrali prioritonom za poboljšanje kvalitete života, u ovom slučaju trenutno najbolji primjer za navođenje. Jasno je kako je spomenuto ukidanje autobusne linije koja povezuje Krapinu sa Zagrebom veliki problem za lokalno stanovništvo, naročito za ranjivije skupine poput starijeg stanovništva i, primjerice,

studenta koji su najčešće ovisni o javnom prijevozu. Gotovo svi nedostaci koje su ispitanici u anketnom istraživanju istaknuli (prikazani su u tab. 8.), prepoznati su također u okviru strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz *Strategije*. Ipak, navedena strategija rađena je za razdoblje do 2020. godine, a krajem 2018. godine (kada je provedeno anketno istraživanje) većina ispitane populacije još uvijek nije bila zadovoljna „ostvarenjima“ strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz *Strategije*. Sve to upućuje na osjetljivost planiranja budućeg razvoja Grada Krapine.

Buduće razvojne gradske aktivnosti trebale bi se usmjeriti prema rješavanju u radu i *Strategiji* identificiranih nedostataka u Gradu Krapini. Apsolutno je nužno dogovorom s pružateljima usluga javnog autobusnog prijevoza vratiti ukinutu autobusnu liniju koja povezuje Krapinu sa Zagrebom te bi to, prema svemu što je spomenuto u radu, najviše prema potrebama lokalnog stanovništva, trebao biti prioritet koji što prije treba ostvariti. Trajno je riješenje ovog problema moguće jedino uključivanjem javnih i privatnih aktera. Od ostalih razvojnih gradskih aktivnosti važno je riješiti probleme koje su prepoznali anketirani ispitanici.

Jedan od problema koje treba u čim kraćem vremenskom periodu prije riješiti su nedovoljni kapaciteti i previsoke cijene dječjih vrtića. Ova vrsta problema također u *Strategiji* ima predviđeni prostor za rješavanje u okviru mjere „Jačanje sustava odgoja i obrazovanja“. Ulaganje u odgojno-obrazovne institucije i društvene sadržaje nužno je također zbog negativnih demografskih pokazatelja u posljednjem međupopisnom razdoblju, stoga je i to nužno prioritetno unaprijediti. Primjera za pronalaženje financijskih sredstava za obnovu i/ili izgradnju novih dječjih vrtića prijavom na natječaj za korištenje sredstava iz EU fondova ima mnogo²⁶ te je to definitivno jedan od najučinkovitijih načina za pristupanje rješavanju ovog problema.

Što se tiče razvoja turizma, ispitanici su dobro prepoznali kako je nemoguće razvijati turizam bez dovoljno smještajnih kapaciteta (tj. hotela) i s nedovoljnim brojem ugostiteljskih objekata²⁷. Kako bi se postigli osjetljiviji rezultati po pitanju razvoja turizma u Krapini, što je dakako moguće s obzirom na nedvojbeno nedovoljno iskorišteni turistički potencijal, nužna je kvalitetna suradnja s Krapinsko-zagorskom županijom i ostalim turističkim atrakcijama iz Županije. Važno je također osmisлити kvalitetnu i zanimljivu turističku ponudu

²⁶ URL 5., URL 6.

²⁷ Među ispitanicima često je istaknuti problem nedostatka restorana.

i „priču“ kroz primjerice suvenirnice, ugostiteljske objekte, zabavne parkove, avanturističke i edukativne putove (koji npr. vode do Muzeja krapinskih neandertalaca) i ulice s motivima iz života krapinskog pračovjeka. Grad Krapina, bez obzira na skučenost prostora i dominantno širenje u smjeru sjever-jug, još uvijek ima dovoljno prostora izvan gradskog centra, te naročito izvan gradskog naselja, za osmišljavanje sličnih turističkih projekata. Ovakvi bi turistički projekti također otvorili određeni broj radnih mjesta (jedan od najčešće istaknutih nedostataka kod ispitanika), a grad²⁸ bi naučio živjeti u sinergiji s turistima, što je bitno za stvaranje pozitivnog identiteta turističke destinacije.

8. ZAKLJUČAK

U uvodnom dijelu rada postavljene su hipoteze koje su bile jedno od sredstva ostvarivanja ciljeva ovog rada. Hipoteze se nastojalo potvrditi ili opovrgnuti provedenim analizama terenskog kartiranja, anketnog upitnika i ostalih u radu korištenih izvora podataka.

1. Ulica Ljudevita Gaja je funkcionalno najopremljenija ulica na prostoru Grada Krapine.

Ova je hipoteza djelomično potvrđena. Ulica Ljudevita Gaja prednjači brojem i raznovrsnošću funkcija kartiranih objekata unutar izdvojenog gradskog centra, ali je terenskim kartiranjem utvrđeno da je više objekata s poslovnim i upravnim funkcijama prisutno u Ulici Frana Galovića (52 + 5 napuštenih objekata naspram 51 + 2 napuštena objekta u Ulici Ljudevita Gaja). Primjerice, u samo jednoj poslovno-stambenoj zgradi u Ulici Frana Galovića evidentirana su 34 objekta s poslovnim i upravnim funkcijama. Budući da je u tijeku izgradnja produžetka ove ulice, čime bi se učinkovitije povezala poduzetnička zona s gradskim centrom i Zagorskom magistralom, u budućnosti se očekuje daljnji rast broja poslovnih objekata u Ulici Frana Galovića, odnosno nastavak njenog funkcionalnog jačanja. S druge strane, Ulica Ljudevita Gaja pripada staroj gradskoj jezgri koja je definirana još u prvoj polovici 20. stoljeća te u njoj više nema prostora za podizanje ovakvih zgrada u kojima je moguća koncentracija većeg broja poslovnih objekata. Iako nema više objekata s poslovnim i upravnim funkcijama, Ulica Ljudevita Gaja ima diverzificiraniju strukturu kartiranih objekata od Ulice Frana Galovića te neupitno veći društveni, povijesni, kulturni i turistički značaj za Grad Krapinu. U ovoj se ulici nalazi najviše objekata čije su funkcije (veći broj manjih trgovina za kratkoročne i dugoročne potrebe, ugostiteljskih objekata te pošta,

²⁸ Misli se na stanovništvo, ali i organizaciju prostora i ostalih gospodarskih djelatnosti (osim turizma).

objekti financijskog poslovanja i sl.) prilagođene svakodnevnim potrebama stanovništva grada i okolice te se njima češće služe nego onima iz Ulice Frana Galovića. To znači da je gradsko stanovništvo u funkcionalnom smislu usmjerenije Ulici Ljudevita Gaja, premda je u njoj prisutno manje objekata s poslovnim i upravnim funkcijama, nego na Ulicu Frana Galovića. Ulica Ljudevita Gaja je stoga, uz susjedni Trg Ljudevita Gaja, društveno središte i mjesto okupljanja stanovništva grada i okolice te turista.

2. Naselja s većim brojem terenskim kartiranjem evidentiranih objekata s poslovnim i upravnim funkcijama imaju pozitivnija demografska obilježja od ostalih naselja (naglasak na ukupnom kretanju broja stanovnika i gustoći naseljenosti).

Ova je hipoteza potvrđena. Sva naselja²⁹ u kojima je kartirano 10 ili više objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama imaju iznadprosječna demografska obilježja u odnosu na naselja s manje kartiranih objekata. Sva navedena naselja svoj su demografski maksimum imala nakon 1961. godine, a čak četiri³⁰ od ukupno osam naselja demografski su maksimum zabilježila od popisa stanovništva 2001. nablize. Izuzmemo li naselje Krapinu iz analize gustoće naseljenosti zbog izrazito velike vrijednosti (≈ 1751 st/km²) koja „sakriva“ realne vrijednosti i odnose u prostoru, može se zaključiti kako sva navedena naselja također imaju iznadprosječno veliku gustoću naseljenosti³¹. Samo jedno od navedenih naselja ne bilježi vrijednosti indeksa ukupnog kretanja stanovništva u razdoblju 1961. - 2011. iznad 100, tj. bilježi manje stanovnika 2011. godine u odnosu na 1961., a to je naselje Doliće. Međutim, zbog iznadprosječno velike gustoće naseljenosti i najveće vrijednosti navedenog indeksa (96,2) od naselje grada Krapine koja bilježe pad broja stanovnika u promatranom razdoblju, možemo potvrditi kako Doliće ima generalno pozitivnija demografska obilježja od ostalih naselja s manje od 10 kartiranih objekata s poslovnim i/ili upravnim funkcijama.

3. Stanovništvo naselja Krapine zadovoljnije je dostupnošću izdvojenih domena života od stanovništva ostalih naselja

Ova je hipoteza također potvrđena. U analizi rezultata anketnog upitnika jasno je vidljivo kako su ispitanici iz naselja Krapine zadovoljniji većinom izdvojenih domena života, a naročito onih koje se tiču dostupnosti poslovnih usluga. Od ukupno 14 u anketnom upitniku

²⁹ To su naselja Krapina, Velika Ves, Mihaljekov Jarek, Bobovje, Lepajci, Polje Krapinsko, Podgora Krapinska i Doliće

³⁰ Podgora Krapinska i Bobovje 2011., a Krapina i Polje Krapinsko 2001. godine

³¹ Najmanje ima Doliće (≈ 173 st/km²), a najveću Mihaljekov Jarek (≈ 594 st/km²)

izdvojenih domena života u Gradu Krapini, ispitanici iz naselja Krapine zadovoljniji su od onih iz ostalih naselja u njih 10. Prosječna ocjena za sve ispitivane domene života koju su ispitanici iz naselja Krapine dali iznosi 6,91, dok kod ispitanika iz ostalih naselja iznosi 6,15. Domene su života u Gradu Krapini kojima zadovoljniji ispitanici iz ostalih naselja zadovoljstvo kvalitetom stanovanja, kvalitetom okoliša, osjećajem sigurnosti i dostupnošću mjesta za odlaganje otpada. U tim su domenama života u Gradu Krapini također uočene najmanje i zanemarive razlike (0,01; 0,04; 0,07 i 0,39) između prosječnih ocjena ispitanika iz naselja Krapine i ostalih naselja. Prosječna razlika u prosječnoj ocjeni domena života kojima su zadovoljniji ispitanici iz naselja Krapine iznosi 1,12, dok kod domena života kojima su zadovoljniji ispitanici iz ostalih naselja iznosi 0,13.

4. Većina anketirane populacije nije zadovoljna trenutačnom poduzetničkom „klimom“ i mogućnostima zapošljavanja u Gradu Krapini.

Ova se hipoteza potvrđuje na temelju odgovora ispitanika na pitanja otvorenog tipa iz anketnog upitnika. Većina ispitanika smatra kako je stanje poduzetničke „klime“ u Krapini vrlo loše, jednako kao i mogućnost zapošljavanja (naročito za visokoobrazovano stanovništvo). Mnogo je ispitanika također usporedilo trenutačnu gospodarsku situaciju sa susjednim Svetim Križem Začretjem te Zabokom ističući kako je u tim jedinicama lokalne samouprave mnogo bolja gospodarska situacija te kako su samim time i veće mogućnosti zapošljavanja. Osim toga, treća najčešća skupina nedostataka života u Krapini koju su ispitanici isticali bila je *nezadovoljavajuća razvijenost lokalnog gospodarstva*.

LITERATURA I IZVORI

Literatura

Alonso, W., 1960: *A Theory of the Urban Land Market*, Regional Science Association, 6, 149-157.

Bašić, K., 2003a: Stupanj urbanizacije i diferencirani populacijski razvoj naselja zagrebačke okolice, *Zbornik radova III. hrvatskog geografskog kongresa / Toskić, Aleksandar (ur.)*, Hrvatsko geografsko društvo, 324-334.

Bašić, K., 2003b: *Satelitizacija Zagrebačke aglomeracije - demogeografski aspekt procesa*, Doktorska disertacija, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Bašić, K., 2005: Apsolutna decentralizacija u populacijskom razvoju Zagrebačke aglomeracije, *Hrvatski geografski glasnik*, 67 (1), 63-80.

Biškup, Z., 2002: Transformacija gradske jezgre Bjelovara od njegova utemeljenja do danas, *Hrvatski geografski glasnik*, 64, 55-72.

Crljenko, I., 2012: Utjecaj nekih sociogeografskih čimbenika na morfogenezu zagrebačke Dubrave, *Hrvatski geografski glasnik* 74 (1), 111-139.

Dugački, Z., 1974: Hrvatsko zagorje, u: *Geografija SR Hrvatske, knjiga 2.*, (ur. Cvitanović, A.), Školska knjiga, Zagreb, 63-87.

Enciklopedija Hrvatskog zagorja, 2017, Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Feletar, D., 1998: Krapina: zagorska prijestolnica, *Hrvatski zemljopis*, 5 (37), 28-37.

Flegar, M., 2014: *Historijskogeografski razvoj naselja Krapine*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Friganović, M., 1990: *Demogeografija: Stanovništvo svijeta*, Školska knjiga, Zagreb.

Grad Krapina, n.d.: *O Krapini*, <https://www.krapina.hr/grad-krapina/o-krapini> (21.11.2018.).

Grozaj, K., 1997: *Razvoj Krapine i okolice*, Diplomski rad, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Ilić, M., 1991: Prometna povezanost i dostupnost glavnih cestovnih čvorišta Hrvatskog zagorja, *Geografski glasnik*, 53, 109-120., Zagreb.

Ilić, M., 1995: Promet i socio-ekonomske značajke Varaždinske regije, *Hrvatski geografski glasnik*, 57 (1), 111-119.

- Ilić, M., Njegač, D., Orešić, D., Toskić, A., 1993: Geografska obilježja i osobitosti Hrvatskoga zagorja, *Gazophylacium: časopis za znanost, umjetnost, gospodarstvo i politiku* 1(1-2), 13-36.
- Jelen, I., 1978: *Ekonomska geografija Jugoslavije, I.dio. Evaluacija prirodnih uvjeta i izvora SFRJ*, Informator, Zagreb.
- Kolar, M., 2004: Grad Krapina, u: *Gradovi i općine Republike Hrvatske, knjiga 1.*,(ur. Šisler, S.), 232–237.
- Kozina, D., 1998: Fragmenti krapinske povijesti, u: *Krapinskih osam stoljeća* (ur. Kozina, A.), Krapina, HPD Strahinjčica.
- Krevs, 1998: *Geografski vidiki življenske ravni prebivalstva v Sloveniji*, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta v Ljubljani, neobjavljena doktorska disertacija, Ljubljana.
- Lončar, J., 2008: Industrijske, slobodne i poslovne zone – pojam, značenje i faktori lokacije, *Geoadria* 13 (2), 187-206.
- Lončar, J., 2017: *Nastavni materijal za kolegij Faktori lokacije industrije i poslovanja*, Faktori lokacije industrije i poslovanja, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, neobjavljeno.
- Lončar, J., Valozić, L., 2011: Promjena gospodarske strukture Grada Ivanić-Grada od 1991. do danas, *Modeli upravljanja procesima obnove i razvoja povijesnih gradova; Primjer Ivanić-Grada: Mogućnosti revitalizacije obnove starog Ivanića* (ur. Božić, N., Dumbović Bilišić, B.), Hrvatska sekcija ECOVAST-a, Zagreb.
- Lukić, A., 2012: *Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske*, Meridijani, Samobor.
- Maretić, M., 1996: *Gradski centri*, Školska knjiga, Zagreb.
- Marinković, V., 2018: Identifikacija prostorno-razvojnih trendova hrvatskih otoka analizom opremljenosti naselja centralnim funkcijama, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 56 (1), 3-34.
- Marković, M., 2001: Krapina, u: *Hrvatski gradovi na starim planovima i vedutama* (ur. Marković, M.), AGM, Zagreb, 57–64.
- Marković, M., 2003: *Hrvatsko zagorje: stanovništvo i naselja*, Jesenski i Turk, Zagreb.
- Milas, G., 2009: *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Naklada slap, Jastrebarsko.
- Nejašmić, I., 2005: *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*, Školska knjiga, Zagreb.

- Nejašmić, I., 2008: *Stanovništvo Hrvatske: demogeografske studije i analize*, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.
- Nejašmić, I., Toskić, A., 2013: Starenje stanovništva u Hrvatskoj—sadašnje stanje i perspektive, *Hrvatski geografski glasnik* 75 (1), 89–110.
- Njegač, D., 1993: Promet i razvoj agrarnih krajeva: primjer Hrvatskog zagorja, *Geografski glasnik*, 55, 219-226, Zagreb.
- Njegač, D., 1995: Oblici prostorne mobilnosti stanovništva Hrvatskog zagorja, *Geografski glasnik*, 57, 93-109
- Njegač, D., 1999: Funkcionalna diferencijacija naselja i centralnomjesna organizacija Hrvatskog zagorja, *Hrvatski geografski glasnik*, 61, 25-36.
- Njegač, D., Gašparović, S., Stipešević, Z., 2010: Promjena u funkcionalno-prostornoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine, *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), 101-118.
- Orešić, D., 1995: Osnovne značajke režima tekućica poriječja Krapine, *Geografski glasnik* 57 (1), Zagreb, 37–53.
- Orešić, D., Njegač, D., Filipčić, A., 2010: Hidrografska osnova kao čimbenik razvoja naseljenosti Krapinsko-zagorske županije, *Acta Geographica Croatica*, 37 (2005.-2009.), Zagreb, 23–40.
- Ortner, S. 1899: *Povijest gradine i trgovišta Krapine*, Zagreb.
- Pacione, M., 2005: *Urban Geography: a Global Perspective*, Routledge, London.
- Prelogović, V., 2004: The socio-spatial Structure of the City: the Example of Zagreb, *Hrvatski geografski glasnik*, 66, 29-46.
- Prelogović, V., 2008: *Socio-prostorna polarizacija u Zagrebu*, Doktorska disertacija, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Prelogović, V., Lukić, A., 2011: Funkcionalno-prostorna struktura ivanićgradskog podgrađa kao element urbanog identiteta, *Modeli upravljanja procesima obnove i razvoja povijesnih gradova; Primjer Ivanić-Grada: Mogućnosti revitalizacije obnove starog Ivanića* (ur. Božić, N., Dumbović Bilišić, B.), Hrvatska sekcija ECOVAST-a, Zagreb.
- Prelogović V., Lukić, A., Pejnović, D., 2005: Suburbanizacija i kvaliteta življenja u zagrebačkom zelenom prstenu – primjer općine Bistra, *Hrvatski geografski glasnik*, 67 (2), 85-106.
- Radeljak Kaufmann, P., 2015: Opremljenost centralnim funkcijama naselja Dalmacije, *Godišnjak Titius: godišnjak za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke*, 8(8), 83-101.

- Roglić, J., 2007: *Fizičko-geografska obilježja Zagreba i okolice*, Geografsko društvo, Split.
- Slavuj, L., 2011: *Kvaliteta života u urbanom okolišu – primjer grada Rijeke*, Doktorska disertacija, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Slavuj, 2012: Kvaliteta života u odabranim susjedstvima Grada Rijeke, *Hrvatski geografski glasnik*, 74 (2), 69-88, Zagreb.
- Slavuj Borčić, L., Šakaja, L., 2017: Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja, *Hrvatski geografski glasnik*, 79 (1), 5-31, Zagreb.
- Smith, D.M., 1973: *An intraduction to welfare geographfy*, Department of Geography and Envirnomental Studies, Uniwersity of the Witwatersrand, Johannesburg.
- Sić, M., 2009: Utjecaj autoceste Zagreb-Split na regionalni razvoj Like, *Hrvatski geografski glasnik* 71 (1), 81-101, Zagreb.
- Spevec, D., 2009: Populacijski potencijal Krapinsko-zagorske županije, *Hrvatski geografski glasnik*, 71 (2), 43-63.
- Spevec, D., 2011: *Prostorne značajke demogeografskih resursa i potencijala Krapinsko-zagorske, Varaždinske i Međimurske županije*, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.
- Stiperski, Z., Novak, V., Stiperski Gajski, B., 2015: Poslovne funkcije zagrebačkog naselja Savica, *Acta Geographica Croatica*, 40 (1.), 15-36.
- Strategija razvoja Grada Krapine za razdoblje do 2020. godine*, <https://www.krapina.hr/attachments/article/2514/Strategija%20razvoja%20Grada%20Krapine.pdf> (3.1.2019.).
- Szabo, A., 2004: *Krapina grad povijesti i kulture*, Grad Krapina, Krapina.
- Šterc, S., 2015: *Geografski i demogeografski identitet*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
- Urbanistički institut SR Hrvatske, 1988: *Generalni urbanistički plan Općine Krapine*.
- Vresk, M., 1986: Neki pokazatelji funkcionalno-prostorne strukture Zagreba, *Acta Geographica Croatica*, 21 (1), 45-53.
- Vresk, M., 1990: *Grad regionalnom i urbanom planiranju*, Školska knjiga, Zagreb
- Vresk. M., 1996: Funkcionalna struktura i funkcionalna klasifikacija gradova Hrvatske, *Hrvatski geografski glasnik*, 58 (1), 51-66.
- Vresk, M, 1997: Suburbanizacija Zagreba, *Hrvatski geografski glasnik*, 59, 49-71.
- Vresk, M., 2002: *Grad i urbanizacija*, Školska knjiga, Zagreb.

Vučetić, R., 2004: Urbani razvoj Krapine, u: *Krapina: grad povijesti i kulture* (ur: Szabo, A.), Krapina, Grad Krapina, 88–101.

Vučetić, R., 2007: Funkcionalna i prostorna obilježja povijesnih gradskih naselja zagorja, u: *Povijest, baština i kultura Krapinsko-zagorske županije* (ur. Horjan, G.), Krapina, 40–47.

Izvori

URL 1: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112> (12.12.2018.)

URL 2: <http://www.mkn.mhz.hr/hr/o-muzeju/arhitektura/> (20.11.2018.)

URL 3: <http://www.vuglec-breg.hr/o-nama-a1?lang=hr> (20.11.2018)

URL 4: [https://www.krapina.hr/dokumenti/gospodarstvo/Katalog - Poduzetnicka zona Krapina Nova \(izdano 2012\).pdf](https://www.krapina.hr/dokumenti/gospodarstvo/Katalog_-_Poduzetnicka_zona_Krapina_Nova_(izdano_2012).pdf) (23.1.2019.)

URL 5: <http://jasenice.hr/index.php/projekt-izgradnje-djecjeg-vrtica-u-maslenici-te-ostali-projekti-iz-eu-fondova/> (3.1.2019)

URL 6: <http://www.eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/947-napokon-novac-iz-eu-fondova-i-za-istarske-malisane-djed-bozicnjak-osmjehnuo-se-i-istri-djecji-vrtici-iz-grada-pazina-opcine-gracisce-i-opcine-liznjan-dobili-su-ukupno-gotovo-22-milijuna-kuna-bespovratnih-sredstava> (3.1.2019.)

Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005

Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr (1.9.2018.)

Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine: zaposleni dnevni migranti po naseljima 2011. (posebno obrađeni podaci), Državni zavod za statistiku, Zagreb

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2011.; posebno obrađeni podaci, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2017.

Središnji registar prostornih jedinica, www.dgu.hr (14.1.2019.).

Prilozi

Popis slika

- Sl. 1. Prometno-geografski položaj Krapina
- Sl. 2. Hipsometrijska karta
- Sl. 3. Udaljenost kartiranih objekata od geometrijskog centra Krapine
- Sl. 4. Kartirani objekti na udaljenostima od 100 i 200 metara od glavnih pristupnih prometnica prema gradskom centru
- Sl. 5. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata
- Sl. 6. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata na sjevernom dijelu istraživnog prostora
- Sl. 7. Broj kartiranih skupina objekata na sjevernom dijelu istraživnog prostora
- Sl. 8. Primjer mješovite namjene objekta (u prizemlju autolimarska radionica, a na katu stambeni prostor)
- Sl. 9. Prostorni razmještaj kartiranih skupina objekata u središnjem dijelu istraživnog prostora
- Sl. 10. Broj kartiranih skupina objekata na središnjem dijelu istraživnog prostora
- Sl. 11. Razmještaj kartirane skupine objekata u izdvojenom gradskom centru Krapine
- Sl. 12. Udio kartiranih skupina objekata u izdvojenom gradskom centru od ukupnog broja kartiranih objekata
- Sl. 13. Razmještaj kartiranih skupina objekata na južnom dijelu istraživnog prostora
- Sl. 14. Broj kartiranih skupina objekata na središnjem dijelu istraživnog prostora
- Sl. 15. Turističko selo „Vuglec Breg“
- Sl. 16. „Poduzetnička zona Krapina Nova“
- Sl. 17. Usporedni prikaz indeksa ukupne promjene broja stanovnika naselja Grada Krapine
- Sl. 18. Godina demografskog maksimuma naselja Grada Krapine

Sl. 19. Usporedni prikaz gustoće naseljenosti naselja Grada Krapine i broja kartiranih objekata

Sl. 20. Usporedni prikaz udjela dnevnih migranata u zaposlenom stanovništvu i broja kartiranih objekata u naseljima Grada Krapine

Sl. 21. Zadovoljstvo ispitanika pojedinim domenama života u Gradu Krapini

Sl. 22. Odgovori na pitanje *Jeste li zadovoljni dosadašnjim razvojem Grada Krapine?*

Sl. 23. Odgovori na pitanje *Što treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života u Gradu Krapini*

Sl. 24. Odgovori na pitanje *Koliko ste zadovoljni razinom sudjelovanja i uvažavanjem potreba građana Grada Krapine u razvojnim gradskim aktivnostima?*

Sl. 25. Odgovori na pitanje *Jeste li zainteresirani za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima?*

Sl. 26. Razvojni prioriteti i mjere za ostvarivanje ciljeva Grada Krapine za razdoblje do 2020. godine

Popis tablica

Tab. 1. Naselja Grada Krapine i njihova površina

Tab. 2. Udaljenost kartiranih objekata od geometrijskog centra Grada Krapine

Tab. 3. Proizvodni pogoni u sedišnjem dijelu istraživanog prostora

Tab. 4. Broj i funkcije kartiranih objekata u funkcionalno opremljenijim ulicama Grada Krapine

Tab. 5. Način korištenja stanova u Gradu Krapini 2011. godine

Tab. 6. Osnovna obilježja ispitanika prema spolu, dobi i stupnju obrazovanja

Tab. 7. Prednosti života u Gradu Krapini

Tab. 8. Nedostaci života u Gradu Krapini

Anketni upitnik

Poštovane Krapinčanke i Krapinčani,
pred Vama je anketni upitnik kojim želim istražiti razinu zadovoljstva građana pojedinim domenama života te kako gledaju na dosadašnji i budući razvoj grada Krapine. Podaci iz ove ankete koristit će se za potrebe izrade diplomskog rada „Analiza funkcionalno-prostorne strukture kao aspekta budućeg razvoja Grada Krapine“ na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Na temelju rezultata ankete, odnosno Vaših odgovora, u diplomskom će se radu iznijeti zaključci o potrebama stanovnika u daljnjem razvoju grada Krapine.

Anketa je anonimna i nigdje ne trebate navesti Vaše ime i prezime. Vaše je sudjelovanje u potpunosti dobrovoljno te bih Vas molio da iskreno i promišljeno odgovorite na postavljena pitanja. Za ispunjavanje cijele ankete trebat će Vam oko 10 minuta. Napominjem da je anketni upitnik predviđen isključivo za stanovnike grada Krapine. Unaprijed zahvaljujem na odvojenom vremenu i trudu.

Ivan Sviben

1. **Spol:** M Ž
 2. **Dob:**
 a) 18-25, b) 26-45, c) 46-65, d) više od 65
 3. **Stupanj obrazovanja:**
 a) bez završene škole
 b) osnovna škola
 c) srednja škola
 d) viša škola, prvi stupanj fakulteta (preddiplomski) ili stručni
 studij
 e) fakulteti, umjetničke akademije, svučilišni studiji
 f) poslijediplomski studij (magisterij znanosti/doktorat)
 4. **Naselje stanovanja?** _____
-

Ocjenom od 1 do 10 ocijenite (označavanjem jednog od kvadratića) koliko ste zadovoljni navedenim domenama života u gradu Krapini. (Dostupnost se smatra stupanjem na kojem ljudi pristupaju životnim aktivnostima u okviru prihvatljivih troškova, u razumnom vremenu i s podnošljivom lakoćom).

5. Dostupnošću trgovina za kratkoročne potrebe (prehrambeni proizvodi, pekare, cvjećarnice...)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6. Dostupnošću trgovina za dugoročne potrebe (prodavaonice odjeće, obuće, namještaja, suvenira, tehničke robe, papirnice, knjižare, ljekarne i sl.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

7. Dostupnošću obrta i osobnih usluga (postolari, krojači, kozmetički saloni, frizeri, zlatari...)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

8. Dostupnošću objekata financijskog poslovanja (banke, bankomati, pošta...)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

9. Dostupnošću pružatelja zdravstvenih usluga (domovi zdravlja, ambulante...)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

10. Dostupnošću obrazovnih institucija (dječji vrtići, osnovne škole, srednje škole, veleučilište...)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

11. Dostupnošću mjesta za odlaganje otpada

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

12. Organizacijom prometa u gradu (javni promet, broj parkirališnih mjesta, stanje lokalnih cesta, biciklistička infrastruktura, kvaliteta pristupnih cesta itd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

13. Jeste li zadovoljni dosadašnjim razvojem grada Krapine?

- a) ne
- b) uglavnom ne
- c) uglavnom da
- d) da
- e) ne znam
- f) ne želim odgovoriti

14. Procijenite što treba prioritetno unaprijediti kako bi se podigla kvaliteta života u gradu Krapini (najviše dva moguća odgovora):

- a) dostupnost pružatelja zdravstvenih usluga
- b) mogućnost visokog i višeg obrazovanja
- c) komunalnu infrastrukturu
- d) organizaciju prometa u gradu (javni promet, broj parkirališnih mjesta, stanje lokalnih cesta, odvojenost pješačkog i automobilskeg prometa, nepostojanje nogostupa itd.)
- e) ponudu kulturnih i zabavnih sadržaja
- f) stanje stambenih zgrada
- g) dostupnost trgovina za svakodnevnu opskrbu
- h) sportske i rekreacijske sadržaje
- i) kvalitetu okoliša
- j) ostalo, što?

15. Koliko ste zadovoljni razinom sudjelovanja i uvažavanjem potreba građana grada Krapine u razvojnim gradskim aktivnostima (sudjelovanje u izradi prostorno-planskih i strateških dokumenata, projektima udruga, sudjelovanje na javnim raspravama i sl.)?

- a) 1 - uopće nisam zadovoljan
- b) 2 - uglavnom nezadovoljan
- c) 3 - niti zadovoljan niti nezadovoljan
- d) 4 - uglavnom zadovoljan
- e) 5 - u potpunosti zadovoljan

16. Jeste li zainteresirani za sudjelovanje u budućim razvojnim gradskim aktivnostima (sudjelovanje u izradi prostorno-planskih i strateških dokumenata, projektima udruga, prisustvovanje na javnim raspravama i sl.)?

- a) da
 - b) ne
 - c) ne znam
 - d) ne želim odgovoriti
-

Ocjenom od 1 do 10 ocijenite (označavanjem jednog od kvadratića) koliko ste zadovoljni navedenim domenama života u gradu Krapini. (Dostupnost se smatra stupanjem na kojem ljudi pristupaju životnim aktivnostima u okviru prihvatljivih troškova, u razumnom vremenu i s podnošljivom lakoćom).

17. Dostupnošću ugostiteljskih objekata (restorani, kafići, stastičarnice i sl.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

18. Dostupnošću profesionalnih usluga (javni bilježnici, odvjetnički uredi, privatne liječničke i stomatološke ordinacije, optike, konzultatske tvrtke, softverske tvrtke i sl....)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

19. Dostupnošću sportskih i rekreacijskih sadržaja

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

20. Kvalitetom okoliša

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

21. Kvalitetom stanovanja

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

22. Osjećajem sigurnosti

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

23. Koje su po Vašem mišljenju glavne prednosti, a što glavni nedostaci života u gradu Krapini?

Prednosti:

Nedostaci:

24. Ukratko opišite Vaš stav o trenutačnoj poduzetničkoj „klimi“ i mogućnostima zapošljavanja u gradu Krapini.

25. Kakav biste razvoj grada Krapine u budućnosti željeli (koje nositelje razvoja, projekte i djelatnosti smatrate najvažnijima u budućem razvoju grada)?
